

Evaluatie van de flexibele norm, zoals opgenomen in het ministeriële besluit tot gelijkstelling van bepaalde dagen afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van de subsidies voor het verblijf van de minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand van de categorieën 1 en 2

Roos Steens, Johan Vanderfaeillie, Caroline Andries & Hans Grietens

April 2010

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
VOORWOORD	5
HOOFDSTUK 1 Inleiding	6
1.1. Kader van het onderzoek	6
1.2. Begrippenkader	8
1.3. Structuur van het rapport	9
HOOFDSTUK 2 Onderzoeksopzet	10
HOOFDSTUK 3 Methode	12
3.1. Inleiding	12
3.2. Procedure	12
3.3. Analyse van afwezigheids- en aanwezigheidsdagen	14
3.4. Dossieranalyse	15
3.5. Interviews.....	15
3.6. Vragenlijstonderzoek.....	16
3.6.1 Procedure.....	16
3.6.2. Instrumenten.....	16
HOOFDSTUK 4 Resultaten.....	22
4.1. Dossieranalyse	22
4.1.1. Responsgroep	22
4.1.2. Contextverblijven	22
4.1.3. Hulpverleningsgeschiedenis	29
4.1.4. Problematiek bij instroom.....	31
4.1.5. Contextbegeleiding	33
4.2. Visie van de jongeren	34
4.2.1. Responsgroep	34
4.2.2. De non-responsgroep.....	35
4.2.3. Contextverblijven	35
4.2.4. Contextbegeleiding	37
4.2.5. Tevredenheid met de contextbegeleiding.....	37
4.2.6. Het ministeriële besluit.....	38
4.3. Visie van de contextfiguren	38
4.3.1. Responsgroep	38
4.3.2. Non-responsgroep	38
4.3.3. Contextverblijven	38
4.3.4. Contextbegeleiding	39
4.3.5. Tevredenheid contextbegeleiding.....	40
4.3.6. Het ministeriële besluit.....	40
4.4. Visie van de begeleiders	41
4.4.1. Responsgroep	41
4.4.2. Non-responsgroep	42

4.4.3. Contextverblijven	42
4.4.4. Contextbegeleiding	44
4.4.5. Het ministeriële besluit.....	45
4.5. De 3 perspectieven met elkaar vergeleken	47
4.5.1. Gevolgen van het contextverblijf	47
4.5.2. Gevolgen contextbegeleiding	48
4.5.3. Contextbegeleiding en opvoeding beter aankunnen.....	49
4.5.4. Tevredenheid met de contextbegeleiding.....	49
4.5.5. Samengevat	50
4.6. Aanwezigheid in de context	50
4.6.1 Preliminaire analyses	51
4.6.2. Resultaten	52
4.7. Interviews met de sleutelfiguren	59
4.7.1. Inleiding.....	59
4.7.2. Profiel 1	62
4.7.3. Profiel 2	64
4.7.4. Profiel 3	68
4.7.5. Samenvatting	70
4.8. Analyse van de interviews met de verwijzers.....	71
4.8.1. Inleiding.....	71
4.8.2. Veranderingen in het pedagogische profiel.....	71
4.8.3. Veranderingen in concrete organisatie.....	72
4.8.4. Financiële vergoeding	72
4.8.5. Verandering in samenwerking tussen verwijzers en begeleidingstehuizen	72
4.8.6. Begeleidingsduur van trajecten	73
4.8.7. Flexibele hulpverlening.....	74
4.8.8. Veranderingen aan het ministeriële besluit en aanbevelingen	74
4.8.9. Samenvatting	75
HOOFDSTUK 5 Besluit	77
5.1. Beperkingen van het onderzoek	77
5.1.1. Dossieranalyse.....	77
5.1.2. Vragenlijsten	77
5.1.3. Interviews	78
5.2. Onderzoeksvragen op microniveau	79
5.2.1. Vindt er meer gezinsbegeleiding of begeleiding in de context plaats?	79
5.2.2. Worden medewerkers op een andere manier ingezet.	81
5.2.3. Zijn jongeren effectief meer in hun context sinds de invoering van de flexibele norm? .81	
5.2.4. Wat zijn de gevolgen van deze maatregel voor de minderjarige en zijn omgeving en hoe tevreden zijn ze met de maatregel?	84
5.3. Onderzoeksvragen op mesoniveau	85
5.3.1. Stelt de nieuwe regeling de residentiële voorzieningen in staat om daadwerkelijk meer contextueel te werken zonder dat het budgettaire evenwicht in gevaar komt?	85

5.3.2. Welke organisatorische consequenties heeft dit voor de voorziening en de verwijzende instantie?.....	86
5.3.3. Is er een gewijzigde inzet van verblijfssubsidies?	86
5.3.4. Wat is de impact op de interactie tussen de voorziening en verwijzende instanties?	86
5.4. Onderzoeksvragen op macroniveau	87
5.4.1. Wat zijn de effecten op de begeleidingsduur, op de processen van instroom en doorstroom, in-, en uitstroom in de Bijzondere Jeugdbijstand en wat is de impact op de beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdbijstand?	87
5.5. Eindconclusie.....	87
HOOFDSTUK 6 Aanbevelingen	89
6.1. Aanbevelingen vanuit sleutelfiguren en verwijzers.....	89
6.1.1. Duidelijkheid omtrent de 'lege bedden'.....	89
6.1.2. Een duidelijker kader waarbinnen vrij kan worden gehandeld.....	89
6.1.3. Meer middelen	90
6.1.4. Ondersteuning en opleiding	90
6.1.5. Betere communicatie	91
6.2. Aanbevelingen op basis van de verkregen data	91
6.2.1. Toepassing van de regel.....	91
6.2.2. Indiciestelling.....	92
6.2.3. Modulering van residentiële begeleidingen en profilering van begeleidingstehuizen	93
6.2.4. Modulering van trajecten.....	94
6.2.5. Gebruik van heldere en concrete doelen.....	94
6.2.6. Bijzondere aandacht voor een versterking van de sociale context	94
6.2.7. Contextbegeleiding een specialisme?	94
6.2.8. Zoeken naar alternatieve contexten voor niet-contextverblijvers	95
Literatuur	96
Bijlagen	97
Bijlage 1: De schalen in de vragenlijsten	97
Bijlage 2: Steekproef van voorzieningen.....	101
Bijlage 3: Codeerschema	102
Bijlage 4: Handleiding codeerschema	110
Bijlage 5: Interviewschema sleutelfiguren.....	115
Bijlage 6: Elektronisch interview verwijzers.....	118

VOORWOORD

In voorliggend rapport worden de resultaten en conclusies gepresenteerd van het onderzoeksproject 'Evaluatie van de flexibele norm, zoals opgenomen in het ministeriële besluit tot gelijkstelling van bepaalde dagen afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van de subsidies voor het verblijf van de minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand van de categorieën 1 en 2. Dit onderzoek werd door het Agentschap Jongerenwelzijn toevertrouwd aan de vakgroep Klinische en Levensloopspsychologie van de Vrije Universiteit Brussel en Centrum voor Gezins- en Orthopedagogiek van de KULeuven.

De opdrachtgever verwachtte een grondige analyse van de implicaties van het vernieuwde ministeriële besluit. Teneinde het onderzoeksdoel te realiseren werd onderzoek gedaan naar de concrete gevolgen van de maatregel voor de jongeren en hun contextfiguren, naar de gevolgen op het begeleidingsaanbod door de voorzieningen en naar de visie van sleutelfiguren uit begeleidingstehuizen en verwijzers over de maatregel. Hiervoor werden verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. Er werden aanwezigheidscijfers geanalyseerd, met een dossieranalyse werd o.a. nagegaan hoe frequent jongeren in de context verblijven, met een vragenlijstenonderzoek werd o.a. aan jongeren, contextfiguren en begeleiders gevraagd wat zij vinden van (hun) contextverblijf en welke de gevolgen van de contextbegeleiding zijn. Ten slotte is met interviews naar de visie van sleutelfiguren uit de voorzieningen en deze van verwijzers gepeild.

Verschillende actoren hebben een grote bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het rapport. Ik wens hen allen te bedanken voor hun bereidwillige medewerking. In de eerste plaats dank ik de stuurgroep van het onderzoek (o.l.v. David Debrouwere en met als leden Kim Craeynest, Joost Bronselaer, Jan De ridder, Valerie Nicolai en Nele Wynants) die constructief meedacht en het project op de rails hield. Uiteraard hebben de sleutelfiguren, begeleiders, jongeren, contextfiguren en verwijzers dit onderzoek mogelijk gemaakt door intensief te participeren. Ik wens de voorzieningen in het bijzonder te danken voor de geleverde inspanningen: meewerken aan de interviewmomenten en de dataverzameling. Ik dank ten slotte de co-promotoren Caroline Andries (VUB) en Hans Grietens (Centrum voor Gezins- en Orthopedagogiek, KULeuven) voor hun constructieve bijdrage aan het project. Heel in het bijzonder wens ik Roos Steens te bedanken die als wetenschappelijk medewerkster aan het project was verbonden. Zonder haar toewijding, enthousiasme, harde werk en voortdurende inzet zou de opdracht nooit tot een goed einde zijn gebracht.

Ik hoop dat dit onderzoeksrapport een positieve bijdrage mag leveren aan de dialoog tussen het beleid en hulpverleners actief in de begeleidingstehuizen, een dialoog die uiteindelijk moet resulteren in een optimalisatie van de begeleiding ten voordele van de gekwetste jongeren die ervan gebruik maken.

Johan Vanderfaillie

Promotor

Brussel, april 2010

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1. Kader van het onderzoek

De laatste jaren wordt door het beleid steeds meer aandacht besteed aan de efficiëntie en effectiviteit van de geleverde hulp (Vervotte, 2006). In de onderzoeksliteratuur tekenen zich enkele effectiviteitskenmerken af van interventies die gericht zijn op het voorkomen of verhelpen van opvoedingsproblemen (zoals kindermishandeling en verwaarlozing), van gedragsproblemen bij kinderen en jongeren en van schooluitval. Een interventie zal effectiever zijn naarmate (Grietens & Mercken, 2006; Hermanns, Öry, & Schrijvers, 2005):

- De interventie beter doordacht, gestructureerd, gestandaardiseerd en geëvalueerd is;
- Er een beter evenwicht bestaat tussen de omvang van de problematiek en de intensiteit van de beschikbare inzet;
- De interventie beter aansluit bij de wijze waarop de ouders, kinderen en jongeren hun problemen ervaren (vraaggestuurd);
- De interventie meer gericht is op een weer greep krijgen op het eigen leven van ouders, kinderen en jongeren (herstel zelfregulatie);
- De interventie meer oog heeft voor de protectieve factoren in de omgeving van de ouders, kinderen en jongeren en hen vaardigheden aanleert om problemen beter en meer eigenhandig op te lossen (competentieverhogend);
- De interventie de cliënt of het cliëntsysteem meer bejegt als gelijke partners met rechten, plichten en verantwoordelijkheden (emancipatorisch);
- De interventie meer beschikbaar is in de verschillende leefsituaties van ouders, kinderen en jongeren en inwerkt op meerdere te beïnvloeden en beïnvloedende factoren tegelijkertijd (multimodaal);
- De interventie meer gebruik maakt van met de cliënten overeengekomen concrete doelen (participatief);
- De interventie sociale netwerken (familienetwerken, school, peergroep, buurt, enz.) rond de ouders en jongeren activeert (contextgericht);
- De interventie de cliënt aanmoedigt om de eigen krachten aan te spreken en de eigen natuurlijke steunbronnen aan te boren (responsabiliserend).

Op basis van bovenstaande kenmerken zijn effectieve interventies vraaggestuurd, maken in belangrijke mate gebruik van de context, zijn sterk gericht op een herstel van de zelfregulatie en de autonomie van de gezinnen en worden dicht bij huis aangeboden. In effectieve interventies wordt sterk aangesloten bij de door de ouders, kinderen en jongeren ervaren problemen, worden ouders, kinderen en jongeren geholpen om de eigen problemen eigenhandig – al dan niet met hulp uit de eigen context - op te lossen en worden zij ondersteund om dit te doen op de wijze die zijzelf verkiezen met als doel weer greep te krijgen op het eigen leven. Hulp op deze wijze georganiseerd, kan empowerend worden genoemd.

Residentiële begeleiding van kinderen en jongeren voldoet niet aan bovenstaande kenmerken van effectieve en empowerende hulp (Hermanns, 2006). Eenmaal het kind is geplaatst bestaat de kans dat nog weinig aandacht wordt besteed aan de competentievergroting van de ouders (Klooster &

van Burik, 2000). Dit terwijl de gebrekkig pedagogische capaciteiten of pedagogische onmacht van ouders, naast de gedragsproblematiek van jongeren, in diverse studies naar voren komt als een belangrijke reden voor uithuisplaatsing (e.g. Boendermaker, 1995. Jansen & Feltzer, 2002; Van der Ploeg & Scholte, 2003, e.a.). In vergelijking met ouders van ambulante behandelde jeugdigen ervaren ouders van residentieel opgenomen jeugdigen een aanzienlijk zwaardere gezinsbelasting (Harder, Knorth & Zandberg, 2006). Uit het schaarse onderzoek naar de beleving van jongeren in de residentiële zorg, blijkt bovendien dat jongeren vaak gestigmatiseerd worden en graag meer contact willen met hun gezin (Fletcher, 1993).

In het Globaal Plan Jeugdzorg wordt expliciet gekozen voor een flexibilisering van het aanbod met als doel de hulp nauw(er) te laten aansluiten op de noden van de jongeren en hun gezin (Vervotte, 2006). Deze doelstelling wordt o.a. geconcretiseerd met de flexibele werking van begeleidingstehuizen (cat. 1) en gezinstehuizen (cat. 2). Tot 31 december 2007 werd via circulaire nr. 14 (van 21 januari 1976) bepaald dat begeleidingstehuizen (cat. 1) en gezinstehuizen (cat. 2) bepaalde dagen van afwezigheid (voor een maximumduur van 60 dagen per jaar per minderjarige, naast weekends en wettelijke feestdagen) gelijk kunnen stellen met werkelijke aanwezigheid en dus het recht op verblijfssubsidie behouden. Sinds 1 januari 2008 kunnen afwezigheden met overnachting bij ouders, opvoedingsverantwoordelijken of personen uit de leefomgeving, inclusief tijdens de weekends en feestdagen, tot maximaal 50% van het totale aantal gerealiseerde begeleidingsdagen van de voorziening op jaarbasis, gelijk worden gesteld aan aanwezigheidsdagen. Deze maatregel zou het voor residentiële voorzieningen mogelijk moeten maken om tot op een bepaald niveau flexibele trajecten voor jongeren te organiseren, waarbij ouders, familie en het ruimere sociale netwerk van de minderjarige maximaal in de begeleiding worden betrokken, zonder negatieve financiële gevolgen voor de voorziening. Door het berekenen van de met verblijf gelijkgestelde afwezigheidsdagen op het niveau van de voorziening, zou het mogelijk moeten zijn langer ononderbroken op cliëntniveau in de context te werken. De toelichting bij het ministeriële besluit stelt echter ook dat de minister ervan uitgaat dat een minderjarige op jaarbasis minimaal 30% van de tijd effectief in de residentiële voorziening verblijft en dit om een maatschappelijk verantwoord gebruik van de residentiële capaciteit (en de middelen die hiervoor worden ingezet) te bewaken. Consequenties inzake subsidiëring zullen slechts volgen bij een overschrijden van de maximumgrens van 50% op voorzieningniveau.

De mogelijkheid om, op cliëntniveau, langer ononderbroken in de context te werken impliceert evenwel dat:

- de voorzieningen hun pedagogische profiel aanpassen aan de wijze waarop de contextbegeleiding ingevuld zal worden;
- de voorzieningen in hun kwaliteitshandboek omschrijven op welke manier ze de ouders, of opvoedingsverantwoordelijken of personen uit de leefomgeving zullen vergoeden voor afwezigheden met overnachting bij deze personen;
- voorzieningen het flexibel werken in de individuele hulpverleningstrajecten in overleg met de verwijzende instantie vastleggen en in het handelingsplan beschrijven;

- voorzieningen bijzondere aandacht besteden aan het registreren van ondernomen acties in het cliëntdossier conform de huidige regelgeving. Deze registratie van acties zal opgenomen worden in een traject van opvolging;
- voorzieningen zelf het contingent aan gerealiseerde begeleidingsdagen en afwezigheidsdagen beheren. Dit betekent dat zij een af- en aanwezigheidsregister bijhouden opdat cijfergegevens verwerkt kunnen worden. De gecumuleerde totalen op het niveau van de voorziening worden in de jaarafrekening betreffende de subsidies voor het verblijf van de minderjarigen opgenomen die aan het agentschap Jongerenwelzijn wordt bezorgd.

Zoals aangekondigd in de toelichting bij dit ministeriële besluit, wordt deze gewijzigde regelgeving in deze studie geëvalueerd, in samenspraak met de verwijzende instanties en de sector, waarbij de meerwaarde van deze maatregel moet worden aangetoond, zowel op cliënt- als op organisatieniveau, en waarbij materiaal moet worden aangereikt dat het verdere beleid inzake de flexibiliseringsbeweging vanuit residentiële voorzieningen mee onderbouwt.

1.2. Begrippenkader

In deze studie worden onderstaande definities gehanteerd vanuit het ministeriële besluit tot gelijkstelling van bepaalde dagen afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van subsidies voor het verblijf van de minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand van de categorieën 1 en 2.

- **Contextverblijf:** een verblijf bij de ouders, opvoedingsverantwoordelijken of in de leefomgeving van het kind/de jongere;
- **Ouders :** de natuurlijke personen die titularis zijn van het ouderlijk gezag of, bij ontstentenis van die personen, de wettelijke vertegenwoordigers;
- **Opvoedingsverantwoordelijken:** de natuurlijke personen, andere dan de ouders, die de minderjarige op duurzame wijze in feite onder hun bewaring hebben of bij wie de minderjarige geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid;
- **Leefomgeving:** de natuurlijke personen, met uitzondering van de ouders en de opvoedingsverantwoordelijken, die bij de minderjarige inwonen of met de minderjarige een bijzondere affectieve band hebben, evenals de natuurlijke personen die in de buurt van de minderjarige wonen of met wie de minderjarige geregeld contact heeft, onder meer bij het schoolgaan of tijdens de vrijetijdsbesteding.

Wanneer in deze studie wordt gesproken over **contextfiguren** wordt bedoeld: ouders, opvoedingsverantwoordelijken of personen uit de leefomgeving van de jongere.

We definieerden een **contextverblijf** als een verblijfsregime in de context van minimaal maandelijks een weekend en sporadisch een vakantieperiode. Dit verblijfsregime moet gehanteerd worden minimaal vier maanden van een referentieperiode van zes maanden. Kinderen en jongeren die minder frequent in de context verblijven (bijvoorbeeld slechts een weekend per maand en geen enkele vakantieperiode) of van wie het vereiste verblijfsregime over de referentieperiode van zes maanden slechts twee maanden van toepassing was noemen we **niet-contextverbljvers**.

1.3. Structuur van het rapport

In dit onderzoeksrapport vindt u allereerst een beschrijving van het onderzoeksopzet (HOOFDSTUK 2). Hier wordt het doel van deze studie beschreven en worden de verschillende onderzoeksvragen opgesomd. In het volgende hoofdstuk (HOOFDSTUK 3) wordt de steekproeftrekking toegelicht en worden de verschillende onderzoeksmethoden, gebruikt om de gestelde onderzoeksvragen te beantwoorden, beschreven. Vervolgens (HOOFDSTUK 4) worden de resultaten van deze studie per onderzoeksmethodiek (dossieranalyse, vragenlijstonderzoek, ...) weergegeven. In HOOFDSTUK 5 vindt u deze resultaten samengevat als antwoord op de verschillende onderzoeksvragen. In HOOFDSTUK 6 ten slotte worden de aanbevelingen geformuleerd.

HOOFDSTUK 2 Onderzoeksopzet

Het doel van de opdracht is een grondige analyse van de implicaties van het vernieuwde ministeriële besluit tot gelijkstelling van bepaalde dagen afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van de subsidies voor het verblijf van de minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand van de categorieën 1 en 2. Een centrale vraag is of deze vernieuwde norm resulteert in een meerwaarde voor de cliënten en de voorzieningen.

De opdrachtgever vertaalt deze basisvraag in volgende onderzoeksvragen:

- Wat is het concrete gevolg op het begeleidingsaanbod? Vindt er meer gezinsbegeleiding of begeleiding in de context plaats?
- Zijn jongeren effectief meer in hun context sinds de invoering van de flexibele norm en waaruit bestaat deze context?
- Stelt de nieuwe regeling inzake de subsidiëring van de met verblijf gelijkgestelde afwezigheidsdagen de residentiële voorzieningen in staat om daadwerkelijk meer contextueel te werken zonder financiële gevolgen voor de voorziening?
- Welke organisatorische consequenties heeft dit voor de voorziening en de verwijzende instantie?
- Worden medewerkers op een andere manier ingezet (bijv. minder groepsbegeleiding, meer contextbegeleiding)?
- Is er een gewijzigde inzet van de verblijfssubsidies?
- Wat is de impact op de interactie tussen voorziening en verwijzende instanties?
- Wat zijn de gevolgen van deze maatregel voor de minderjarige en zijn omgeving en hoe tevreden zijn ze met deze maatregel?
- Wat zijn de effecten op de begeleidingsduur, op de processen van instroom en doorstroom in, en uitstroom uit de bijzondere jeugdbijstand?
- Wat is de impact op de beschikbaarheid van de capaciteit in de bijzondere jeugdbijstand?

Deze vragen kunnen geordend worden naar de verschillende niveaus waarop deze maatregel invloed kan hebben. We onderscheiden het microniveau (de concrete gevolgen voor de leefgroepbegeleiders en het cliëntensysteem (de jongeren en hun gezin)), het mesoniveau (het functioneren van de voorziening en de samenwerking met de verwijzers) en het macroniveau (de impact op het aanbod, de instroom e.d. van de bijzondere jeugdbijstand). Op basis van bovenstaande niveaus kunnen de onderzoeksvragen als volgt worden geordend:

Microniveau:

1. Vindt er meer gezinsbegeleiding of begeleiding in de context plaats?
2. Worden medewerkers op een andere manier ingezet (bijv. minder groepsbegeleiding, meer contextbegeleiding)?
3. Zijn jongeren effectief meer in hun context sinds de invoering van de flexibele norm?

4. Wat zijn de gevolgen van deze maatregel voor de minderjarige en zijn omgeving¹ en hoe tevreden zijn ze met deze maatregel?

Mesoniveau

5. Stelt de nieuwe regeling inzake de subsidiëring van de met verblijf gelijkgestelde afwezigheidsdagen de residentiële voorzieningen in staat om daadwerkelijk meer contextueel te werken zonder dat het budgettaire evenwicht in gevaar komt?
6. Welke organisatorische consequenties heeft dit voor de voorziening en de verwijzende instantie?
7. Is er een gewijzigde inzet van de verblijfssubsidies?
8. Wat is de impact op de interactie tussen voorziening en verwijzende instanties?

Macroniveau

9. Wat zijn de effecten op de begeleidingsduur, op de processen van instroom en doorstroom in, en uitstroom uit de bijzondere jeugdbijstand?
10. Wat is de impact op de beschikbaarheid van de capaciteit in de bijzondere jeugdbijstand?

Deze onderzoeksvragen worden in deze studie beantwoord met verschillende onderzoeksmethoden: dossieranalyse, interviews, een vragenlijstonderzoek en cijferonderzoek.

¹ Omgeving interpreteren we hier niet enkel als de ouders, opvoedingsverantwoordelijken of personen uit de leefomgeving maar ook de hulpverleners van deze jongeren en met name hun individuele begeleider.

HOOFDSTUK 3 Methode

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de procedure waarmee de respondenten werden geselecteerd beschreven. Tevens worden de verschillende onderzoeksmethoden, gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden, toegelicht.

3.2. Procedure

In dit onderzoek kunnen twee 'onderzoekseenheden' worden onderscheiden. Enerzijds zijn de voorzieningen en hun werking het voorwerp van onderzoek. Er wordt immers gevraagd welke gevolgen de maatregel heeft voor de werking en de organisatie van de voorzieningen. Anderzijds wordt nagegaan welk effect de maatregel heeft voor de individuele cliënt en zijn begeleiders. Dus ook de cliënten, het cliëntensysteem en de begeleiders zijn voorwerp van onderzoek.

De totaalcapaciteit van 85 begeleidingstehuizen bedraagt 2617 plaatsen. Dit is zonder de gezinstehuizen (omwille van hun lage aantal), de begeleidingstehuizen gericht op niet-begeleide minderjarigen (context heeft hier omwille van de specifieke doelgroep immers een andere invulling) en zonder de begeleidingstehuizen die deelnemen aan het MFC-proefproject. Uit deze 85 voorzieningen werd een getrapte steekproef getrokken. Deze getrapte steekproeftrekking combineert een aselechte gestratificeerde steekproeftrekking van voorzieningen en een aselechte steekproeftrekking van minderjarigen in de geselecteerde voorzieningen.

Eerst werd een aselechte gestratificeerde steekproef getrokken van voorzieningen. De strata zijn: (1) Vlaamse provincie (met inbegrip van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), (2) capaciteit van de voorziening (kleiner dan of gelijk aan 15, 16-35, 36 en groter). De doelgroep van de voorzieningen werd niet als extra stratum genomen omwille van het kleine aantal voorzieningen dat alleen kinderen van 0 tot 12 jaar opvangt. Voor de selectie van de voorzieningen gingen we als volgt te werk. We maakten een matrix met de strata als kolommen en rijen (rijen: provincies (exclusief Brussel), kolommen: grootte van voorziening). Wilden we de verhoudingen van de aantallen van voorzieningen in de cellen van de matrix respecteren dan moesten 36 voorzieningen worden geïncludeerd (45%). De voorzieningen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kwamen allemaal uit één stratum (grootte < 15). Hiervan werd aselekt 1 voorziening getrokken wat het totaal te trekken voorzieningen op 37 bracht.

Tabel 3.1. Steekproef van voorzieningen

	≤ 15	16-35	≥ 36	Totaal
Oost-Vlaanderen	2	5	2	9
Vlaams-Brabant	1	1	1	3
West-Vlaanderen	3	3	3	9
Antwerpen	4	3	3	10
Limburg	2	2	1	5
Brussel	1			1

Na de steekproeftrekking bleek dat een kleine Oost-Vlaamse voorziening gefusioneerd was met een andere voorziening uit Oost-Vlaanderen. Dit werd aldus een voorziening met een middelgrote capaciteit. Deze voorziening bezorgde de onderzoekers de gevraagde cijfergegevens. Ze beschikte echter niet meer over de gegevens van de voormalige 'kleine' voorziening en had te weinig gegevens van de nieuwe gefusioneerde voorziening om verder in het onderzoek te worden betrokken. In overleg met de stuurgroep werd beslist geen andere voorziening te selecteren. Eén voorziening uit Oost-Vlaanderen met middelgrote capaciteit wenste niet deel te nemen aan het onderzoek en is vervangen door een andere voorziening uit Oost-Vlaanderen met middelgrote capaciteit. Eén voorziening uit Limburg bezorgde geen aan- en afwezigheidscijfers (zie 3.3.).

Tabel 3.2. Aangepaste steekproef van voorzieningen

	Deelname bevraging				Deelname cijfergegevens			
	≤ 15	16-35	≥ 36	Totaal	≤ 15	16-35	≥ 36	Totaal
Oost-Vlaanderen	1	5	2	8	1	6	2	9
Vlaams-Brabant	1	1	1	3	1	1	1	3
West-Vlaanderen	3	3	3	9	3	3	3	9
Antwerpen	4	3	3	10	4	3	3	10
Limburg	2	2	1	5	1	2	1	4
Brussel	1			1	1			1

De voorzieningen hebben naast de parameters provincie en capaciteit nog een aantal andere kenmerken. De steekproef van 36 voorzieningen bestaat uit 19 voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen. (zie tabel 3.3.).

Tabel 3.3. Voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen

	≤ 15	16-35	≥ 36	Totaal
Oost-Vlaanderen	0 (1)	3 (6)	2 (2)	9
Vlaams-Brabant	0 (1)	0 (1)	0 (1)	3
West-Vlaanderen	1 (3)	1 (3)	2 (3)	9
Antwerpen	1 (4)	1 (3)	3 (3)	10
Limburg	1 (1)	2 (2)	1 (1)	4
Brussel	1 (1)			1
Totaal	4 (11) of 36%	7 (15) of 47%	8 (10) of 80%	

Het eerste getal is het aantal voorzieningen dat deel uitmaakt van een samenwerkingsverband. Het getal tussen haakjes is het aantal getrokken voorzieningen van die cel.

Na de selectie van voorzieningen, wilden we a-select 10 jongeren per voorziening trekken (360 jongeren: niet voor de gefusioneerde voorziening in Oost-Vlaanderen). De selectie van een jongere impliceert eveneens de selectie van zijn context (contextfiguren en individueel begeleider, ...).

Drie criteria werden vooropgesteld:

- de jongeren zijn minstens 6 maanden ingeschreven in de voorziening;
- wanneer er meerdere kinderen van 1 gezin waren ingeschreven in de voorziening, werd de oudste van het gezin geselecteerd;
- jongeren in BZW, GKRB, GIT -begeleiding, werden niet geselecteerd omdat ze buiten de maatregel vallen.

Daar niet in elke voorziening 10 jongeren aanwezig waren die aan deze drie criteria voldeden - dit was slechts het geval in 15 voorzieningen (41,7%) - werden in totaal 290 jongeren (a-select) getrokken.

3.3. Analyse van afwezigheids- en aanwezigheidsdagen

Aan de geselecteerde voorzieningen werd gevraagd aan- en afwezigheidscijfers aan te leveren voor de jaren 2006 tot en met 2009. Met deze data kan worden nagegaan of de maatregel effectief resulteert in (relatief) meer afwezigheden ten opzichte van het totaal aantal begeleidingsdagen. Door de relatieve afwezigheden² (RAFW) van het jaar 2007 te vergelijken met de RAFW van het jaar 2008 kan worden nagegaan of de maatregel effectief aanleiding gaf tot meer RAFW. Het ministeriële besluit werd echter slechts ondertekend op 14 april 2008. Hierdoor is de periode januari-juni 2008 misschien een minder goede periode om te betrekken in deze vergelijking. Dit probleem wordt opgevangen door januari-juni 2007 te vergelijken met januari-juni 2009. Het gebruik van een groter tijdsvenster (januari 2006 tot en met januari 2009) maakt mogelijk na te gaan of reeds langer sprake was van een evolutie in de bijzondere jeugdbijstand.

De gegevens die werden aangeleverd door de voorzieningen (aanwezigheids- en afwezigheidsdagen, aantal BZW en GKRB-dagen per semester van januari 2006 tot en met juni 2009), werden herleid tot verschillende maten die toelieten de voorzieningen met elkaar te vergelijken. Zo werden berekend:

- Relatieve afwezigheid per semester = aantal afwezigheden van een semester / (aantal afwezigheden van een semester + aantal aanwezigheden van een semester).
- Relatieve afwezigheid per jaar = aantal afwezigheden van een jaar / (aantal afwezigheden van een jaar + aantal aanwezigheden van een jaar) (met uitzondering voor het jaar 2009).
- Relatieve afwezigheid jaar 2009 = geschat aantal afwezigheden 2009 / (geschat aantal afwezigheden 2009 + geschat aantal aanwezigheden 2009).

² Is de verhouding van het aantal afwezigheden ten opzichte van de som van het aantal afwezigheden en het aantal aanwezigheden.

Daar voor het jaar 2009 slechts de af- en aanwezigheden van het eerste semester (periode januari-juni) beschikbaar waren, werden de afwezigheden en aanwezigheden voor het hele jaar 2009 geschat. Dit gebeurde voor de aanwezigheden aan de hand van de formule: aanwezigheid 2009 = aanwezigheden januari-juni 2009 * (1 + (1/gemiddelde verhouding)). De 'gemiddelde verhouding' is het gemiddelde van de verhouding van het aantal aanwezigheden van het eerste semester ten opzichte van het aantal aanwezigheden van het tweede semester (aanwezigheden jan-jun/aanwezigheden jul-dec) voor de jaren 2006, 2007 en 2008. Voor twee voorzieningen beschikten we slechts over de cijfers van 1 volledig jaar (2008). De 'gemiddelde verhouding' gebruikt bij deze voorziening is het gemiddelde van de 'gemiddelde verhouding' van alle andere voorzieningen. Voor het aantal afwezigheden van het jaar 2009 werd eenzelfde procedure gebruikt.

3.4. Dossieranalyse

De dossiers van 290 jongeren werden door de onderzoekers geanalyseerd met een analyseschema dat speciaal voor dit onderzoek werd ontworpen. Met de dossieranalyse werden gegevens verzameld over de geselecteerde jongeren (geboortedatum, geslacht, problematiek bij instroom), hun gezinsituatie, voorgeschiedenis (hulpverleningsgeschiedenis, verwijzende instantie) en hun begeleidingstraject (doelen, contextverblijven, externe begeleiding, context- en individuele begeleiding). De dossierverantwoordelijken werden bevraagd om gegevens die niet te vinden waren in het dossier en eventuele ontbrekende gegevens (bijvoorbeeld de frequentie en de vorm van contextbegeleiding) aan te vullen.

3.5. Interviews

In elke geselecteerde voorziening werd een semi-gestructureerd interview afgenomen van een sleutelfiguur - directie, coördinator of contextbegeleider - uit de voorziening (n=36). Deze interviews werden uitgeschreven in een verslag en ter goedkeuring per e-mail verzonden naar deze sleutelfiguren. Van 24 sleutelfiguren werden suggesties voor verbetering en/of een goedkeuring ontvangen (responsrate = 66.7%). Wanneer na drie herinneringsmails geen goedkeuring of suggesties voor verbetering werden ontvangen, werd het oorspronkelijke verslag gebruikt voor analyse. Daarnaast werd uit een a-select gekozen dossier (van de a-select getrokken jongeren, zie hierboven) de naam van de verwijzer genoteerd. Deze ontving per e-mail een gestructureerd interview. Daar slechts 9 verwijzers na 3 herinneringsmails reageerden (responsrate=25%), werden twee pogingen ondernomen om hen telefonisch te bereiken en het interview mondeling af te nemen. Dit resulteerde in 2 extra interviews (responsrate = 30.6%). Ten slotte werd het interview verzonden naar alle team- en regioverantwoordelijken. Dit resulteerde in vijf extra interviews. In totaal konden dus 16 interviews van de verwijzers worden geanalyseerd.

3.6. Vragenlijstonderzoek

3.6.1 Procedure

Aan elke sleutelfiguur werden vragenlijsten overhandigd voor de getrokken jongeren, hun context en hun begeleider. Deze sleutelfiguur bezorgde de vragenlijsten aan de desbetreffende personen, verzamelde alle vragenlijsten en verzond deze per post naar de VUB. Van de in totaal 290 afgegeven vragenlijsten, werden er 157 vragenlijsten voor de kinderen (responsrate= 54%; dit komt mede omdat enkel kinderen vanaf 10 jaar een vragenlijst moesten invullen), 222 vragenlijsten voor begeleiders (responsrate= 77%) en 94 vragenlijsten voor de contextfiguren (responsrate = 32%) ingevuld teruggestuurd die konden worden geïdentificeerd. Daarnaast werden 15 vragenlijsten voor de kinderen, 9 voor de begeleiders en 16 voor de contextfiguren teruggestuurd zonder initialen of naam van de voorziening erbij vermeld. Deze vragenlijsten konden niet worden geïdentificeerd en worden gelinked aan hun (geanalyseerd) dossier. Er werd voor gekozen ook deze vragenlijsten mee te analyseren. Daar we echter niet weten of deze voldoen aan de opgestelde criteria (cf. 3.2.), kan dit de onderzoeksresultaten vertekenen.

Omwille van de lage responsrate werd het plan om enkel de vragenlijsten te analyseren die kunnen gekoppeld worden aan een geanalyseerd dossier en die zijn ingevuld door zowel de jongere, zijn/haar context als de begeleider verlaten. In plaats hiervan is ervoor gekozen om de vragenlijsten afzonderlijk te analyseren (en bijvoorbeeld ook de vragenlijsten mee te nemen van de jongeren die niet kunnen gekoppeld worden aan de vragenlijsten van hun begeleider en/of contextfiguren omdat deze geen vragenlijst hebben ingevuld). Dit heeft tot consequentie dat er wordt gewerkt met drie verschillende groepen (in de groep 'jongeren' zitten bijvoorbeeld ook jongeren waarvan de begeleider/contextfiguur niet in de andere groepen zitten) en dat de onderzoeksresultaten van deze drie verschillende groepen niet rechtstreeks kunnen worden vergeleken.

3.6.2. Instrumenten

De vragenlijsten werden specifiek voor deze studie opgesteld, gebaseerd op eerder onderzoek en theoretische inzichten. Er wordt gevraagd naar enkele demografische gegevens van de respondenten (K³: leeftijd, geslacht, gezinssituatie C: relatie tot het kind, woonst B: geslacht, leeftijd, diploma, takenpakket, anciënniteit). Verder werden de volgende onderzoeksdomeinen nagegaan: (1) gevolgen van het contextverblijf, (2) aard van de contextbegeleiding en (3) de gevolgen van de contextbegeleiding. Voor elk domein werden verschillende schalen gebruikt. Voor de operationalisatie van deze schalen baseerden we ons op de Gezins Klimaat Schaal (GKS-II) (Jansma & de Coole, 1996), de Ouder-Kind Interactie Vragenlijst (OKIV-R) (Lange, 2001), de Nijmeegse Vragenlijst voor de Opvoedingssituatie (NVOS) (Wels & Robbroeckx, 1996) en de Arbeidssatisfactie Index (ASI) (van der Ploeg & Scholte, 2002). De items kunnen teruggevonden worden in bijlage. Gelet op de doelgroep van deze studie werd het aantal items beperkt. Telkens

³ kinderen (K), contextfiguren (C) en begeleiders (B)

werd gebruik gemaakt van een vierpuntenschaal: (1) helemaal mee eens, (2) mee eens, (3) niet mee eens en (4) helemaal niet mee eens.

De totaalscores op de schalen zijn de gemiddelde scores op de items van de schalen. Daar er veel ontbrekende antwoorden waren, werd de gemiddelde schaalscore ook berekend wanneer minstens de helft van het aantal items op de desbetreffende schaal werd ingevuld. Wanneer de frequenties van antwoorden worden gepresenteerd, worden decimale scores afgerond (0.1-1.4=1; 1.5-2.4=2; 2.5-3.4=3; 3.5-4=4). Bij het interpreteren van de totaalscores vergelijken we de totaalscores met de ankerpunten: 1 = helemaal mee eens, 2 = mee eens, 3 = niet mee eens en 4 = helemaal niet mee eens. De betrouwbaarheid van de schalen gaan we na aan de hand van de Cronbach alfa vanaf 3 items en aan de hand van een correlatie (Spearman) wanneer de schaal bestaat uit 2 items.

3.6.2.1. De vragenlijst van de jongere/contextfiguren

Daar de vragenlijst van de jongere en deze van de contextfiguren gelijkaardig zijn, worden deze samen besproken. Gekoppeld aan de onderzoeksvragen, komen in deze vragenlijsten vijf domeinen aan bod.

1. Gevolgen van het contextverblijf

Doelstellingen (3 items: K: $\alpha=.78$, C: $\alpha=.70$)

Met deze schaal wordt gemeten in hoeverre jongeren en contextfiguren een contextverblijf ervaren als 'helpend' bij de realisatie van de doelstellingen. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen contextverblijven ervaren als 'helpend'.

Welbevinden (3 items; K: $\alpha=.75$; 2 items C: $r=.89$, $p=.001$)

Met deze schaal (voor de jongeren bestaat ze uit 3 items, voor de contextfiguren uit 2 items) wordt de invloed van een contextverblijf op het welbevinden van jongeren én de contextfiguren gemeten. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat het welbevinden van kinderen en contextfiguren groter is wanneer de kinderen in hun context verblijven dan wanneer ze in het begeleidingstehuis verblijven.

Stigmatisering (2 items: K: $r=.28$, $p=.001$, C: $r=.54$, $p=.001$)

Met deze schaal wordt gemeten wat de invloed is van een contextverblijf op de ervaren mate van stigmatisering bij kinderen en contextfiguren. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat de ervaren mate van stigmatisering bij kinderen en contextfiguren kleiner is wanneer kinderen in hun context verblijven.

2. Gevolgen van de contextbegeleiding

In dit domein wordt gemeten in hoeverre een contextbegeleiding inwerkt op: (1) de jongeren/contextfiguren, (2) de context en (3) de uitbreiding van het sociale netwerk.

Op het domein van het functioneren van de jongere worden twee domeinen onderscheiden:

Transfer aangeleerde vaardigheden: *de contextbegeleiding helpt dit kind om wat hij heeft geleerd in de voorziening ook bij mij thuis toe te passen* (1 item). Via dit item wordt gemeten of contextfiguren en kinderen het gevoel hebben dat de contextbegeleiding de transfer van de

aangeleerde vaardigheden naar situaties anders dan de voorziening vergroot. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat ze wel degelijk dit gevoel hebben.

Functioneren op school (2 items: K: $r=.48$, $p=.001$, C: $r=.54$, $p=.001$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre contextfiguren en kinderen het gevoel hebben dat de contextbegeleiding het functioneren van het kind op school ondersteunt. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat ze wel degelijk dit gevoel hebben.

Op het niveau het functioneren van de contextfiguren worden 7 domeinen onderscheiden. Om de gevolgen van de contextbegeleiding op de opvoedingsvaardigheden van ouders in kaart te brengen, wordt de invloed ervan op de vijf opvoedingsvaardigheden van positief opvoeden (Sanders, 2003; Patterson, 1992) nagegaan. Het betreft de opvoedingsvaardigheden:

Discipline (4 items: K: $\alpha=.76$, C: $\alpha=.91$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding contextfiguren helpt om consequent en effectief op te treden ten aanzien van regelovertrading. Voor deze schaal werden vier items geselecteerd uit de OKIV-R die het best aansloten bij het thema discipline. Ze hadden een factorlading van minstens .64. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt om consequent en effectief op te treden ten aanzien van regelovertrading.

Positieve omgangswijze (4 items: K: $\alpha=.89$, C: $\alpha=.88$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding contextfiguren helpt om positief gedrag te bekrachtigen en positieve affectie uit te spreken. Voor deze schaal werden de 4 items met de hoogste factorlading geselecteerd uit de subschaal acceptatie van de OKIV-R. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt om positief gedrag te bekrachtigen en positieve affectie uit te spreken.

Monitoring (4 items: K: $\alpha=.70$, C: $\alpha=.74$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding ouders helpt om toezicht te houden en interesse te tonen. Voor deze items werden die items geselecteerd uit de subschaal controle van de GKS-II die het best aansloten bij het thema 'monitoring'. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt om toezicht te houden en interesse te tonen.

Realistische verwachtingen (1 item: *Door de contextbegeleiding weet ik beter wat ik van een kind van die leeftijd kan verwachten en wat niet.*)

Via dit item wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding ouders helpt om verwachtingen te hebben die aansluiten bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van hun kind. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt om verwachtingen te hebben die aansluiten bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van hun kind.

Zelfzorg (1 item: *Door de contextbegeleiding neem ik af en toe tijd voor mezelf.*)

Via dit item wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding ouders helpt niet te streng te zijn voor zichzelf en voldoende rust te nemen. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt niet te streng te zijn voor zichzelf en voldoende rust te nemen.

Jongeren en contextfiguren werden ook bevraagd naar de invloed van de contextbegeleiding op de

Individuele problematiek en zelfregulatie van contextfiguren (3 items: K: $\alpha = .75$, C: $\alpha = .76$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre de contextbegeleiding contextfiguren helpt bij het verminderen van/ leren omgaan met hun individuele problemen en wat de gevolgen zijn van de begeleiding inzake zelfregulatie. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding helpt bij het verminderen van/leren omgaan met hun individuele problemen.

Ten slotte werden alleen de contextfiguren bevraagd naar de ondersteuning die de contextbegeleiding biedt op het gebied van de opvoeding van de jongere (in termen van draagkracht en draaglast):

Gezinsbelasting (enkel bij de contextfiguren)

Voor deze schaal werden items uit de schaal gezinsbelasting (onderdeel 'aankunnen') uit de NVOS geselecteerd die het best aansloten bij dit thema. Hiermee wordt gemeten in welke mate contextfiguren zich ondersteund voelen door de contextbegeleiding. Daar de Cronbach alfa van deze schaal erg laag was, worden de items apart bekeken.

- *Natuurlijk zijn er wel eens ruzies met dit kind, maar over het algemeen heb ik door de contextbegeleiding het gevoel dat ik zijn/haar opvoeding goed aankan*
- *Ondanks de contextbegeleiding vergt de opvoeding veel van mijn krachten (omgekeerd geformuleerd)*
- *De contextbegeleiding helpt mij om de greep op mijn kind niet te verliezen*

Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren menen dat de contextbegeleiding helpend is. Dit is niet waar voor het tweede item. Dit is omgekeerd geformuleerd.

Op het niveau van het gezin werd 1 schaal opgesteld

Gezinsrelaties (2 items: K: $r = .68$, $p = .001$, C: $r = .66$, $p = .001$)

Via deze schaal wordt gemeten in hoeverre contextbegeleiding bijdraagt tot een positieve relatie tussen ouders en kind en tussen de ouders onderling.

Voor deze schaal werden items geselecteerd uit de subschaal 'cohesie' van de GKS-II die het best aansloten bij dit thema. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding bijdraagt tot een positieve relatie tussen ouders en kind.

Op het niveau van het sociaal netwerk werd 1 schaal opgesteld:

Sociaal netwerk (2 items K: $r = .57$, $p = .001$ C: $r = .40$, $p = .001$)

Met deze schaal wordt gemeten in welke mate contextbegeleiding inwerkt op het sociale netwerk van kinderen én contextfiguren. Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat contextfiguren en kinderen vinden dat de contextbegeleiding het sociale netwerk van kinderen én contextfiguren positief beïnvloedt.

3. Tevredenheid met de contextbegeleiding

Dit domein wordt gemeten met de C-toets gebruikt (Ramos, Stams, Stoel, Faas, van Yperen, Dekovic, 2006). De toets biedt inzicht op de ervaren kwaliteit op vier aspecten van de hulp:

Contact en Bejegening (3 items: K: $\alpha = .79$, C: $\alpha = .91$)

Deze schaal meet in hoeverre kinderen/contextfiguren tevreden zijn met het contact met de contextbegeleider.

Professionaliteit (3 items: K: $\alpha = .77$, C: $\alpha = .94$)

Deze schaal meet in hoeverre kinderen/contextfiguren tevreden zijn met de professionaliteit van de contextbegeleider.

Informatie en Voortgang (3 items: K: $\alpha = .62$, C: $\alpha = .78$)

Deze schaal meet in hoeverre kinderen/contextfiguren tevreden zijn met de informatie die ze krijgen en de voortgang die wordt gemaakt. Uit deze schaal werd 1 item niet gebruikt⁴ ('*Ik ben tevreden over het aantal hulpverleners dat ons gezin bij de instelling heeft*')

Doel en resultaat (5 items: K: $\alpha = .78$, C: $\alpha = .85$)

Deze schaal meet in hoeverre kinderen/contextfiguren tevreden zijn met de doelen die werden opgesteld en hoe deze doelen tot stand kwamen.

Contextfiguren en jongeren zijn tevreden zijn over het desbetreffende domein vanaf een gemiddelde totaalscore van 2.5.

4. Tevredenheid met het ministeriële besluit (1 item)

Er wordt nagegaan wat jongeren en contextfiguren goed of slecht vinden aan het ministeriële besluit.

3.6.2.2. De vragenlijst van de begeleider

In de vragenlijst van de begeleider wordt gevraagd naar enkele **demografische gegevens** (geslacht, leeftijd, diploma, takenpakket, anciënniteit). Vervolgens worden de **gevolgen van de contextbegeleiding** (transfer aangeleerde vaardigheden, functioneren op school ($r = .51$, $p < .001$), discipline ($\alpha = .82$), positieve omgangswijze ($\alpha = .86$), monitoring ($\alpha = .64$), realistische verwachtingen, zelfzorg, individuele problematiek ($\alpha = .74$), gezinsrelaties ($\alpha = .83$) en sociale omgang ($r = .43$, $p < .001$)) bevraagd (zie vragenlijst jongere/contextfiguur).

Ook worden de gevolgen van het ministeriële besluit op de **arbeidssatisfactie** nagegaan. Met 2 schalen wordt gemeten in hoeverre de maatregel bijdraagt tot tevredenheid op de domeinen:

- Autonomie (3 items $\alpha = .65$)
- Werk (op basis van een te lage betrouwbaarheid wordt besloten dat deze 3 items te weinig samenhangen en worden de items apart beschouwd)
 - '*Door de maatregel hou ik meer van het werk dat ik doe*'
 - '*Door de maatregel heb ik meer ruimte om mijn kennis en vaardigheden te gebruiken*'
 - '*Sinds de maatregel zoek ik een baan buiten de sector waar ik nu werk*'.

⁴ We wilden de effecten van de contextbegeleiding nagaan en niet deze van de begeleiding in zijn geheel. Daarnaast werd er initieel van uitgegaan dat de contextbegeleiding door 1 persoon zou gebeuren.

De items uit deze schalen werden overgenomen uit de Arbeidssatisfactie Index (van der Ploeg & Scholte, 2002). Een gemiddelde score vanaf 2.5 betekent dat begeleiders vinden dat de maatregel bijdraagt tot tevredenheid op deze domeinen.

Tevredenheid met het ministeriële besluit (1 item)

Er wordt nagegaan wat jongeren en contextfiguren goed of slecht vinden aan het ministeriële besluit.

HOOFDSTUK 4 Resultaten

In dit hoofdstuk presenteren we de gegevens verkregen via verschillende onderzoeksmethoden. In een eerste paragraaf (4.1.) presenteren we de gegevens verkregen met de dossieranalyse. Vervolgens hebben we oog voor de gegevens verkregen met de vragenlijsten. Eerst presenteren we de gegevens verkregen van de kinderen (4.2.), dan de gegevens verkregen van de contextfiguren (4.3.) en ten slotte de gegevens verkregen van de begeleiders (4.4.). In paragraaf 4.5. worden deze verschillende perspectieven met elkaar vergeleken. De aan- en afwezigheidscijfers verkregen van de voorzieningen worden geanalyseerd in paragraaf 4.6. Het resultatenhoofdstuk wordt afgesloten met een voorstelling van de resultaten van de interviews met de sleutelfiguren (4.7.) en de verwijzers (4.8.).

4.1. Dossieranalyse

4.1.1. Responsgroep

Van 289 kinderen kennen we de leeftijd. Van 1 jongere weten we de exacte leeftijd niet (= niet-begeleide minderjarige). 25 kinderen zijn tussen 1 en 6 jaar (8.7%; N⁵=289), 86 kinderen tussen 7 en 12 jaar (29.8%; N=289) en 178 kinderen tussen 12 en 19 jaar (61.6%, N=289). Het betreft 166 (57.2%, N=290) jongens en 124 (42.8%, N=290) meisjes. 58 (20%, N=290) kinderen komen uit een kerngezin (biologische moeder én biologische vader). Van 208 (71.7%, N=290) kinderen zijn de biologische ouders gescheiden. Acht (2.8 %, N= 290) kinderen werden geadopteerd (hiervan zijn er bij 3 kinderen de adoptieouders uit elkaar). Van zestien (5.5%, N=290) jongeren was de gezinssituatie anders: zij werden opgevoed door hun grootouders, oom/tante, verblijven sinds ze een baby waren in een pleeggezin,

4.1.2. Contextverblijven

De maatregel heeft als doel dat voorzieningen meer contextueel kunnen werken. Ouders, familie, ... moeten meer in de begeleiding kunnen worden betrokken. Dit impliceert dat jongeren in deze context moeten kunnen verblijven zonder dat voorzieningen hiervoor worden bestraft. In deze paragraaf wordt onderzocht wat de flexibele norm nu eigenlijk betekent voor een jongere in termen van verblijf: verblijven jongeren als gevolg van de maatregel nu meer in de context? Zijn trajecten meer flexibel? Wordt er als gevolg van de mogelijkheden aangeboden door de maatregel meer naar de context toe gewerkt? Waaruit bestaat die context dan wel? Bovenstaande vragen zullen we trachten te beantwoorden met verblijfsgegevens verkregen door de dossieranalyse.

4.1.2.1. Wie is de context?

Een eerste belangrijke vaststelling is dat het in vele gevallen onmogelijk was om uit te maken wie de context was. Het was voor de meeste dossiers duidelijk of de jongere al dan niet in de voorziening aanwezig was (voor zeven dossiers echter was ook dit onmogelijk). Het was echter voor te weinig dossiers mogelijk om uit te maken waar een jongere verbleef wanneer hij niet in de

⁵ N is het aantal respondenten op deze vraag.

voorziening aanwezig was, om dit als gegeven voor de hele groep van 290 dossiers te onderzoeken. Op het moment van de dossieranalyse zelf – in aanwezigheid van de dossierverantwoordelijken – was het ook niet mogelijk om uit te maken voor wie de regel nu juist van toepassing was (voor welke jongeren flexibele trajecten georganiseerd werden).

4.1.2.2. Verblijven ze meer in de context?

Om na te gaan of jongeren meer in de context verblijven is er nood aan een definitie van contextverblijf. We definiëren een contextverblijf als een verblijfsregime in de context van minimaal maandelijks een weekend en sporadisch een vakantieperiode (zie HOOFDSTUK 1) Dit verblijfsregime moet gehanteerd worden gedurende minimaal vier maanden van een referentieperiode van zes maanden. Kinderen en jongeren die minder frequent in de context verblijven (bijvoorbeeld slechts een weekend per maand en geen enkele vakantieperiode) of van wie het vereiste verblijfsregime over de referentieperiode van zes maanden slechts twee maanden van toepassing was noemen we 'niet-contextverblijvers.'

Vervolgens onderzochten we of kinderen en jongeren geplaatst voor 1/1/2008 en van wie de plaatsing reeds zes maanden duurde (de eerste referentieperiode) minder in de context verbleven dan jongeren uit plaatsingen opgestart na 1 januari 2008 gedurende de periode maart tot en met augustus 2009 (de tweede referentieperiode).

We hebben verblijfsgegevens van 283 begeleidingen. 160 begeleidingen werden opgestart voor 1 januari 2008, 123 na 1 januari 2008. Van de 160 begeleidingen opgestart voor 1 januari 2008 werden er 137 opgestart voor 1 juli 2007 (de eerste referentieperiode). Van deze 137 jongeren kunnen er 46 (34%) niet-contextverblijvers worden genoemd. 91 (66%) van de jongeren zijn contextverblijvers. Alle 123 begeleidingen opgestart na 1 januari 2008 waren ook reeds opgestart voor 1 maart 2009 (inclusie criterium, zie methode). 48 jongeren (39%) van deze groep kunnen niet-contextverblijvers worden genoemd. 75 jongeren (61%) zijn contextverblijvers. Beide referentieperioden verschillen niet inzake percentage contextverblijvers ($\chi^2 = .83$, $df = 1$, $p = .36$).

We onderzochten tevens of de begeleidingsduur een rol speelt. Een groot aantal begeleidingen opgestart voor 1 januari 2008 duurde al heel lang (terwijl voor begeleidingen opgestart na 1 januari 2008 de maximale begeleidingsduur 20 maanden bedraagt). We gaan daarom na of het aantal contextverblijvers van begeleidingen van maximaal 20 maanden opgestart voor 1 januari 2008 verschilt van het aantal contextverblijvers van begeleidingen opgestart na 1 januari 2008. 59 begeleidingen opgestart voor 1 januari 2008 duren minstens 6 maanden en maximaal 20 maanden. Achttien jongeren (31%) uit deze groep zijn niet-contextverblijvers. 41 jongeren (69%) zijn contextverblijvers. Opnieuw verschillen begeleidingen met een maximumduur van 20 maanden opgestart voor de maatregel niet van begeleidingen met een maximumduur van 20 maanden opgestart na de maatregel inzake contextverblijf van de jongeren ($\chi^2 = 1.25$, $df = 1$, $p = .26$).

4.1.2.3. Heeft de leeftijd van de jongere een invloed op het verblijf in de context?

Van de 137 begeleidingen opgestart voor 1 juli 2007 (en dus met een duur van minimaal 6 maanden op 1 januari 2008), kennen we van 136 jongeren de leeftijd. Van een jongere van wie de plaatsing werd opgestart voor 1 juli 2007 is de leeftijd niet gekend. In deze referentieperiode zijn 23 kinderen jonger dan 13 jaar en evenveel jongeren vanaf 13 jaar niet-contextverblijvers. 34 kinderen (min 13 jaar) en 56 jongeren zijn contextverblijvers. Er bestaat geen relatie tussen leeftijd en contextverblijf ($\chi^2 = 1.87$, $df = 1$, $p = .17$). Wanneer slechts de begeleidingen met een maximumduur van 20 maanden uit deze referentieperiode (juli- december 2007) worden beschouwd, zijn 9 kinderen niet-context verblijvers, 19 kinderen contextverblijvers, 9 jongeren niet-contextverblijvers en 21 jongeren zijn contextverblijvers. Er is geen verband tussen de leeftijd en het contextverblijf voor deze referentieperiode ($\chi^2 = .03$, $df = 1$, $p = .86$). In de referentieperiode maart-augustus 2009 zijn 12 kinderen en 36 jongeren niet-contextverblijvers. 25 kinderen en 50 jongeren zijn contextverblijvers. In deze referentieperiode is er evenmin een verband tussen de leeftijdscategorie en het contextverblijf ($\chi^2 = .97$, $df = 1$, $p = .33$).

Tabel 4.1. Overzicht evolutie contextverblijf in functie van de leeftijd

Leeftijd		2007	2007 max 20M	2009
-12	Niet-context	23	9	12
	Context	34	19	25
+12	Niet-context	23	9	36
	Context	56	21	50
Totaal		136	58	123

Binnen de groep kinderen evenals in de jongerengroep bestaat er geen verband tussen het contextverblijf en de referentieperiode (2007 versus 2009) (respectievelijk $\chi^2 = .60$, $df = 1$, $p = .44$ en $\chi^2 = 2.91$, $df = 1$, $p = .09$). Er kan echter worden gewezen op een trend bij de plus-twaalfjarigen om in 2009 meer een *niet*-contextverblijver te zijn ($p = .09$). Wanneer slechts rekening wordt gehouden met begeleidingen met een maximumduur van 20 maanden opgestart voor 1 januari 2008 dan valt dit marginaal significant effect weg (respectievelijk $\chi^2 = .00$, $df = 1$, $p = .98$ en $\chi^2 = 1.32$, $df = 1$, $p = .25$).

4.1.2.4. Zijn trajecten flexibel?

Om deze vraag te beantwoorden is eerst nagegaan in welke mate de verblijfstrajecten van jongeren stabiel zijn en of er meer stabiele trajecten zijn voor de invoering van de maatregel in vergelijking met de periode na de maatregel. Stabiele trajecten zijn trajecten waarbij het verblijfsregime over het laatste jaar hetzelfde is gebleven. Van stabiele trajecten is vervolgens nagegaan welk het verblijfsregime was van het laatste jaar. Van niet-stabiele trajecten is onderzocht hoe ze zich ontwikkelen. Om de ontwikkeling te bepalen is rekening gehouden met de gehele verblijfsperiode en dus niet alleen met het laatste jaar. Om de vergelijking zo geldig mogelijk te maken wordt het traject van het jaar 2007 van plaatsingen opgestart voor 1 januari 2008 (het jaar voor 1 januari 2008) vergeleken met het traject van de periode september 2008 tot en met augustus 2009 (eveneens een jaar) van plaatsingen opgestart na 1 januari 2008. Deze laatste begeleidingen hebben echter een begeleidingsduur van minimaal 12 maanden en maximaal

20 maanden. Van 78 plaatsingen die werden gestart voor 1 januari 2008 is de plaatsingsduur langer dan 20 maanden. 34 plaatsingen duren maximaal 20 maanden en minimaal 12 maanden. Daar de begeleidingsduur een rol kan spelen worden slechts van deze laatste plaatsingen het referentiejaar 2007 vergeleken met het referentiejaar van de plaatsingen gestart na 1 januari 2008.

Van 283 jongeren beschikken we over verblijfsgegevens. 160 plaatsingen werden uitgevoerd voor 2008 en 123 plaatsingen werden opgestart na 2008. Van de 160 plaatsingen die werden opgestart voor 2008 duren er 34 minstens een jaar (januari 2007 tot en met december 2007) en maximaal 20 maanden. Van deze 34 plaatsingen kunnen er 26 (77%) stabiel worden genoemd. Het verblijfsregime veranderde gedurende het jaar 2007 niet. Van deze 26 jongeren verblijven er 7 (27%) voortdurend in de voorziening. Twee (8%) verblijven een weekend om de 14 dagen (exclusief de vakanties) en 2 (8%) een weekend om de 14 dagen inclusief de vakanties (voor een slechts sporadisch de vakanties) in de context. Vijf jongeren (19%) gaan elk weekend naar de context (exclusief de vakanties) en 10 (39%) elk weekend met inbegrip van de vakanties.

Tabel 4.2. Frequentie contextverblijf van stabiele trajecten

	2007	2007	2009	2009
	aantal	%	aantal	%
Alleen voorziening	7	27	15	30
Sporadisch een weekend	-	-	3	6
Maandelijks een weekend	-	-	2	4
Weekend per 14 dagen	2	8		
Weekend per 14 dagen en sporadisch vakantieperiode	1	4	1	2
Weekend per 14 dagen en vakanties	1	4	2	4
Elk weekend	5	19	5	10
Elk weekend en sporadisch vakantieperiode	-	-	1	2
Elk weekend en vakanties	10	39	19	38
Verblijft in de context	-	-	2	4
Totaal	26	100	50	100

Bekijken we dit voor de 123 plaatsingen opgestart na 1 januari 2008, dan is de plaatsingsduur van 82 plaatsingen (67%) minstens een jaar (september 2008 tot en met augustus 2009). Van deze 82 plaatsingen kunnen er 50 (61%) stabiel worden genoemd. Het verblijfsregime veranderde er het hele jaar niet. Van deze 50 jongeren verblijven er 15 (30%) voortdurend in de voorziening. Vijf jongeren (10%) verblijven maximaal een weekend per maand in de context, 3 (6%) een weekend per 14 dagen en de vakanties, 5 ieder weekend en 20 (40%) elk weekend en de vakanties (voor een jongere sporadisch een vakantieperiode). Twee jongeren (4%) verbleven het laatste jaar voortdurend in de context en nooit in de voorziening. Kortom, het contextverblijf (frequentie en mate waarin de jongere in de context verblijft) van jongeren met een stabiel verblijfsregime verschilt weinig tussen 2007 en 2009. Het enige dat opvalt is dat in de referentieperiode 2008-

2009 twee jongeren een heel jaar in de context verbleven en niet in de voorziening. Dit type van contextverblijf bestond niet in 2007.

Tabel 4.3. Overzicht vorm trajecten

	2007	2007	2009	2009
	aantal	%	aantal	%
Negatief	3	9	10	12
Stabiel	26	77	50	61
Positief	4	12	14	17
Niet classificeerbaar	-	-	4	5
U-vorm	1	3	2	2
Omgekeerde U	-	-	2	2
Totaal	34	100	82	100

Van de plaatsingen die werden opgestart voor 1 januari 2008 en die maximaal 20 maanden en minstens een jaar duurden, kunnen er 8 gekarakteriseerd worden als niet-stabiel. Het verblijfsregime veranderde het laatste jaar. Van 3 jongeren (9%) kan dit traject negatief worden genoemd. De frequentie dat de jongere in de context verblijft neemt doorheen de plaatsing (en niet alleen doorheen het laatste jaar) af. Vier trajecten (12%) kunnen daarentegen positief worden genoemd. Over de hele plaatsingsduur tot 1 januari 2008 kan een toename van het verblijf in de context worden vastgesteld. Een bijkomende traject (3%) heeft de vorm van een U: jongeren verblijven een eerste periode relatief veel in de context, dit neemt af, maar neemt opnieuw toe. Globaal kunnen dan ook 5 trajecten (15%) positieve trajecten worden genoemd.

Van de plaatsingen die werden opgestart na 1 januari 2008 en die minstens een jaar duurden, kunnen er 32 gekarakteriseerd worden als niet-stabiel. Het verblijfsregime veranderde het laatste jaar. Van 10 jongeren (12%) kan dit traject negatief worden genoemd. De frequentie dat de jongere in de context verblijft, neemt doorheen de plaatsing (en niet alleen doorheen het laatste jaar) af. Van 2 jongeren (2%) heeft het traject de vorm van een omgekeerde U. De mate waarin de jongere in de context verblijft neemt een periode toe, maar kent vervolgens een terugval. Globaal kunnen dus 12 trajecten (15%) in termen van contextualisering veeleer negatieve trajecten worden genoemd: jongeren verblijven naarmate het hulpverleningsproces vordert steeds minder in de context. Veertien trajecten (17%) daarentegen kunnen positief worden genoemd. Over de hele plaatsingsduur tot augustus 2009 kan een toename van het verblijf in de context worden vastgesteld. Twee bijkomende trajecten (2%) hebben de vorm van een U: jongeren verblijven een eerste periode relatief veel in de context, dit neemt af, maar neemt opnieuw toe na een bepaalde periode. Globaal kunnen dan ook 16 trajecten (20%) positieve trajecten worden genoemd. Over 4 trajecten (5%) kan geen uitspraak worden gedaan. Deze fluctueren te veel om ze positief of negatief te noemen. Opnieuw zien we weinig verschil tussen beide perioden inzake de evolutie van de trajecten. Er bestaat evenmin een significant verband tussen de stabiliteit van trajecten en de referentieperiode ($\chi^2 = 2.55$, $df = 1$, $p = .11$).

4.1.2.5. Zijn trajecten van kinderen flexibeler dan deze van jongeren?

Wanneer we voor bovenstaande onderzoeksgegevens de leeftijd van de kinderen mee in rekening nemen (-12 versus +12) dan bekomen we onderstaande tabel. Statistische analyses tonen dat binnen iedere leeftijdscategorie geen verband bestaat tussen de stabiliteit van de trajecten en de referentieperiode (respectievelijke $\chi^2 = .03$, $df = 1$, $p = .86$ en $\chi^2 = 2.15$, $df = 1$, $p = .14$).

Tabel 4.4. Overzicht vorm trajecten in functie van de leeftijd

		2007	2009
-12	Negatief	2	2
	Stabiel	13	20
	Positief	1	3
	Niet classificeerbaar	-	2
	U-vorm	1	-
	Omgekeerde U	-	-
	Subtotaal	17	27
+12	Negatief	1	8
	Stabiel	12	30
	Positief	3	11
	Niet classificeerbaar	-	2
	U-vorm	-	2
	Omgekeerde U	-	2
	Subtotaal	16	55

4.1.2.6. Waar verblijven jongeren gedurende de periode maart-augustus 2009 en hoe stabiel is hun regime?

Zoals reeds eerder aangegeven beschikken we over verblijfsgegevens van 283 jongeren. Van deze 283 jongeren verbleven er 183 (65%) geregeld in de context de laatste zes maanden. 100 jongeren (35%) zijn niet-contextverblijvers. Ze verbleven gedurende de laatste periode van zes maanden gedurende 4 maanden maximaal maandelijks een weekend in de context. Zestien jongeren (6%) verbleven alleen in de context en niet in de voorziening gedurende de laatste twee maanden (juli-augustus 2009) betrokken in het onderzoek.

Van deze 283 jongeren hebben er 187 (66%) een stabiel traject. Het verblijfsregime veranderde het laatste jaar niet. 27 trajecten (10%) kunnen globaal negatief worden genoemd (negatieve + omgekeerde U). De jongeren verbleven steeds minder frequent in de context. 53 trajecten (19%) kunnen globaal positief worden genoemd (positieve + U). Ze verbleven steeds meer in de context.

Tabel 4.5. Overzicht vorm trajecten maart-augustus 2009

	Aantal	%
Negatief	21	7.4
Stabiel	187	66.1
Positief	39	13.8
Niet-classificeerbaar	16	5.7
U-vorm	14	4.9
Omgekeerde U	6	2.1
Totaal	283	100.0

Wanneer we nagaan hoe dikwijls jongeren met een stabiel regime in de context verblijven, stellen we vast dat één jongere op vier het laatste jaar steeds in de voorziening verbleef en niet in de context. Een bijkomende 17 jongeren (9%) verblijven het laatste jaar maximaal maandelijks een weekend in de context. Het meest gehanteerde verblijfsregime (31%) is dat jongeren ieder weekend en de vakanties in de context verblijven. Opvallend is dat zes kinderen (3%) het laatste jaar alleen in de context verbleven en niet in de voorziening.

Tabel 4.6. Overzicht verblijf in context maart-augustus 2009

	Aantal	%
verblijft alleen in voorziening	48	25.7
Enmalig een vakantieperiode	2	1.1
Enmalig een weekend	1	0.5
sporadisch een vakantieperiode	1	0.5
sporadisch een weekend	9	4.8
maandelijks een weekend	4	2.1
maandelijks een weekend + vakanties	2	1.1
weekend per 14 dagen	11	5.9
weekend per 14 dagen + sporadisch vakantieperiode	9	4.8
weekend per 14 dagen + vakanties	11	5.9
elk weekend	20	10.7
elk weekend + sporadisch vakantieperiode	6	3.2
elk weekend + vakanties	57	30.5
het kind verblijft in zijn context	6	3.2
Totaal	187	100.0

Wanneer positief evoluerende regimes en regimes in de vorm van een U worden samengenomen (globaal positieve) en wanneer negatief evoluerende regimes en regimes in de vorm van een omgekeerde U vorm worden samengenomen (globaal negatieve), is er geen relatie tussen het

verloop van het traject (stabiel, positief, negatief) en het feit of jongeren al dan niet in de context verblijven gedurende de laatste zes maanden ($\chi^2 = 5.59$, $df = 3$, $p = .13$). Er moet opnieuw worden opgemerkt dat 35% van de jongeren met een stabiel traject niet-contextverblijvers zijn.

Tabel 4.7. Overzicht vorm trajecten en contextverblijf vandaag

	contextverblijf		Totaal
	neen	ja	
Negatief	14	13	27
Stabiel	65	122	187
Positief	14	39	53
Niet-classificeerbaar	7	9	16
Totaal	100	183	283

4.1.2.7. *Samengevat*

Uit de analyse van de verblijfsgegevens kunnen een aantal besluiten worden getrokken. Een eerste vaststelling is dat het onmogelijk was om na te gaan waaruit die context nu juist bestaat. Voor individuele jongeren uit een aantal voorzieningen was dit wel mogelijk. De context was echter op onvoldoende grote schaal gekend (dus te veel onbekenden) om als relevante variabele te worden meegenomen. Een tweede belangrijke vaststelling is dat ongeveer één jongere op drie geen context heeft waar hij/zij terecht kan. De voorziening is zijn belangrijkste leefwereld. Een derde vaststelling is dat het aantal contextverblijvers tussen 2007 en 2009 niet toenam. De leeftijd van de jongeren (tot en met 12 jaar versus 13 tot 19 jaar) houdt geen verband met het al dan niet in de context verblijven of met evoluties ter zake. Een derde belangrijke vaststelling is dat heel wat jongeren stabiele trajecten hebben (in functie van de onderzochte periode en de onderzochte groep varieert het percentage van 77 tot 61%). Dit aantal verschilt echter niet statistisch significant tussen de referentieperioden. Er zijn in 2009 niet meer flexibele trajecten dan in 2007. De leeftijd heeft evenmin een invloed op het verloop van het traject. Een vierde vaststelling is dat in slechts een beperkt aantal trajecten naar de context toe wordt gewerkt (dus met een toename van het verblijf in de context). Tegelijkertijd moet echter worden vastgesteld dat in telkens bijna evenveel trajecten de jongere steeds minder in de context verblijft. Deze laatste bevinding vervaagt echter wat wanneer de periode van het laatste jaar voor de totale groep wordt geanalyseerd. In augustus 2009 heeft 19% van de jongeren een positief traject tegenover 10% met een negatief traject. Ten slotte kan worden vastgesteld dat een beperkt aantal jongeren slechts in de context verblijft en niet in de voorziening. Dit was het verblijfsregime voor 6 jongeren gedurende het laatste jaar. Voor de laatste twee observatiemaanden (juli-augustus) betrof het 16 jongeren (6%).

4.1.3. Hulpverleningsgeschiedenis

Uit de dossieranalyse blijkt dat 166 (57.2%, N=290) kinderen/jongeren voor de inschrijving in de voorziening reeds begeleiding heeft gekregen. 118 kinderen (40.7%, N=290) werden dadelijk residentieel geplaatst. Bij 6 kinderen (2.1%, N=290) is in de dossiers niets terug te vinden over een (eventuele) hulpverleningsgeschiedenis. Het type hulpverlening voorafgaand aan de huidige

plaatsing is terug te vinden in tabel 4.8. De som van de percentages is niet gelijk aan 100% daar kinderen vaak verschillende hulpverleningsvormen hebben doorlopen. Opvallend is dat 19% (N=290) van de jongeren voor de plaatsing in het begeleidingstehuis reeds residentieel werden opgenomen in een CKG, 14% (N=290) van de jongeren reeds begeleid werden door een thuisbegeleidingsdienst en 12% (N=290) van de jongeren reeds eerder waren ingeschreven in een ander begeleidingstehuis.

Van 283 jongeren was het mogelijk om na te gaan of deze jongeren in de context verblijven (cf. definitie in begrippenkader). Wanneer we enkel kijken naar de jongeren die in hun context verblijven, hebben 73 (39.9%, N=183) jongeren geen hulpverleningsgeschiedenis en kregen 107 (58.5%, N=183) jongeren wel eerder begeleiding. Bij 3 (1.6%, N=183) jongeren is in de dossiers niets terug te vinden van een (eventuele) hulpverleningsgeschiedenis. Van de niet-contextverblijvers hebben 42 (42%, N=100) jongeren geen hulpverleningsgeschiedenis en kregen 55 (55%, N=100) jongeren wel eerder begeleiding. Bij 3 (3.0%, N=100) niet-contextverblijvers is in de dossiers niets terug te vinden van een (eventuele) hulpverleningsgeschiedenis. Er is geen relatie tussen de hulpverleningsgeschiedenis en de aanwezigheid in de context ($\chi^2 = .195$, $df=1$, $p = .66$) (exclusief jongeren waar niets over de hulpverleningsgeschiedenis is geweten). Er bestaat (univariaat) geen relatie tussen de aard van de vorige hulp en het al dan niet verblijven in de context (zie tabel 4.8.).

Kortom, een niet onbelangrijke groep jongeren kreeg reeds heel veel hulp in de thuissituatie (dagcentrum, thuisbegeleidingsdienst, ...). Deze hulp was echter onvoldoende intensief om een uithuisplaatsing te voorkomen. Dit heeft echter geen invloed op het verblijf in de context na de plaatsing. We vinden immers geen relatie tussen de aard van de voorgaande hulpverlening en het feit al dan niet een contextverblijver te zijn.

Tabel 4.8. Hulpverleningsgeschiedenis

	Contextverblijvers			Nt-contextverblijvers			Alle jongeren		
	n	Geldig	Totaal	n	Geldig	Totaal	n	Geldig	Totaal
		%	%		%	%			
	N=107	N=183		N=55	N=100		N=166	N=290	
BIJZONDERE JEUGDZORG									
C1: Begeleidingstehuizen	23	21.5	12.6	11	20	11.0	35	21.1	12.1
C2: Gezinstehuizen	0	0	0	0	0	0.0	0	0.0	0.0
C3: OOOO	14	13.1	7.7	8	14.5	8.0	22	13.3	7.6
C4: Dagcentra	11	10.3	6.0	5	9.1	5.0	16	9.6	5.5
C5: Thuisbegeleidingsdiensten	23	21.5	12.6	16	29.1	16.0	41	24.7	14.1
C6: BZW	1	0.9	0.5	0	0	0.0	1	0.6	0.3
C7: Pleegzorg	18	16.8	9.8	7	12.7	7.0	28	16.9	9.7
C8: HERGO	1	0.9	0.5	0	0	0	1	0.6	0.3
C9: Crisishulp aan huis	3	2.8	1.6	0	0	0	3	1.8	1.0
Projecten	2	1.9	1.1	0	0	0	2	1.2	0.7
Gemeenschapsinstelling	2	1.9	1.1	1	1.8	1.0	3	1.8	1.0
VAPH									
Thuisbegeleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kortverblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ambulant	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Residentieel	4	3.7	2.2	2	3.6	2.0	6	3.6	2.1
ONDERWIJS									
CLB	9	8.4	4.9	5	9.1	5	15	9.0	5.2
GEZONDHEIDSZORG									
CGG	6	5.6	3.3	3	5.5	3.0	9	5.4	3.1
Revalidatiecentrum mobiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Revalidatiecentrum ambulante	1	0.9	0.5	0	0	0	1	0.6	0.3
Revalidatiecentrum resi	1	0.9	0.5	0	0	0	1	0.6	0.3
Psychiatrie mobiel	1	0.9	0.5	1	1.8	1	2	1.2	0.7
Psychiatrie ambulante	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Psychiatrie residentieel	7	6.5	3.8	8	14.5	8	16	9.6	5.5
Therapeut	1	0.9	0.5	1	1.8	1	2	1.2	0.7
KIND EN GEZIN									
CKG thuisbegeleiding	1	0.9	0.5	1	1.8	1	2	1.2	0.7
CKG ambulante	1	0.9	0.5	0	0	0	1	0.6	0.3
CKG residentieel	34	31.8	18.6	3	5.5	3	54	32.5	18.6
ANDERE	13	12.1	7.1	7	12.7	7	21	12.7	7.20

4.1.4. Problematiek bij instroom

Veertien (4.8%) jongeren werd doorverwezen naar het begeleidingstehuis omwille van een MOF en 276 (95.2%) omwille van een POS (N=290). Contextverblijvers en niet-contextverblijvers verschillen niet inzake POS/MOF kwalificaties ($\chi^2 = 1.25$, $df = 1$, $p = .26$). Elf contextverblijvers

(6.0%) werden doorverwezen omwille van een MOF en 172 contextverblijvers (94.0%) omwille van een POS (N=183). Drie niet-contextverblijvers (3%) werden geplaatst omwille van een MOF en 97 niet-contextverblijvers (97%) omwille van een POS (N=100).

In tabel 4.9 is een overzicht terug te vinden van de problematieken die bij instroom aanwezig zijn. We zien dat bij instroom in een begeleidingstehuis in de meeste gevallen sprake is van zowel een problematiek bij de jongere als in de context. 29% (N=290) van de jongeren worden uitsluitend geplaatst omwille van een problematiek in hun context. Zelf hebben ze geen problemen. Contextverblijvers en niet-contextverblijvers verschillen weinig (univariaat) inzake de problematieken van de jongeren of hun context bij instroom. Enkel wanneer kinderen bij instroom een gewelddadige relatie met hun ouder(s) hadden, is de kans kleiner dat ze een contextverblijver zijn ($\chi^2 = 4.302$, $df=1$, $p < 0.05$). We kunnen wel opmerken dat globaal niet-contextverblijvers meer (weliswaar niet significant) problemen vertonen bij instroom dan contextverblijvers en eveneens meer problemen hebben (opnieuw niet significant met uitzondering van een gewelddadige relatie) in de opvoedings- en ouder-kindrelatie.

Tabel 4.9. Problematiek bij instroom

	Nt-					
	Contextverblijvers		contextverblijvers		Alle jongeren	
	N	%	N	%	N	%
PROBLEMATIEK JONGERE	127	69.4%	74	74%	205	70.7%
Internaliserende problematiek	46	25.1%	34	34%	81	27.9%
Externaliserende problematiek	81	44.3%	41	41%	124	42.8%
Aandachtsproblematiek	16	8.7%	14	14%	32	11.0%
Seksuele problematiek	14	7.7%	9	9%	23	7.9%
Lichamelijk problemen	20	10.9%	12	12%	32	11.0%
Verstandelijke problemen	32	17.5%	22	22%	55	19.0%
Vrije tijd/ sociale contacten	35	19.1%	22	22%	58	20.0%
Psychiatrische problemen	26	14.2%	11	11%	37	12.8%
Onderwijs	19	10.4%	4	4%	23	7.9%
Andere	25	13.7%	9	9%	34	11.7%
PROBLEMATIEK CONTEXT	179	97.8%	95	95%	281	96.9%
Opvoedingsrelatie ouders	56	30.6%	35	35%	94	32.4%
Ouder-Kind (O-K) geweld	23	12.6%	22	22%	46	15.9%
O-K seksueel grensoverschrijdend	11	6.0%	10	10%	21	7.2%
O-K andere	127	69.4%	66	66%	197	67.9%
Maatschappelijk functioneren	84	45.9%	42	42%	130	44.8%
Individuele problematiek vader	51	27.9%	37	37%	90	31.0%
Individuele problematiek moeder	123	67.2%	70	70%	199	68.6%
Andere	36	19.7%	16	16%	54	18.6%

4.1.5. Contextbegeleiding

4.1.5.1. Frequentie en aard van de contextbegeleiding

De frequentie van de contextbegeleiding wordt niet genoteerd in de dossiers. Uit de bevraging van de dossierverantwoordelijken blijkt dat de context van 30 kinderen (10.3%, N=290) niet wordt begeleid. 260 (89.7%, N=290) contextfiguren worden wel begeleid. 59 (23%, N=260) contexten worden wekelijks, 72 (28%, N=260) veertiendaags en 86 (33%, N=260) contexten worden maandelijks begeleid. 43 (17%, N=260) begeleidingen vinden minder dan 1 keer per maand plaats. 32 (12.3%, N=260) contextbegeleidingen gebeuren van op afstand (e-mail of telefoon⁶) en 228 (88%, N=260) via een gesprek.

Van de 183 contextverblijvers, krijgen 11 contexten (6%, N=183) geen contextbegeleiding. Van de 172 begeleidingen die wel doorgaan, krijgen 38 (22%, N=172) contexten wekelijks, 48 (28%, N=172) veertiendaags en 58 (34%, N=172) maandelijks contextbegeleiding. Opvallend is dat de contexten van 28 contextverblijvers (16%, N=172) minder dan 1 keer per maand contextbegeleiding krijgen. Bij 16 (9%, N=172) contextverblijvers gebeurt de contextbegeleiding van op afstand (e-mail en telefoon) en bij 156 (91%, N=172) via een gesprek.

Van de 100 niet-contextverblijvers, krijgen 19 contexten (19%, N=100) geen contextbegeleiding, 81 contexten krijgen wel contextbegeleiding. 21 contextfiguren (26%, N=81) worden wekelijks, 23 (28%, N=81) veertiendaags en 23 (28%, N=81) maandelijks begeleid. Veertien contextfiguren van niet-contextverblijvers (17%, N=81) krijgen minder dan 1/maand contextbegeleiding. Vijftien contexten (29%, N=81) worden begeleid op afstand (telefoon) en 66 (81%, N=81) met een gesprek. Contexten van contextverblijvers worden in vergelijking met contexten van niet-contextverblijvers significant frequenter begeleid ($U=7723.5$, $p < .05$). Contexten van contextverblijvers en niet-contextverblijvers verschillen significant inzake de begeleiding op afstand ($\chi^2= 15.66$, $df=1$, $p < .001$). Contexten van niet-contextverblijvers worden in vergelijking met deze van contextverblijvers meer van op afstand begeleid.

4.1.5.2. Begeleidingsdoelstellingen

De begeleidingsdoelstellingen worden in tabel 4.10. gepresenteerd. Globaal valt de grote overeenstemming tussen gestelde doelen en problematieken op. De som is hier niet gelijk aan 100% omdat er meerdere doelen bij jongere, context (en beide) konden worden aangekruist. Opvallend is dat er meer doelen t.a.v. de jongeren worden opgesteld dan er problematieken bij instroom werden aangegeven. Vooral op het vlak van onderwijs, worden heel wat meer doelstellingen geformuleerd (32%, N=290) dan er problematieken werden aangegeven (8%, N=290). We zien ook dat er minder doelstellingen worden geformuleerd inzake de opvoedingsrelatie van de ouders en de individuele problematiek van zowel vader als moeder dan er bij instroom problematieken rond deze thema's werden vastgesteld (zie tabel 4.9. en 4.10.).

Wanneer we de begeleidingsdoelstellingen van de contextverblijvers vergelijken met deze van de niet-contextverblijvers, vinden we bij de contextverblijvers significant meer doelstellingen terug inzake onderwijsondersteuning ($\chi^2= 5.103$, $df=1$, $p < 0.05$), contextdoelstellingen ($\chi^2= 4.367$,

⁶ In geval van meerdere methoden werd de meest gehanteerde en/of de meest formele gecodeerd.

df=1, p<0.05) en doelstellingen inzake de individuele problematiek van de moeders ($\chi^2= 4.057$, df=1, p<0.05).

Tabel 4.10. Begeleidingsdoelstellingen

	Contextverblijvers (N=183)		Nt-contextverblijvers (N=100)		Alle jongeren (N=290)	
	N	%	N	%	N	%
DOELEN JONGERE	171	93.4%	96	96%	272	93.8%
Internaliserende problematiek	55	30.1%	30	30%	86	29.7%
Externaliserende problematiek	81	44.3%	36	36%	119	41.0%
Aandachtsproblematiek	19	10.4%	7	7%	28	9.7%
Seksuele problematiek	9	4.9%	10	10%	19	6.6%
Lichamelijk problemen	27	14.8%	9	9%	36	12.4%
Verstandelijke problemen	27	14.8%	20	20%	48	16.6%
Vrije tijd/ sociale contacten	75	41.0%	38	38%	115	39.7%
Psychiatrische problemen	15	8.2%	6	6%	21	7.2%
Onderwijs	68	37.2%	24	24%	93	32.1%
Andere	99	54.1%	61	61%	165	56.9%
DOELEN CONTEXT	176	96.2%	90	90%	273	94.1%
Opvoedingsrelatie ouders	26	14.2%	15	15%	41	14.1%
O-K geweld	9	4.9%	7	7%	16	5.5%
O-K seksueel grensoverschrijdend	6	3.3%	4	4%	10	3.4%
O-K andere	138	75.4%	66	66%	208	71.7%
Maatschappelijk functioneren	28	15.3%	11	11%	43	14.8%
Individuele problematiek vader	18	9.8%	5	5%	23	7.9%
Individuele problematiek moeder	57	31.1%	20	20%	81	27.9%
Andere	81	44.3%	43	43%	129	44.5%

4.2. Visie van de jongeren

4.2.1. Responsgroep

172 jongeren vulden een vragenlijst in (responsrate = 59%). Deze groep bestaat uit 90 jongens (52.3%; N=172) en 82 meisjes (47.7%; N=172). 43 kinderen (25.1%; N=171) zijn tussen 7 en 12 jaar en 128 (74.9%; N=171) kinderen tussen 13 en 19 jaar. Van 1 kind weten we de exacte leeftijd niet (niet begeleide minderjarige). Van 24 (14%; N=172) kinderen zijn de biologische ouders samen en van 121 (70.3%; N=172) kinderen zijn de ouders gescheiden. Twee kinderen (1.2%; N=172) hebben adoptieouders die nog samen zijn en 1 kind (0.6%; N=172) heeft adoptieouders die uit elkaar zijn. 24 (14%; N=172) kinderen duiden geen van deze antwoordcategorieën aan, maar rapporteren bij de vraag naar hun gezin: (1) de voorziening, (2) niet nader omschreven voornamen of (3) broers of zussen.

4.2.2. De non-responsgroep

Er is geen significant verschil inzake het aantal jongens en meisjes tussen de respons en non-responsgroep ($\chi^2 = 1.955$ $df=1$, $p > 0.05$). De gezinssituaties van de non-responsgroep verschilt evenmin van deze van de responsgroep (visuele analyse). Er is wel een significant verschil in de leeftijd van de kinderen ($U = 7281$, $p < 0.01$). Kinderen uit de non-responsgroep zijn jonger. De verschillen in leeftijd tussen de kinderen van de non-responsgroep en responsgroep zijn o.a. een gevolg van de richtlijn om de vragenlijst door kinderen vanaf tien jaar te laten invullen.

4.2.3. Contextverblijven

In de vragenlijst werd door middel van drie vragen gepeild naar de contextverblijven. Op een eerste vraag ('*Blijf je soms ergens anders slapen dan in de voorziening?*') hebben 167 kinderen geantwoord. Op een tweede vraag ('*Waar blijf je slapen wanneer je niet in de voorziening slaapt?*') hebben 147 kinderen geantwoord. Op de derde vraag ('*Kun je een top 3 maken met op 1 de plek waar je het meest blijft slapen buiten de voorziening?*') hebben 146 kinderen iets ingevuld op de eerste plaats, 104 kinderen op de tweede plaats en 59 kinderen op de derde plaats.

Door 141 (84.4%, $N=167$) jongeren wordt aangegeven dat ze soms op een andere plek overnachten dan in de voorziening. 26 (15.6%, $N=167$) jongeren blijven met andere woorden nooit ergens anders slapen dan in de voorziening. Zoals weergegeven in figuur 4.1. geven 100 (68%, $N=147$) kinderen/jongeren aan soms bij de ouders te overnachten, 37 (25.2%, $N=147$) bij de grootouders, 16 (10.9%, $N=147$) bij de oom/tante, 34 (23.1%, $N=147$) bij andere familie, 10 (6.8%, $N=147$) bij vrienden van de familie, 45 (30.6%, $N=147$) bij vrienden, 22 (15%, $N=147$) bij hun partner en 13 (8.8%, $N=147$) bij anderen (hoofdzakelijk voormalig pleeggezin of onthaalgezin). De som van de percentages is niet gelijk aan 100% omdat meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk waren. Opvallend is dat vrienden (31%) na ouders op de tweede meest voorkomende plaats staan.

Figuur 4.1. Waar blijven kinderen/jongeren overnachten (vragenlijst jongeren)

Wanneer de kinderen wordt gevraagd een top 3 te maken met op nummer 1 de plaats waar ze het meest overnachten, dan staan bij 94 (64.4%, N=146) kinderen de ouders op nummer 1, bij 18 (12.3%, N=146) kinderen de grootouders en bij 8 (5.5%, N=146) kinderen andere familie. Opvallend is opnieuw dat 23 (15.8%, N=146) kinderen het meest blijven overnachten bij iemand die geen familie is (vrienden van familie, vrienden kind/jongere, partner jongere, andere).

Tabel 4.11. Top 3 contextverblijven volgens jongeren

	ouders	grootouders	oom/ tante	andere familie	vrienden familie	vrienden	partner	andere
TOP 1 (N=146)	94 (64.4%)	18 (12.3%)	3 (2.1%)	8 (5.5%)	3 (2.1%)	6 (4.1%)	7 (4.8%)	7 (4.8%)
TOP 2 (N=104)	22 (21.2%)	20 (19.2%)	12 (11.5%)	11 (10.6%)	2 (1.9%)	24 (23.1%)	5 (4.8%)	8 (7.7%)
TOP 3 (N=59)	11 (18.6%)	9 (15.3%)	6 (10.2%)	9 (15.3%)	1 (1.7%)	20 (33.9%)	/	3 (5.1%)

Op nummer 2 staat bij 24 (23.1%, N=104) kinderen hun vrienden, bij 22 (21.2%, N=104) kinderen de ouders en bij 20 (19.2%, N=104) kinderen de grootouders. Opnieuw rapporteren 39 (37.5%, N=104) kinderen op de tweede plaats iemand die geen familie is (vrienden van familie, vrienden kind/jongere, partner jongere, andere). Bij 21% staan ouders op de tweede plaats. Op de derde plaats staan bij 20 (33.9%, N=59) kinderen hun vrienden, bij 11 (18.6%, N=59) kinderen de ouders en bij 9 (15.3%, N=59) kinderen de grootouders.

Bij de 146 jongeren die een top 1 invulden (zie hierboven), werd ook gepeild naar hoe zij de overnachtingen in de context ervaren. Zoals weergegeven in tabel 4.12. vinden 96 (70.6%, N=136) kinderen en jongeren dat ze sneller hun begeleidingsdoelstellingen bereiken wanneer ze in hun context verblijven, 100 (71.9%, N=139) kinderen geven aan dat ze zich minder gestigmatiseerd voelen wanneer ze in hun context verblijven en 131 (92.9%, N=141) kinderen geven aan dat ze zich beter voelen wanneer ze in de context verblijven. De gevolgen van het contextverblijf verschillen niet tussen jonge (0-12 jaar) en oudere kinderen (13-19 jaar) (doelstellingen $U=1464$, $p= .15$; stigma $U=1767.5$, $p= .62$ en welbevinden $U=1712$, $p= .26$).

Tabel 4.12. Hoe kinderen/jongeren een contextverblijf ervaren

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	wel mee eens	helemaal mee eens	N	M	sd
doelstellingen	4 (2.9%)	36 (26.5%)	55 (40.4%)	41 (30.1%)	136	2.94	.78
stigma	12 (8.6%)	27 (19.4%)	59 (42.9%)	41 (29.5%)	139	2.71	.90
welbevinden	2 (1.4%)	8 (5.7%)	43 (30.5%)	88 (62.4%)	141	3.51	.63

4.2.4. Contextbegeleiding

Uit het vragenlijstonderzoek, kunnen we afleiden op welke domeinen (transfer, verwachtingen, school, discipline, positieve omgang, individuele problematiek, gezinsrelaties en monitoring) kinderen/jongeren het gevoel hebben dat de contextbegeleiding een positieve invloed heeft. Jongeren vinden dat de contextbegeleiding het meeste impact heeft op de verwachtingen van contextfiguren, de transfer van de aangeleerde vaardigheden en de gezinsrelaties. Opvallend is dat jongeren het er niet (M (gemiddelde) < 3) mee eens zijn dat de contextfiguren als gevolg van de begeleiding meer tijd nemen voor zichzelf en dat de begeleiding een positieve impact heeft op het eigen sociale netwerk en dat van hun contextfiguren. Verder hebben ze ook niet het gevoel dat ze door de begeleiding beter functioneren op school of dat contextfiguren meer of beter disciplineren. Oudere kinderen (13-19) ervaren significant meer impact van de contextbegeleiding op tijd die ouders voor zichzelf nemen ($U=550.5$, $p < .01$). Ze ervaren tevens een marginaal significant grotere invloed op de uitbouw van het sociale netwerk ($U=634$, $p = .05$). Er is geen verschil tussen beide leeftijdsgroepen inzake het effect op de domeinen: schools functioneren ($U=866$, $p = .11$), de manier waarop contextfiguren disciplineren ($U=935$, $p=.12$), de gezinsrelaties ($U=738.5$, $p= .15$), de transfer van aangeleerde vaardigheden ($U=963.5$, $p= .25$), realistische verwachtingen ten aanzien van het kind ($U=830.5$, $p= .78$), een positieve omgang ($U=935$, $p= .30$), monitoring ($U=911$, $p= .17$) en de individuele problematiek van de contextfiguur ($U=852.5$, $p= .39$).

Tabel 4.13. Gevolgen van een contextbegeleiding (vragenlijst jongeren)

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	wel mee eens	helemaal mee eens	N	M	sd
transfer vaardigheden K	16 (15.0%)	12 (11.2%)	47 (43.9%)	32 (29.9%)	107	2.89	.10
school	22 (20.8%)	19 (17.9%)	47 (44.3%)	18 (17.0%)	106	2.39	.95
opvoedingsvaardigheden							
monitoring	9 (8.5%)	31 (29.2%)	55 (51.9%)	11 (10.4%)	106	2.57	.71
positieve omgang	17 (16.0%)	28 (26.4%)	44 (41.5%)	17 (16.0%)	106	2.51	.89
discipline	14 (13.1%)	35 (32.7%)	46 (43.0%)	12 (11.2%)	107	2.39	.81
realistische verwachtingen	9 (9.1%)	18 (18.2%)	43 (43.4%)	29 (29.3%)	99	2.93	.92
zelfzorg	31 (33.0%)	30 (31.9%)	23 (24.5%)	10 (10.6%)	94	2.13	.10
individuele problematiek C	12 (11.9%)	27 (26.7%)	44 (43.6%)	18 (17.8%)	101	2.63	.84
gezinsrelaties	12(12.1%)	20 (20.2%)	46 (46.5%)	21 (21.2%)	99	2.74	.91
sociaal netwerk	24 (24.2%)	34 (34.3%)	28 (28.3%)	13 (13.1%)	99	2.17	.96

4.2.5. Tevredenheid met de contextbegeleiding

Jongeren zijn over de hele lijn (informatie en voortgang, professionaliteit, contact, doel en resultaat) tevreden over de contextbegeleiding. Ze zijn het meest tevreden over het contact met de contextbegeleiding en het minst tevreden over de doelen en de wijze waarop ze tot stand komen.

Tabel 4.14. Tevredenheid met de contextbegeleiding (vragenlijst jongeren)

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	mee eens	helemaal mee eens	N	M	sd
Informatie en voortgang	1 (0.9%)	6 (5.5%)	52 (47.7%)	50 (45.9%)	109	3.35	.59
professionaliteit	2 (1.9%)	8 (7.5%)	47 (44.3%)	49 (46.2%)	106	3.32	.68
Contact	2 (1.8%)	5 (4.6%)	39 (35.8%)	63 (57.8%)	109	3.47	.62
doel en resultaat	2 (1.9%)	20 (18.7%)	55 (51.4%)	30 (28.0%)	107	3.01	.70

Jongere en oudere kinderen verschillen niet inzake tevredenheid op het gebied van informatie en vooruitgang, professionaliteit en contact (respectievelijke U's zijn: $U=1085$, $p= .55$; $U=960$, $p= .38$ en $U=1002$, $p= .23$). Oudere kinderen zijn wel meer tevreden met de doelen en de manier waarop deze tot stand kwamen dan jongere kinderen ($U=703$, $p<.05$).

4.2.6. Het ministeriële besluit

94 (55.6%, $N=169$) kinderen kennen het besluit. Dus, 75 (44.4%, $N=169$) jongeren kennen het besluit niet. 66 jongeren (39.1%, $N=169$) rapporteren dat het besluit van toepassing is, 37 jongeren (21.9%, $N=169$) zeggen dat het niet van toepassing is en 66 jongeren (39.1%, $N=169$) schrijven dat ze dit niet weten. Wanneer wordt gevraagd wat ze goed/ niet goed vinden aan het besluit, antwoorden de kinderen echter vaak niet of zijn de antwoorden irrelevant. Dit doet vermoeden dat ze de inhoud van het besluit toch niet helemaal snappen.

4.3. Visie van de contextfiguren

4.3.1. Responsgroep

110 contextfiguren vulden de vragenlijst in (responsrate= 38%). Ze werd ingevuld door 33 vaders (30%, $N=110$), 57 moeders (52%, $N=110$), 9 grootouders (8%, $N=110$), 1 oom/tante (1%, $N=110$), 1 ander familielid (1%, $N=110$) en 2 anderen (geen familie: ex-pleegouders of steungezin) (2%, $N=110$). Van 7 contextfiguren is niet geweten welke relatie hebben met de jongere.

4.3.2. Non-responsgroep

Aan de hand van de codeerschema's werd nagegaan of de jongeren waarvan de contextfiguren de vragenlijst hebben ingevuld, verschillen van de jongeren waarvan de contextfiguren niet hebben geantwoord. Beide groepen verschillen niet in geslacht ($\chi^2= 2.169$, $df=1$, $p>.05$), leeftijd ($U=7180.5$, $p>.05$) of gezinssituatie (visuele analyse).

4.3.3. Contextverblijven

Zoals aangegeven in tabel 4.15 vindt 64.4% ($N= 104$) van de contextfiguren dat de kinderen/jongeren sneller hun doelstellingen bereiken wanneer ze bij hen verblijven, 67.6% ($N=105$) voelt zich minder gestigmatiseerd wanneer het kind/de jongere bij hen verblijft en 95.2% ($N=105$) geeft aan dat ze zich beter voelen wanneer het kind/de jongere bij hen verblijft.

Tabel 4.15. Hoe de context een verblijf van het kind/ de jongere ervaart

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	wel mee eens	helemaal mee eens	N	M	Sd
Doelstellingen	3 (2.9%)	30 (28.8%)	48 (46.1%)	19 (18.2%)	104	2.86	.75
Stigma	11 (10.4%)	23 (21.9%)	41 (39.0%)	30 (28.6%)	105	2.69	.92
Welbevinden	2 (1.9%)	3 (2.9%)	28 (26.7%)	72 (68.6%)	105	3.57	.66

Contextfiguren van jonge kinderen (0-12 jaar) verschillen niet van contextfiguren van oudere kinderen (13-19 jaar) inzake de gerapporteerde gevolgen van het contextverblijf op de doelrealisatie ($U=921$, $p= .85$), het stigma ($U=785.5$, $p= .15$) en welbevinden ($U=806$, $p= .19$).

4.3.4. Contextbegeleiding

Volgens de contextfiguren worden 91 contexten (83%, $N=110$) begeleid. 83 begeleidingen vinden plaats in de context. Acht gezinnen worden begeleid in de voorziening. De contextbegeleiding bestaat uit gesprekvoering (99%, $N=83$), psycho-educatie (51%, $N=83$), vaardigheidstraining (45%, $N=83$), praktisch werk (huishoudelijke taken, papierwerk, ...) (31%, $N=83$) en creatieve/expressieve methoden (4%, $N=83$). Van 83 begeleidingen is de frequentie gekend. Acht procent ($n=7$) van de contextfiguren worden minder dan een keer per maand in de context begeleid, 53% ($n=44$) eenmaal per maand, 27% ($n=22$) om de veertien dagen, 6% ($n=5$) iedere week en 6% ($n=5$) meerdere keren per week.

Contextfiguren vinden dat de begeleiding op alle bevroegde domeinen een positieve impact heeft. Uitschieter is 'transfer van de bij het kind aangeleerde vaardigheden'. Het minst effect wordt ervaren op het sociale netwerk.

Tabel 4.16. Gevolgen van een contextbegeleiding (vragenlijst contextfiguren)

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	wel mee eens	helemaal mee eens	N	M	sd
transfer vaardigheden K	5 (6.0%)	10 (12.0%)	35 (42.2%)	33 (39.8%)	83	3.16	.86
school	8 (11.3%)	14 (19.7%)	29 (40.8%)	20 (28.2%)	71	2.65	.90
opvoedingsvaardigheden							
monitoring	7 (9.2%)	17 (22.4%)	42 (55.3%)	10 (13.2%)	76	2.64	.76
positieve omgang	9 (11.25%)	15 (18.8%)	34 (42.5%)	22 (27.5%)	80	2.73	.90
discipline	11 (14.1%)	8 (10.3%)	39 (50%)	21 (26.9%)	79	2.82	.90
realistische verwachtingen	5 (6.3%)	14 (17.5%)	37 (46.3%)	24 (30.0%)	80	3.00	.86
zelfzorg	11 (14.7%)	14 (18.7%)	28 (37.3%)	22 (29.3%)	75	2.81	1.02
individuele problematiek C	4 (4.9%)	14 (17.3%)	38 (46.9%)	25 (30.9%)	81	3.01	.74
gezinsrelaties	4 (4.9%)	12 (14.8%)	37 (45.7%)	28 (34.6%)	81	3.02	.80
Sociaal netwerk	11 (14.5%)	18 (23.7%)	35 (46.1%)	12 (15.8%)	76	2.51	.88
Gezinsbelasting							
opvoeding aankunnen	8 (9.9%)	11 (13.6%)	40 (49.4%)	22 (27.2%)	81	2.94	.90
vergt veel krachten (negatief)	22 (27.2%)	23 (28.4%)	19 (23.5%)	17 (21.0%)	81	2.38	1.10
greep niet verliezen	11 (13.9%)	9 (11.4%)	35 (44.3%)	24 (30.4%)	79	2.91	.99

Contextfiguren van jongere kinderen verschillen niet van contextfiguren van oudere kinderen inzake de gevolgen van de contextbegeleiding op de verschillende domeinen: de transfer van de hen aangeleerde vaardigheden ($U=519$, $p= .13$), schools functioneren ($U=428.5$, $p= .47$), monitoring ($U=416$, $p= .11$), een positieve omgang ($U=595$, $p= .95$), de manier waarop contextfiguren disciplineren ($U=546.5$, $p= .62$), realistische verwachtingen ten aanzien van het kind ($U=549.5$, $p= .46$), tijd die ouders voor zichzelf nemen ($U=494$, $p= .61$), individuele problematiek van de contextfiguur ($U=598.5$, $p= .64$), gezinsrelaties ($U=587$, $p= .79$) en de uitbouw van het sociale netwerk ($U=513$, $p= .72$). Ze verschillen evenmin inzake de invloed van de contextbegeleiding op de gezinsbelasting: opvoeding aankunnen ($U=603$, $p= .74$), vergt veel van krachten ($U=571.5$, $p= .49$) en greep niet verliezen ($U=554.5$, $p= .46$).

4.3.5. Tevredenheid contextbegeleiding

Het merendeel van de contextfiguren is zeer tevreden over de contextbegeleiding, zij het in mindere mate over de begeleidingsdoelen en de wijze waarop ze tot stand komen.

Tabel 4.17. Tevredenheid met de contextbegeleiding

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	mee eens	helemaal mee eens	N	M	sd
informatie en voortgang	2 (2.2%)	1 (1.1%)	32 (36%)	54 (60.7%)	89	3.51	.61
professionaliteit	2 (2.2%)	2 (2.2%)	27 (30.3%)	58 (65.2%)	89	3.60	.62
contact	2 (2.2%)	1 (1.1%)	20 (22.5%)	66 (74.2%)	89	3.66	.58
doel en resultaat	10 (13.3%)	18 (24%)	37 (49.3%)	10 (13.3%)	75	2.60	.82

Contextfiguren van jongere en oudere kinderen verschillen niet inzake tevredenheid op het gebied van professionaliteit, contact en doel en resultaat (respectievelijke U's zijn: $U=628.5$, $p= .16$; $U=633$, $p= .18$ en $U=521$, $p= .94$). Contextfiguren van oudere kinderen zijn significant meer tevreden met de informatie en vooruitgang dan contextfiguren van jongere kinderen ($U=545$, $p<.05$).

4.3.6. Het ministeriële besluit

52 contextfiguren (49.1%, $N=106$) kennen het ministeriële besluit. 54 contextfiguren (50.9%, $N=106$) kennen het besluit dus niet. 29 contextfiguren (27.4%, $N=106$) vermelden dat het besluit op hun situatie van toepassing is. 38 contextfiguren (35.8%, $N=106$) schrijven dat het niet van toepassing is en 39 (36.8%, $N=106$) schrijven dat ze dit niet weten. Wanneer wordt gevraagd wat ze goed/ niet goed vinden aan het besluit, antwoorden de contextfiguren echter vaak niet of geven ze irrelevante antwoorden. Dit doet vermoeden dat ze de inhoud van het besluit toch niet helemaal snappen.

4.4. Visie van de begeleiders

4.4.1. Responsgroep

51 begeleiders (22.1%, N=231) zijn mannen en 180 begeleiders (77.9%, N=231) zijn vrouwen (responsrate = 80%). 79 (34.2%, N=231) begeleiders zijn tussen 22-30 jaar oud, 66 (28.6%, N=231) zijn tussen 30-40 jaar oud en 86 (37.2%, N=231) zijn tussen 40-56 jaar oud. 69 (30.1%, N=229) begeleiders die de vragenlijsten invulden hebben een diploma 'licentiaat in de orthopedagogiek/psychologie', 100 (43.7%, N=229) hebben een diploma 'Bachelor orthopedagogiek', 49 (21.4%, N=229) hebben een diploma 'Bachelor sociaal werk', 5 (2.2%, N=229) hebben een diploma 'middelbaar onderwijs' en 6 (2.6% N=229) hebben een ander diploma (bijvoorbeeld onderwijs, criminologie, ...). Kortom, de overgrote meerderheid van de begeleiders is hoog opgeleid.

68 begeleiders (31%, N=219) hebben individuele begeleiding, 157 (72%, N=219) contextbegeleiding, 83 (38%, N=219) leefgroepbegeleiding, 75 (34%, N=219) staffuncties en/of andere functies (administratie, ...) tot hun takenpakket. Van 12 begeleiders kennen we het takenpakket niet. De som is hier niet gelijk aan 100% omdat begeleiders meerdere functies tot hun takenpakket hebben.

Aan de hand van de interviews met sleutelfiguren (zie paragraaf 4.7.) hebben we de begeleidingstehuizen gerangschikt in 3 verschillende groepen: voorzieningen met profiel 1 (eerder gezinsvervangend), profiel 2 (tussengroep) en profiel 3 (gezinsaanvullend). Begeleiders uit voorzieningen met profiel 1 (N=39) hebben gemiddeld 2.36 taken (sd= 1.22), terwijl begeleiders uit voorzieningen met profiel 2 (N=158) gemiddeld 1.77 taken (sd= .93) hebben. Begeleiders uit voorzieningen met profiel 3 (N=14) hebben gemiddeld 1.43 taken (sd= .94). (Van 8 begeleiders kennen we het profiel niet). Het aantal taken van de begeleiders uit de verschillende profielen verschilt significant (Kruskal-Wallis $\chi^2 = 11.54$, $df = 2$, $p < .01$).

Dertien begeleiders uit profiel 1 (33%, N=39), 80 begeleiders uit profiel 2 (51%, N=158) en 11 begeleiders uit profiel 3 (79%, N=14) hebben slechts 1 taak. Naarmate het profiel meer gezinsaanvullend is (van profiel 1 over profiel 2 naar profiel 3) zijn begeleiders met slechts 1 taak meer contextbegeleiders. Naarmate het profiel meer gezinsvervangend is (van profiel 3 over profiel 2 naar profiel 1) zijn begeleiders met één taak meer leefgroepbegeleider (zie tabel 4.18).

Tabel 4.18. Overzicht taken van begeleiders met slechts 1 taak

	Profiel 1	Profiel 2	Profiel 3
Aantal met 1 taak	13 (33%)	80 (51%)	11 (79%)
Contextbegeleider	0	58	11
Leefgroepbegeleider	12	9	0
Stafmedewerker	1	7	0

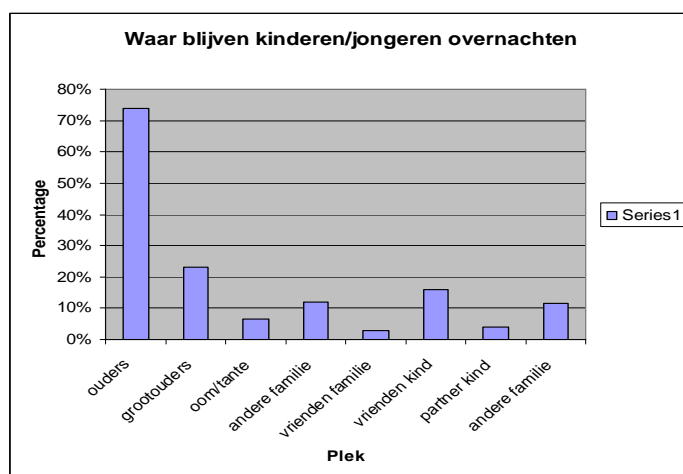
4.4.2. Non-responsgroep

Met gegevens verkregen via de dossieranalyse zijn we nagegaan of de jongeren waarvan de begeleiders een vragenlijst hebben ingevuld, verschillen van de jongeren waarvan de begeleiders geen vragenlijst hebben ingevuld. Er blijken geen significante verschillen tussen deze kinderen in geslacht ($\chi^2 = .091$ $df=1$, $p > .05$), leeftijd ($U = 7180.5$, $p > .05$) of gezinssituatie (visuele analyse).

4.4.3. Contextverblijven

Er werd opnieuw met drie vragen gespeild naar de contextverblijven van kinderen. Op een eerste vraag (Blijft het kind/de jongere soms ergens anders slapen dan in de voorziening?) hebben 229 begeleiders geantwoord. Op een tweede vraag (Waar blijft het kind/de jongere slapen wanneer hij/zij niet in de voorziening slaapt?) hebben 200 begeleiders geantwoord. Op de derde vraag werd gespeild naar de redenen waarom het kind/ de jongere al dan niet in zijn/haar context kan verblijven. Deze vraag werd beantwoord door 225 begeleiders.

De begeleiders geven aan dat 183 (79.9%, $N=229$) kinderen en jongeren soms ergens anders overnachten. Opvallend is opnieuw dat 46 (20.1%, $N=229$) kinderen met andere woorden nooit ergens anders blijven overnachten dan in de voorziening. Zoals weergegeven in figuur 3 rapporteren begeleiders dat 148 (74%, $N=200$) kinderen/jongeren soms bij hun ouders overnachten, 46 (23%, $N=200$) bij de grootouders, 13 (7%, $N=200$) bij de oom/tante, 24 (12%, $N=200$) bij andere familie, 6 (3%, $N=200$) bij vrienden van de familie, 32 (16%, $N=200$) bij vrienden van het kind/de jongere, 8 (4%, $N=200$) bij een partner van de jongere en 23 (12%, $N=200$) bij anderen. Opnieuw nemen vrienden (inclusief partners van de jongere) een belangrijke plaats in (16% en 4%).

Figuur 4.2. Waar blijven jongeren overnachten (vragenlijst begeleiders)

Wanneer de begeleiders wordt gevraagd een top 3 te maken met op nummer 1 de plaats waar het desbetreffende kind het meest overnacht, dan staan bij 129 (64.5%, $N=200$) begeleiders de ouders op nummer één, bij 27 (13.5%, $N=200$) de grootouders en bij 12 (6%, $N=200$) familie. Opvallend is opnieuw dat 32 (16.0%, $N=200$) kinderen het meest blijven overnachten bij iemand

die geen familie is (vrienden van familie, vrienden kind/jongere, partner jongere, andere). (Zie tabel 4.19).

Tabel 4.19. Top 3 contextverblijven volgens de begeleiders

	ouders	grootouders	oom/ tante	andere familie	vrienden familie	vrienden	partner	andere
TOP 1 (N=200)	129 (65.4%)	27 (13.5%)	7 (3.5%)	5 (2.5%)	5 (2.5%)	7 (2.3%)	5 (1.7%)	15 (5.0%)
TOP 2 (N=107)	44 (41.1%)	20 (18.7%)	4 (3.7%)	13 (12.1%)	3 (2.8%)	13 (12.1%)	4 (3.7%)	6 (5.6%)
TOP 3 (N=41)	11 (26.8%)	12 (29.3%)	1 (2.4%)	7 (17.1%)	1 (2.4%)	8 (19.5%)	1 (2.4%)	0 (0%)

Op nummer twee staan bij 44 (41.1%, N=107) begeleiders de ouders en bij 20 (18.7%, N=200) de grootouders. Opvallend is dat 17 kinderen (16%, N=107) volgens begeleiders, naast de plek op plaats 1, het meest blijven overnachten bij vrienden en/of partner jongere.

We vroegen begeleiders waarom kinderen/jongeren al dan niet in hun context overnachten. De resultaten hiervan worden weergegeven in tabel 4.20. De som is hier niet gelijk aan 100% daar begeleiders verschillende redenen konden opgeven. Een te zware contextproblematiek (47.8%), een verbod door de jeugdrechter (23.9%) en een te zware problematiek van het kind (17.4%) zijn belangrijke redenen waarom kinderen niet in hun context verblijven. Het welbevinden van de jongere (87.4%) en zijn/haar context (77.6%) zijn dan weer de belangrijkste redenen om een contextverblijf wel te laten doorgaan. Opvallend is dat 8.7% van de begeleiders aangeeft niet te weten waarom een kind in zijn/haar context verblijft.

Tabel 4.20. Redenen wel en waarom geen contextverblijf

NEE	N=46	JA	N=183
Verbod	11(23.9%)	onbekend	16 (8.7%)
te vroeg	3 (6.5%)	doelstellingen	72 (39.3%)
Veiligheid	6 (13%)	welbevinden kind	160 (87.4%)
te zware problematiek kind	8 (17.4%)	welbevinden context	142 (77.6%)
<i>gedragsproblemen</i>	3 (6.5%)	afbouw begeleiding	37 (20.2%)
<i>emotionele problemen</i>	4 (8.7%)	plaatsgebrek	1 (0.5%)
<i>lichamelijke/gezondheidsproblemen</i>	1 (2.2%)	andere	20 (10.9%)
<i>verstandelijke problemen</i>	1 (2.2%)		
<i>psychiatrische problemen</i>	3 (6.5%)		
te zware problematiek context	22 (47.8%)		
<i>gezin niet aanwezig</i>	5 (10.9%)		
<i>geen huisvesting</i>	2 (4.3%)		
<i>opvoedingsrelatie ouders</i>	5 (10.9%)		
<i>opvoedingsvaardigheden</i>	10 (21.7%)		
<i>relatie O-K</i>	13 (28.3%)		
<i>maatschappelijk functioneren</i>	7 (15.2%)		
<i>individuele problematiek moeder</i>	4 (8.7%)		
<i>individuele problematiek vader</i>	8 (17.4%)		

4.4.4. Contextbegeleiding

Van de 183 jongeren die ergens anders gaan slapen, worden 21 contexten (12%) niet begeleid volgens de begeleider. 162 contexten worden met andere woorden wel begeleid. Van 154 begeleidingen is de frequentie gekend. Van 8 begeleidingen is de frequentie niet gekend. 29% (n=44) van de contextfiguren worden minder dan een keer per maand in de context begeleid, 33% (n=51) een maal per maand, 21% (n=33) om de veertien dagen, 11% (n=17) iedere week en 6% (n=9) meerdere keren per week.

152 (98%, N=154) contextbegeleidingen bestaan uit gespreksvoering, 51 (33%, N=154) uit vaardigheidstraining, 44 (29%, N=154) uit psycho-educatie, 14 (9%, N=154) uit creatieve, expressieve methoden en 65 (42%, N=179) uit praktische hulp.

De begeleiders geven in hun vragenlijst aan op welke domeinen de contextbegeleiding inwerkt. De resultaten zijn samengevat in tabel 4.21. Opvallend is dat de begeleiders opnieuw niet vinden dat (M is kleiner dan 2.5) de contextbegeleiding een positieve impact heeft op de tijd die contextfiguren voor zichzelf nemen en het sociale netwerk. De contextbegeleiding heeft het meest effect op de verwachtingen van de contextfiguur, de transfer van door de jongeren verworven vaardigheden en de individuele problematiek van de contextfiguur net gevolgd door de gezinsrelaties.

Tabel 4.21. Gevolgen van een contextbegeleiding (vragenlijst begeleiders)

	helemaal niet mee			helemaal mee	N	M	sd
	eens	niet mee eens	wel mee eens	eens			
transfer vaardigheden K	10 (6.1%)	16 (9.7%)	89 (53.9%)	50 (30.3%)	165	3.08	.80
school	18 (11.0%)	43 (26.4%)	68 (41.7%)	34 (20.9%)	163	2.57	.86
opvoedingsvaardigheden							
monitoring	2 (1.25%)	30 (18.8%)	109 (68.1%)	19 (11.9%)	160	2.80	.52
positieve omgang	8 (4.8%)	34 (20.5%)	103 (62.0%)	21 (12.7%)	166	2.71	.63
discipline	5 (3.0%)	26 (15.6%)	103 (61.7%)	33 (19.8%)	167	2.85	.62
realistische verwachtingen	4 (2.5%)	24 (14.7%)	83 (50.9%)	52 (31.9%)	163	3.12	.74
zelfzorg	14 (9.8%)	62 (43.4%)	61 (42.7%)	6 (4.2%)	143	2.41	.73
individuele problematiek C	2 (1.2%)	28 (17.0%)	110 (66.7%)	25 (15.2%)	165	2.93	.56
gezinsrelaties	2 (1.25%)	28 (17.5%)	101 (63.1%)	29 (18.1%)	160	2.87	.54
sociaal netwerk	16 (12.0%)	58 (43.6%)	53 (39.8%)	6 (4.5%)	133	2.20	.64
gezinsbelasting							
opvoeding aankunnen	7 (4.6%)	45 (29.6%)	86 (56.6%)	14 (9.2%)	152	2.70	.70
vergt veel (omgekeerd)	13 (8.3%)	33 (21.0%)	76 (48.4%)	35 (22.3%)	157	2.85	.86
helpt greep niet verliezen	6 (3.8%)	22 (13.8%)	110 (69.2%)	21 (13.2%)	159	2.92	.64

Begeleiders menen dat de opvoeding van de jongere veel van de contextfiguren vraagt zelfs met contextbegeleiding.

Begeleiders van jongere kinderen verschillen niet van begeleiders van oudere kinderen inzake de gerapporteerde gevolgen van de contextbegeleiding op de verschillende domeinen: de transfer van de verworven vaardigheden ($U=3022$, $p= .99$), schools functioneren ($U=2557.5$, $p= .28$), een positieve omgang ($U=2938$, $p= .72$), de manier waarop contextfiguren disciplineren ($U=2673.5$, $p= .13$), realistische verwachtingen ten aanzien van het kind ($U=2949$, $p= .87$), tijd die ouders voor zichzelf nemen ($U=2188$, $p= .85$), gezinsrelaties ($U=2426$, $p= .11$) en de uitbouw van het sociale netwerk ($U=1718.5$, $p= .45$). Ze verschillen evenmin inzake de invloed van de contextbegeleiding op twee items van het domein gezinsbelasting: opvoeding aankunnen ($U=2223$, $p= .14$) en 'vergt veel van krachten' ($U=2611$, $p= .59$). Begeleiders van jongere kinderen verschillen wel van begeleiders van oudere kinderen inzake de gerapporteerde gevolgen van de contextbegeleiding op het domeinen individuele problematiek van de contextfiguur ($U=2436$, $p < .05$). Volgens begeleiders van jongere kinderen profiteren contextfiguren van deze kinderen meer van de contextbegeleiding. Ze rapporteren ook een verschil inzake de mate waarin ze geloven dat contextfiguren de greep op hun kind niet verliezen ($U=2367.5$, $p < .05$). Opnieuw profiteren contextfiguren volgens begeleiders van jongere kinderen meer van de contextbegeleiding. Ze rapporteren eveneens een marginaal significant verschil inzake monitoring ($U=2399$, $p= .10$). Opnieuw profiteren contextfiguren volgens begeleiders van jongere kinderen meer van de contextbegeleiding.

4.4.5. Het ministeriële besluit

222 begeleiders (96.1%, $N=231$) kennen het ministeriële besluit. Negen begeleiders (3.9%) kennen het ministeriële besluit niet. 70 begeleiders schrijven dat het besluit van toepassing is op

de desbetreffende jongere (30.8%, N=227). 223 (99.6%, N=224) begeleiders vinden het ministeriële besluit een goed besluit. De meeste begeleiders vinden dit omdat het via het ministeriële besluit gemakkelijker is om begeleidingsdoelstellingen te behalen en omdat er begeleiding op maat kan worden geboden. Eén (0.4%, N=224) begeleider vindt het geen goed besluit.

Tabel 4.22. Tevredenheid met het ministeriële besluit

	Aantal	% (N=223)
Doelstellingen worden sneller bereikt	35	15.7
Doelstellingen worden sneller bereikt + leefgroepen worden kleiner	1	0.4
Welbevinden kind	9	4
Welbevinden kind + doelstellingen worden sneller bereikt	12	5.4
Begeleiding op maat van de jongere en zijn gezin	19	8.5
'Ouders zijn ouders'	16	7.2
Overgangperiode kan ingelast worden	4	1.8
Transfer aangeleerde vaardigheden	2	0.9
Andere	8	3.6
Geen reden	117	52.5

143 (77.3%, N=185) begeleiders formuleren geen negatieve punten bij het besluit. 42 begeleiders doen dit wel (22.7%, N=185). Zij geven vooral aan dat de maatregel vaak niet toepasbaar is omwille van te complexe (context)problematieken (31%). Bijkomende reden is dat het niet bevorderlijk is voor het klimaat in de leefgroepen dat er sommige kinderen heel veel en anderen heel weinig in hun context verblijven (16.7%).

Tabel 4.23. Ontevredenheid met het ministeriële besluit

	Aantal	% (n=42)
Niet toepasbaar omwille van te complexe (context-) problematiek	13	31.0
We hebben niet de tijd om contextbegeleiding te bieden	3	7.1
We hebben niet de tijd + niet het mandaat om contextbegeleiding te bieden	2	4.8
Het besluit laat veel misbruik toe (niet verder uitgelegd)	3	7.1
Moeilijk voor het klimaat in de leefgroepen	7	16.7
Andere	12	28.6
Geen reden	2	4.8

196 begeleiders (85.6%, N=229) geven aan dat hun takenpakket niet is veranderd sinds het besluit. 33 (14.4%) begeleiders zeggen dat hun takenpakket wel is veranderd. Hiervan zeggen er 13 begeleiders dat ze de context meer betrekken in hun begeleiding (39.4%) en 3 begeleiders dat ze meer tijd moeten besteden aan verslaggeving (9.1%). Zeventien begeleiders geven geen verdere uitleg (51.5%).

Wanneer we kijken naar de impact van het ministeriële besluit op de arbeidssatisfactie van begeleiders dan zien we dat het merendeel van de begeleiders sinds het besluit niet meer autonomie ervaren op het werk (74.5%, N=208), 52.4% (N=206) ervaart sinds het besluit niet meer ruimte om hun kennis en vaardigheden te gebruiken en 58.3% (N=204) heeft sinds het besluit niet meer liefde voor hun job. Het besluit maakt bij geen enkele begeleider dat ze een andere baan zoeken (N=213).

Tabel 4.24. Impact van het ministeriële besluit op de arbeidssatisfactie

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	wel mee eens	helemaal mee eens	N	M	Sd
Autonomie	47 (22.6%)	108 (51.9%)	53 (25.5%)	0 (0.0%)	208	1.97	.61
Meer ruimte om kennis en vaardigheden te gebruiken	53 (25.7%)	55 (26.7%)	80 (38.8%)	18 (8.7%)	206	2.13	.95
Ik zoek een andere baan	180 (84.5%)	33 (15.5%)	0 (0%)	0 (0%)	213	1.15	.36
Ik hou meer van mijn werk	52 (25.5%)	67 (32.8%)	59 (28.9%)	26 (12.7%)	204	2.29	.95

4.5. De 3 perspectieven met elkaar vergeleken

De gevolgen van een contextverblijf en -begeleiding werden nader bekeken bij die casussen waarbij zowel de kinderen, contextfiguren als begeleiders een vragenlijst hebben ingevuld. Hiermee kunnen onderlinge gelijkenissen/verschillen inzake beleving worden nagegaan.

4.5.1. Gevolgen van het contextverblijf

61 jongeren gaven aan geregeld in de context te verblijven en vulden evenals hun contextfiguren de vragenlijst in. Het betreft 30 jongens en 31 meisjes met een gemiddelde leeftijd van 14 jaar ($sd = 2.89$; $min = 8$ en $max = 18$). Daar niet alle jongeren en contextfiguren alle vragen beantwoorden, verschillen de aantallen respondenten bij de verschillende analyses.

Ouders en jongeren verschillen niet inzake hun mening over de mate waarin het contextverblijf bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen voor de jongere en zijn context en een vermindering van het stigma dat gepaard gaat met een verblijf in een voorziening (respectievelijke $Z = -.15$, $p = .88$, $n = 56$ en $Z = -.66$, $p = .51$, $n = 54$). Ze verschillen wel inzake de waardering van het contextverblijf op het eigen welbevinden ($Z = -2.21$, $p < .05$, $n = 56$). Het welbevinden van de contextfiguren ($M = 3.58$, $sd = .64$) is significant groter dan dat van de jongeren ($M = 3.35$, $sd = .74$).

Tabel 4.25. Gevolgen van contextverblijf

	M Kind	M context	N	Z
Realisatie doelstellingen	2.93 (.80)	2.97 (.69)	56	-.15
Vermindering stigma	2.63 (.96)	2.75 (.96)	54	-.66
Welbevinden	3.35 (.74)	3.58 (.64)	56	-2.21*

* < .05

4.5.2. Gevolgen contextbegeleiding

Van 49 begeleidingen beschikken we over gegevens van de jongere, de contextfiguren en de begeleiders. Het betreft 24 jongens en 25 meisjes met een gemiddelde leeftijd van 14 jaar (sd = 2.87; min = 8 en max = 18). We onderzoeken of jongeren, contextfiguren en begeleiders verschillen inzake de beleving van de gevolgen van de contextbegeleiding op het functioneren van de jongere en de context met een Friedman ANOVA (een non-parametrische test voor meerdere afhankelijke groepen). Daar we opnieuw niet van iedereen op iedere vraag een antwoord kregen, verschilt het aantal respondenten over de verschillende vragen en schalen.

Jongeren, contextfiguren en begeleiders verschillen significant inzake hun mening betreffende de invloed van de contextbegeleiding op hoe contextfiguren disciplineren, op hoe contextfiguren positief opvoeden, op hoe contextfiguren toezicht houden, op de gezinsrelaties en op de mate dat contextbegeleiding bijdraagt tot de vergroting van het sociale netwerk. Opvallend is dat de jongere steeds van mening is dat de invloed van de contextbegeleiding kleiner is in vergelijking met de contextfiguren en de begeleiders. Deze laatste twee schatten de invloed van de contextbegeleiding op de verschillende domeinen ongeveer gelijk in.

Tabel 4.26. Gevolgen van contextbegeleiding

	M kind	M context	M begeleider	N	χ^2
transfer vaardigheden K	2.75 (1.03)	3.22 (.89)	3.05 (.75)	40	5.63
school	2.31 (.97)	2.72 (.90)	2.56 (.89)	34	5.11
opvoedingsvaardigheden					
Monitoring	2.46 (.61)	2.60 (.79)	2.91 (.51)	39	10.29**
Positieve omgang	2.39 (.81)	2.71 (.96)	2.82 (.62)	40	6.29*
discipline	2.41 (.79)	2.89 (.87)	2.86 (.62)	38	10.09**
realistische verwachtingen	2.95 (.80)	3.13 (.84)	3.29 (.69)	38	4.00
zelfzorg	2.21 (.88)	2.61 (1.10)	2.46 (.74)	28	1.76
individuele problematiek C	2.58 (.83)	2.95 (.74)	3.00 (.56)	40	4.41
gezinsrelaties	2.73 (.86)	3.15 (.77)	2.95 (.48)	39	6.76*
sociaal netwerk	1.95 (.81)	2.50 (.86)	2.09 (.59)	32	9.78**

* < .05, ** < .01

Jongeren, contextfiguren en begeleiders verschillen marginaal significant inzake hun mening betreffende de invloed van de contextbegeleiding op het schoolse functioneren van de jongere ($p =$

.08) en de mate waarin vaardigheden geleerd in de voorziening in de context worden toegepast ($p = .06$). Ook hier schatten de jongeren de invloed kleiner in.

Jongeren, contextfiguren en begeleiders verschillen niet inzake hun mening betreffende de invloed van de contextbegeleiding op de (realistischere) verwachtingen van ouders ten aanzien van de jongeren, de mate waarin ouders meer tijd nemen voor zichzelf (zelfzorg) en de invloed van de contextbegeleiding op de individuele problematiek of zelfregulatie van de contextfiguur.

4.5.3. Contextbegeleiding en opvoeding beter aankunnen

Van 66 contextbegeleidingen beschikken we over gegevens verkregen van de contextfiguur en van de begeleider. Het betreft 33 jongens en 33 meisjes met een gemiddelde leeftijd van 14 jaar ($sd = 2.87$; $min = 8$ en $max = 18$). Contextfiguren en begeleiders verschillen niet inzake hun mening betreffende de invloed van de contextbegeleiding op de draagkracht van de contextfiguren (ik kan de opvoeding aan) en de hulp die de contextbegeleiding biedt om de greep over het kind niet te verliezen. Hun mening verschilt wel inzake de invloed van de contextbegeleiding op de draaglast (het kind vergt veel van mijn krachten) ($p < .001$). Contextfiguren vinden de contextbegeleiding meer helpend/ondersteunend dan begeleiders.

Tabel 4.27. Invloed van de contextbegeleiding op de gezinsbelasting

	M context	M begeleider	N	Z
draagkracht	2.98 (.84)	2.80 (.64)	56	-1.32
draaglast	2.27 (1.10)	2.88 (.81)	56	-3.74***
Greep niet verliezen	2.91 (1.01)	2.95 (.74)	57	-.34

*** $<.001$

4.5.4. Tevredenheid met de contextbegeleiding

Van 56 trajecten gaven de jongeren aan in de context te verblijven, vulden ze de vragenlijsten in, gaven de contextfiguren aan begeleid te worden en vulden deze laatste eveneens een vragenlijst in. Het betreft 28 jongens en 28 meisjes met een gemiddelde leeftijd van 14 jaar ($sd = 2.90$; $min = 8$ en $max = 18$). Van 48 jongeren en hun contextfiguur hebben we gegevens inzake de tevredenheid met de contextbegeleiding (met uitzondering van de 'doel en resultaat'-schaal. We beschikken slechts over gegevens van 41 jongeren en contextfiguren op deze schaal).

Uit de analyses blijkt dat jongeren en contextfiguren niet verschillen inzake de professionaliteitscore. Contextfiguren zijn wel significant meer tevreden over het contact met de contextbegeleider en marginaal significant meer tevreden over de informatie die ze krijgen van de contextbegeleider ($p = .06$) dan de jongere. Jongeren zijn daarentegen significant meer tevreden met de doelen die werden opgesteld en de wijze waarop deze tot stand kwamen dan de contextfiguren.

Tabel 4.28. Tevredenheid over de contextbegeleiding

	M kind	M context	N	Z
Contact	3.43 (.69)	3.63 (.71)	48	-2.35*
professionaliteit	3.33 (.74)	3.51 (.75)	48	-1.59
Info en vooruitgang	3.22 (.58)	3.48 (.73)	48	-1.86
Doel en resultaat	2.97 (.69)	2.55 (.85)	41	-2.47*

* < .05, ** < .01

4.5.5. Samengevat

Alvorens een kort besluit te formuleren op basis van bovenstaande analyses wensen we te wijzen op de beperkingen van deze analyses. We beschikken van weinig casussen zowel over gegevens van de jongere, contextfiguur en contextbegeleider. Dat maakt dat de analyses soms werden uitgevoerd op zeer kleine aantallen en wellicht niet veralgemeenbaar zijn voor de hele steekproef. Toch vallen een aantal dingen op. Er kan worden vastgesteld dat de gevolgen van het contextverblijf en van de contextbegeleiding meestal positiever worden ingeschat door de contextfiguur. Zo rapporteren de contextfiguren een groter welbevinden als gevolg van het contextverblijf. Ze rapporteren in vergelijking met de jongere een grotere invloed op de wijze van opvoeding (disciplineren, positief opvoeden, toezicht houden, ...), de gezinsrelaties en vergroting van het sociaal netwerk. De vraag kan dan ook worden gesteld wie het meest profiteert van de contextverblijven: de jongere of de contextfiguur? Op basis van bovenstaande analyses kan voorzichtig worden besloten dat vooral de contextfiguur baat heeft bij een contextverblijf en de contextbegeleiding. De jongere zelf ervaart de (positieve) effecten ervan minder.

4.6. Aanwezigheid in de context

Aan de geselecteerde voorzieningen werd gevraagd aan- en afwezigheidscijfers aan te leveren voor de jaren 2006 tot en met 2009. Met deze data kan worden nagegaan of de maatregel effectief resulteert in (relatief) meer afwezigheden ten opzichte van het totaal aantal begeleidingsdagen. Door de relatieve afwezigheden⁷ (RAFW) van het jaar 2007 te vergelijken met de RAFW van het jaar 2008 kan worden nagegaan of de regelgeving effectief aanleiding gaf tot meer RAFW.

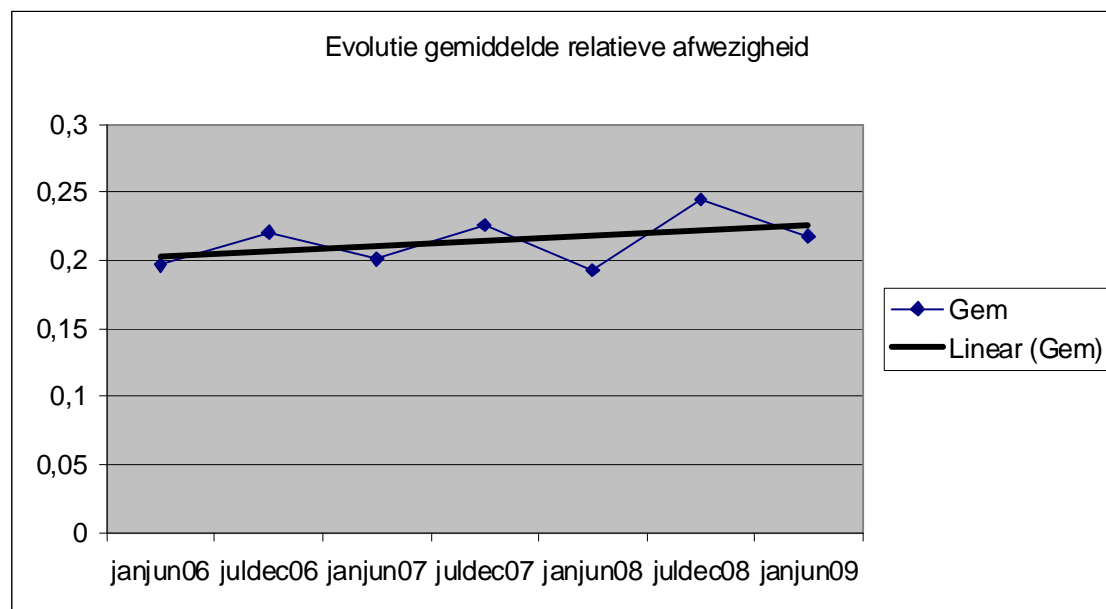
⁷ Is de verhouding van het aantal afwezigheden ten opzichte van de som van het aantal afwezigheden en het aantal aanwezigheden.

4.6.1 Preliminaire analyses

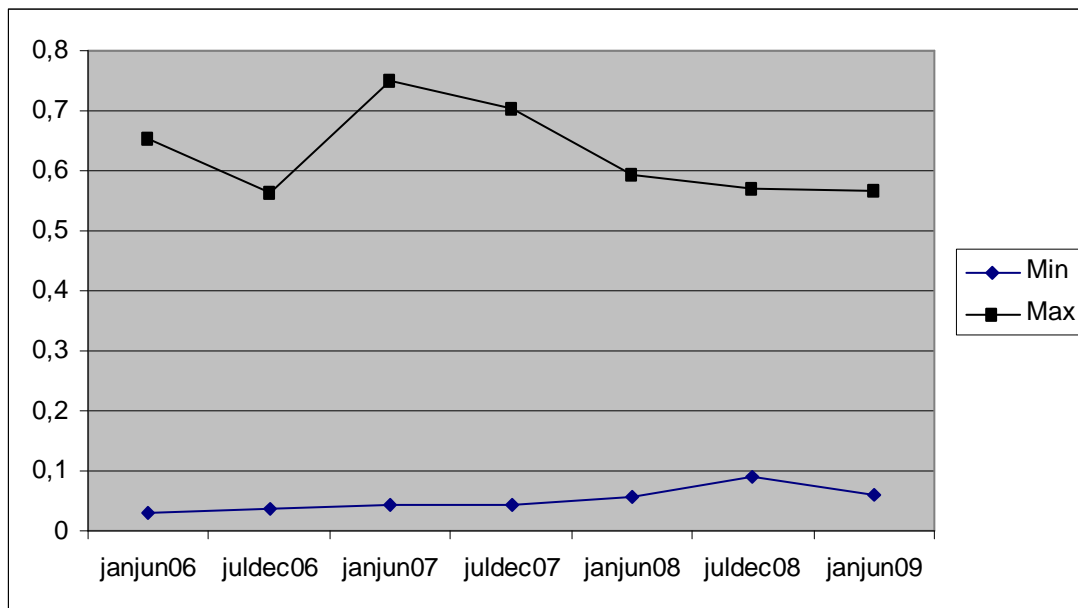
Tabel 4.29. Kenmerken RAFW per semester

	janjun06	juldec06	janjun07	juldec07	janjun08	juldec08	janjun09
Aantal	33	33	34	36	36	36	36
Gem	.197	.221	.201	.226	.193	.245	.218
Mediaan	.190	.239	.191	.217	.190	.223	.209
SD	.110	.100	.120	.119	.095	.108	.098
Min	.029	.037	.045	.042	.057	.089	.061
Max	.652	.563	.750	.705	.594	.570	.568

In tabel 4.29 worden de RAFW per semester beschreven. Een eerste belangrijke bevinding is dat we niet van alle voorzieningen (n=36) gegevens verkregen over de hele periode. We stellen tevens vast dat de gemiddelde RAFW schommelt doorheen het jaar. Jongeren zijn het tweede semester steeds meer afwezig. Dit fenomeen heeft vermoedelijk te maken met meer vakantieperiodes (zomer-, herfst- en wintervakantie) gedurende het tweede semester (zie figuur 4.3). Uit figuur 4.3 blijkt ook dat de gemiddelde relatieve afwezigheid een weinig is toegenomen sinds januari 2006 en dat geen trendbreuk kan worden waargenomen sinds januari 2008.

Figuur 4.3. Gemiddelde RAFW van 2006 tot juni 2009

Figuur 4.4. Evolutie minimum en maximum relatieve afwezigheid tussen januari 2006 en juni 2009

Uit figuur 4.4 kan worden opgemaakt dat de RAFW tussen verschillende voorzieningen sterk verschilt. Het kleinste percentage RAFW is 3% in de periode januari-juni 2006. Het grootste percentage is in dezelfde periode 65%. Dit laatste percentage (> 50%) wijst er tevens op dat in deze voorziening jongeren globaal⁸ meer afwezig zijn dan aanwezig. Naarmate de tijd vordert neemt het minimumpercentage lichtjes toe (van 3 naar bijna 9%). Uit figuur 4.4 kan tevens worden afgeleid dat in 2008 en 2009 het maximum zich wat stabiliseert. Dit maximum fluctueerde zeer sterk in 2006 en 2007. Vanaf januari 2008 situeert het maximum zich rond 57%. In deze voorziening zijn jongeren opnieuw globaal meer afwezig dan aanwezig.

De voorziening met deze extreem hoge RAFW bekleedt echter een uitzonderingspositie. In statistische termen zijn de RAFW's van deze voorziening outliers (z -score > 3.29). In de verdere statistische analyses zal deze voorziening (Pieter Simeneon) dan ook niet meer worden meegenomen.

4.6.2. Resultaten

4.6.2.1. Effect van de maatregel

Het effect van de maatregel gaan we na door te onderzoeken of er een verschil is in RAFW tussen de periode januari-juni 2007 en januari-juni 2009, tussen juli-december 2007 en juli-december 2008 en tussen het jaar 2007 en 2008. We vergelijken steeds het eerste semester met het eerste semester en het tweede semester met het tweede semester daar de RAFW schommelingen kent over een jaar. We doen dit met behulp van een 'one-way repeated measures ANOVA'.

We beschikken voor de periodes januari-juni 2007 en januari-juni 2009 over data van 33 voorzieningen. De RAFW van januari-juni 2007 verschilt niet van de RAFW van januari-juni 2009, $F(1, 32) = 2.02$, $p = .16$. Voor 35 voorzieningen beschikken we over gegevens voor de periode

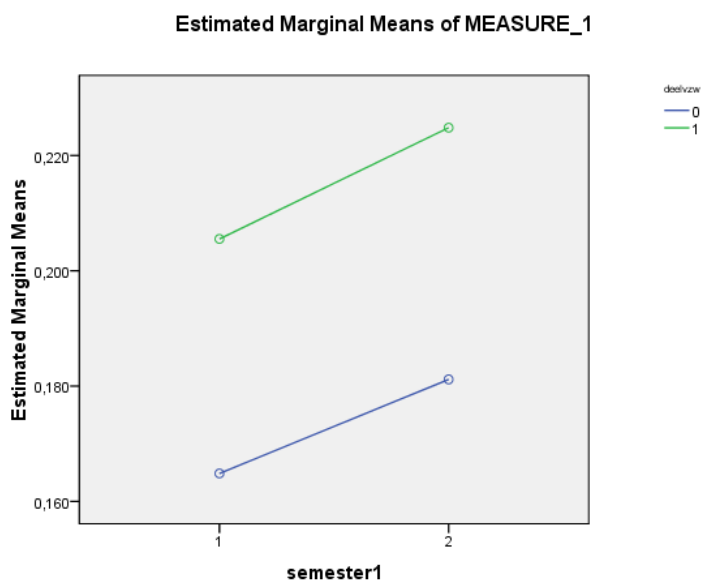
⁸ Met globaal bedoelen we op voorzieningniveau. We weten immers niet wat dit betekent voor een individuele jongere.

juli-december 2007 en juli-december 2008. De RAFW van juli-december 2007 verschilt niet van de RAFW van juli-december 2008, $F(1, 34) = 1.78, p = .19$. Voor 33 voorzieningen beschikken we over gegevens voor het jaar 2007 en het jaar 2008. De RAFW van 2007 verschilt niet van de RAFW van 2008, $F(1, 32) = .09, p = .76$.

4.6.2.1.1. Invloed van te behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen

Vervolgens is gekeken of behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen een invloed heeft op de realisatie van RAFW-dagen. Er is nagegaan of voorzieningen die behoren tot een dergelijke vzw meer RAFW-dagen realiseren dan voorzieningen die niet behoren tot een dergelijke vzw. Er werd gebruik gemaakt van een 'repeated measures mixed design' analyses met deel vzw (ja/nee) als between-subjects variabele.

Van de 33 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het eerste semester van 2007 en het eerste semester van 2009 maken 17 voorzieningen geen deel uit van een vzw met meerdere voorzieningen. Zestien voorzieningen behoren wel tot een dergelijke vzw. De analyse toont opnieuw dat de RAFW van het eerste semester niet toeneemt tussen het eerste semester van 2007 en het eerste semester van 2009, $F(1, 31) = 1.97, p = .17$. Voorzieningen die deel uitmaken van een dergelijke vzw hebben een significant grotere RAFW in vergelijking met voorzieningen die niet behoren tot een dergelijke vzw over beide jaren heen (2007 en 2009), $F(1, 31) = 4.26, p < .05$. Er is geen interactie-effect tijd x deel vzw, $F(1, 31) = .01, p = .91$.

Figuur 4.5. Vergelijking RAFW van het eerste semester van 2007 met het eerste semester van 2009 en dit voor voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen en voorzieningen die dit niet doen.

Van de 35 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het tweede semester van 2007 en het tweede semester van 2008 behoren 17 voorzieningen niet tot een vzw met meerdere voorzieningen. Achttien voorzieningen maken wel deel uit van een dergelijke vzw.

De analyse toont geen tijdseffect ($F(1, 33) = 1.73, p = .20$) of interactie-effect tijd x deel vzw ($F(1, 33) = 2.17, p = .15$). Er is tevens wel een significant 'vzw-effect', $F(1, 33) = 7.99, p < .01$. Op beide momenten realiseren voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen meer RAFW-dagen.

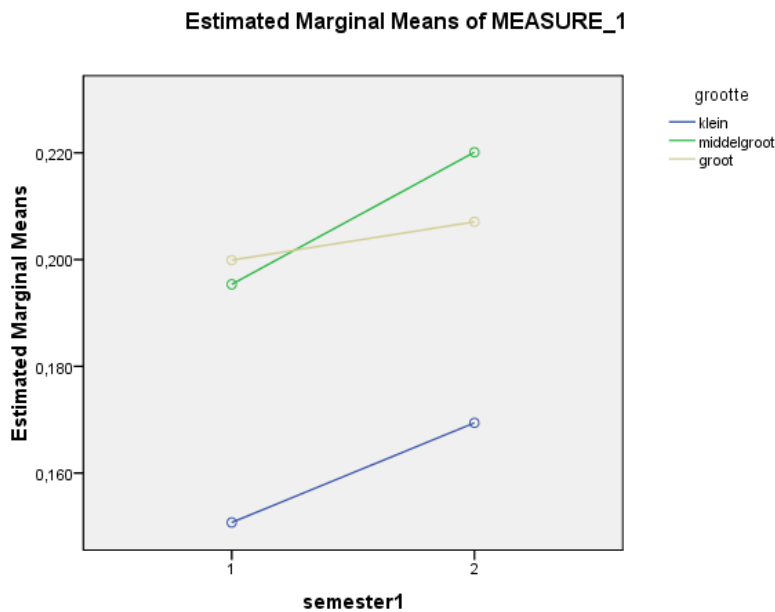
Van de 33 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar zijn voor het jaar 2007 en het jaar 2008 maken 17 voorzieningen geen deel uit van een vzw met meerdere voorzieningen. Zestien voorzieningen maken wel deel uit van een dergelijke vzw. De analyse toont geen tijdseffect, $F(1, 31) = .12, p = .74$. Er is wel een significant 'vzw-effect', $F(1, 31) = 8.37, p < .01$. Er is geen interactie-effect tijd x deel vzw, $F(1, 31) = 1.53, p = .23$.

Uit bovenstaande analyses kan worden besloten dat voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen meer RAFW-dagen realiseren. Ze deden dit echter reeds voor de maatregel en realiseren als gevolg van de maatregel niet meer RAFW-dagen.

4.6.2.1.2. Invloed van capaciteit

Vervolgens is gekeken of de capaciteit van een voorziening een invloed heeft op de realisatie van RAFW-dagen. Er is nagegaan of voorzieningen met een grotere capaciteit meer RAFW-dagen realiseren dan kleinere voorzieningen. Er werd gebruik gemaakt van 'repeated measures mixed design' analyses met capaciteit (klein, middelgroot, groot) als between-subjects variabele.

Van 33 voorzieningen beschikken we over gegevens voor het eerste semester van 2007 en het eerste semester van 2009. Negen voorzieningen zijn klein, 14 middelgroot en 10 groot. De analyse toont dat de RAFW-dagen niet toenemen tussen het eerste semester van 2007 en het eerste semester van 2009, $F(1, 30) = 1.67, p = .21$. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(2, 30) = .17, p = .85$. Verschillen in capaciteit spelen geen rol over beide meetmomenten heen, $F(2, 30) = 1.94, p = .16$.

Figuur 4.6. Vergelijking RAFW van het eerste semester van 2007 met het eerste semester van 2009 en dit in functie van de grootte van de voorzieningen.

Van de 35 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het tweede semester van 2007 en het tweede semester van 2008 zijn 11 voorzieningen klein, 14 voorzieningen middelgroot en 10 voorzieningen groot.

De analyse toont geen tijdseffect, $F(1, 32) = 2.16, p = .15$. Er is wel een marginaal significant capaciteitseffect, $(F(2, 32) = 2.73, p = .08$. Over beide meetmomenten heen realiseren grotere voorzieningen meer RAFW-dagen. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(2, 32) = 1.54, p = .23$.

Van de 33 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar zijn voor het jaar 2007 en het jaar 2008 zijn 9 voorzieningen klein, 14 voorzieningen middelklein en 10 voorzieningen groot.

De analyse toont geen tijdseffect, $F(1, 30) = .11, p = .74$. Er is wel een marginaal significant capaciteitseffect, $F(2, 30) = 2.94, p = .07$. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(2, 30) = .15, p = .86$. Opnieuw vertonen grotere voorzieningen een trend om meer RAFW-dagen te realiseren.

Uit bovenstaande analyses blijkt dat grotere voorzieningen in twee van drie analyses een trend vertonen om meer RAFW-dagen realiseren. Dit gebeurt echter over beide meetmomenten heen. Het is niet zo dat grotere voorzieningen voornamelijk op het tweede meetmoment een grotere RAFW hebben. Er kan dus geen invloed van de maatregel worden vastgesteld.

4.6.2.2. Relatieve afwezigheid op langere termijn

Daar de cijfers schommelen tussen het eerste en het tweede semester van eenzelfde jaar worden de RAFW van eerste semester van de verschillende jaren met elkaar vergeleken en worden de

RAFW van het tweede semester met elkaar vergeleken. Er is tevens nagegaan of de RAFW op jaarbasis over de verschillende jaren evolueert. Hiervoor werd gebruik gemaakt van een 'one-way repeated-measures ANOVA'.

Van 32 voorzieningen hebben we gegevens van het eerste semester voor de jaren 2006 tot en met 2009. De RAFW van het eerste semester verschillen niet van elkaar over de verschillende jaren, $F(2.15, 66.62) = 1.91, p = .15$.

Voor de RAFW van het tweede semester bekomen we gelijkaardige resultaten. We hebben gegevens van 32 voorzieningen voor het tweede semester van de jaren 2006 tot en met 2008. De RAFW van het tweede semester verschillen niet significant van elkaar over de verschillende jaren, $F(1.57, 48.53) = 1.22, p = .30$.

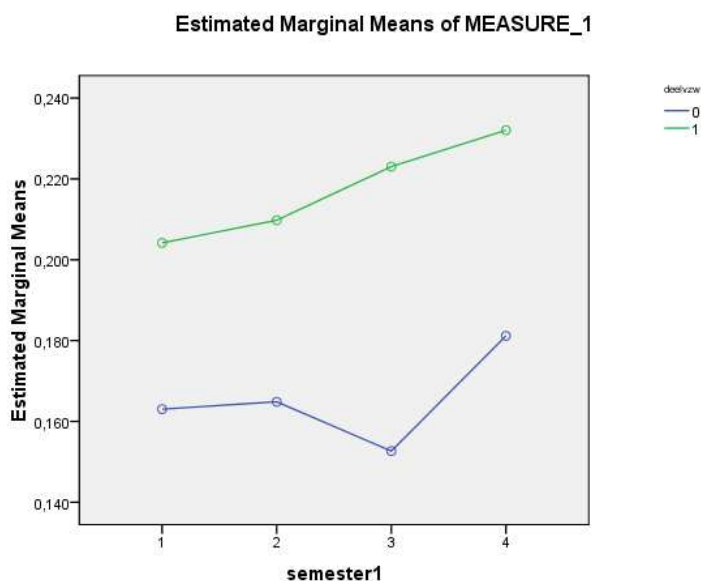
We doen hetzelfde voor de RAFW op jaarbasis. We hebben opnieuw voor 32 voorzieningen gegevens over de RAFW voor de jaren 2006 tot en met 2009. De RAFW op jaarbasis verschillen niet van elkaar over de verschillende jaren, $F(1.75, 54.14) = 2.37, p = .11$.

4.6.2.2.1. Invloed te behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen

Vervolgens is gekeken of behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen een invloed heeft op de RAFW. Er is nagegaan of voorzieningen die behoren tot een dergelijke vzw meer RAFW-dagen realiseren dan voorzieningen die niet behoren tot een dergelijke vzw. Er werd gebruik gemaakt van een 'repeated measures mixed design' met deel vzw (ja/nee) als between-subjects variabele.

Van de 32 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het eerste semester van 2006 tot en met 2009 maken zeventien voorzieningen geen deel uit van een vzw met meerdere voorzieningen. Vijftien voorzieningen maken wel deel uit van een dergelijke vzw.

De analyse toont opnieuw dat de RAFW van het eerste semester niet toeneemt over de jaren 2006 tot 2009, $F(2.11, 63.30) = 1.90, p = .16$. Er is geen interactie-effecte tijd x deel vzw, $F(2.11, 63.30) = .75, p = .48$. Er is wel een 'vzw-effect', $F(1, 30) = 6.84, p < .05$. Voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen realiseren dus meer RAFW-dagen over alle jaren heen.

Figuur 4.7. Vergelijking RAFW van het eerste semester van 2006 tot en met 2009 en dit voor voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen en zij die dit niet doen.

Van de 32 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het tweede semester van 2006 tot en met 2008 maken zeventien voorzieningen geen deel uit van een vzw met meerdere voorzieningen. Vijftien voorzieningen behoren wel tot een dergelijke vzw.

De analyse toont geen tijdseffect voor de RAFW van het tweede semester over de jaren 2006 tot 2008, $F(1.60, 48.00) = 1.48$, $p = .24$. Er is evenmin een interactie-effect tijd x deel vzw, $F(1.60, 48.00) = 2.26$, $p = .13$. Er is wel een 'vzw-effect', $F(1, 30) = 6.37$, $p < .05$. Opnieuw realiseren voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen meer RAFW-dagen over alle jaren heen.

Gelijkaardige resultaten worden gevonden voor de RAFW op jaarbasis. Vijftien voorzieningen behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen, zeventien niet. Er is geen tijdseffect (2006-2009), $F(1.70, 50.99) = 2.43$, $p = .11$. Er is geen interactie-effecten tijd x deel vzw, $F(1.70, 50.99) = 1.00$, $p = .36$. Voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen hebben wel een marginaal significant grotere RAFW over de jaren heen, $F(1, 30) = 7.50$, $p = .10$.

Opnieuw komen we tot de vaststelling dat er over de tijd heen niet meer RAFW-dagen worden gerealiseerd. Voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen realiseren wel steeds meer RAFW-dagen in vergelijking met voorzieningen die niet behoren tot een dergelijke vzw. Zij doen dit echter zowel voor als na de invoering van de maatregel.

4.6.2.2.2. Invloed van capaciteit op langere termijn

Vervolgens is gekeken of de capaciteit een invloed heeft op de RAFW. Er is nagegaan of voorzieningen die groter zijn meer RAFW-dagen realiseren dan kleinere voorzieningen. Er werd

gebruik gemaakt van een 'repeated measures mixed design' met capaciteit als between-subjects variabele.

Van de 32 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het eerste semester van 2006 tot en met 2009 zijn 9 voorzieningen klein, 14 middelgroot en 9 groot.

De analyse toont opnieuw dat de RAFW van het eerste semester niet toeneemt over de jaren 2006 tot 2009, $F(2.11, 61.08) = 1.60, p = .21$. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(4.21, 61.08) = .54, p = .71$. De grootte speelt evenmin een rol, $F(2, 29) = 1.85, p = .18$.

Van de 32 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor het tweede semester van 2006 tot en met 2008 zijn 9 voorzieningen klein, 14 middelgroot en 9 groot.

De analyse toont dat de RAFW van het tweede semester niet toeneemt over de jaren 2006 tot 2008, $F(1.55, 44.97) = 1.10, p = .33$. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(3.10, 44.97) = 1.18, p = .33$. De grootte speelt evenmin een rol, $F(2, 29) = 2.29, p = .12$.

Van de 32 voorzieningen waarvoor gegevens beschikbaar waren voor de jaren 2006 tot en met 2009 zijn 9 voorzieningen klein, 14 middelgroot en 9 groot.

De analyse toont dat geen tijdseffect op jaarbasis over de jaren 2006 tot 2009, $F(1.68, 48.74) = 2.01, p = .15$. Er is geen interactie-effect tijd x capaciteit, $F(6, 48.74) = .63, p = .62$. De grootte speelt evenmin een rol, $F(2, 29) = 2.33, p = .12$.

Op langere termijn bekeken speelt de grootte geen rol meer. Grotere voorzieningen hebben geen grotere RAFW in vergelijking met kleinere voorzieningen op langere termijn.

4.6.2.3. *Samenvatting*

Tussen 2007 enerzijds en 2008 en begin 2009 anderzijds resulteert de maatregel niet in meer afwezigheidsdagen (ten opzichte van het totaal aan begeleidingsdagen). We vinden wel duidelijke aanwijzingen voor het feit dat voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen meer relatieve afwezigheidsdagen realiseren in vergelijking met de voorzieningen die niet tot een dergelijke vzw behoren. Wanneer dit bekeken wordt op jaarbasis over een langere periode (2006-2009) vervaagt het 'vzw-effect' en wordt het een marginaal significant effect. De grootte van een voorziening speelt twee keer marginaal significant mee. In het tweede semester van de jaren 2007-2008 en over het jaar 2007-2008 bestaat er een trend dat grotere voorzieningen meer RAFW-dagen hebben. Het effect is echter klein en niet te vinden op langere termijn. Voorzieningen in onze steekproef die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen hebben een grotere kans om grotere voorzieningen te zijn ($\chi^2 = 4.68, df = 2, p = .10$) (zie ook tabel 3.3.). Een verklaring voor dit vrij systematische 'vzw-effect' kan misschien worden gevonden in het feit dat voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen als gevolg van samenwerkingsverbanden hun opnamebeleid kunnen differentiëren en beter afstemmen op de 'contextualiseerbaarheid' van jongeren. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat voorzieningen zich binnen een samenwerkingsverband specialiseren in 'contextbegeleiding' en dus voornamelijk jongeren opnemen en/of krijgen doorverwezen waarvan op voorhand de kans op een succesvolle 'contextualisering' groter is. Andere voorzieningen (al dan niet deel uitmakend van de vzw) nemen

dan jongeren op die moeilijker kunnen worden 'gecontextualiseerd'. Een andere verklaring kan zijn dat deze voorzieningen (het zijn tegelijkertijd grotere voorzieningen) binnen hun eigen voorziening een aantal organisatorische maatregelen (kunnen) treffen waardoor zij er toch in slagen meer contextgericht en flexibeler te werken. Kleinere voorzieningen kunnen gelet op de beperktere speelruimte die ze hebben inzake inzet personeel, hergroeperen van leefgroepen enzovoort veel minder organisatorische aanpassingen doen waardoor ze er minder in slagen om flexibel en contextgericht te werken. Over een langere periode bekeken verdwijnt het 'vzw-effect' (wordt marginaal significant). Dit kan te wijten zijn aan het feit dat in die analyses met geschatte RAFW-dagen is gewerkt voor het jaar 2009.

Tabel 4.30. Overzicht resultaten

Periode	tijd	vzw	Tijdxvzw	tijd	cap	tijdxcap
Sem 1 07/09	-	x	-	-	-	-
Sem 2 07/08	-	x	-	-	M	-
Jaar 07/08	-	x	-	-	M	-
Sem 1 06-09	-	x	-	-	-	-
Sem 2 06-08	-	x	-	-	-	-
Jaar 06-09	-	M	-	-	-	-

X= statistisch significant effect, M=marginaal statistisch significant effect.

4.7. Interviews met de sleutelfiguren

4.7.1. Inleiding

Uit het interview met sleutelfiguren uit 36 begeleidingstehuizen, kwamen verschillende toepassingen van/reacties op het ministeriële besluit naar voor. Deze hangen samen met het profiel van de desbetreffende voorzieningen. Dit profiel situeert zich op een continuüm van gezinsvervangend naar gezinsaanvullend. Hierbij worden de volgende beschrijvingen gehanteerd:

Gezinsvervangend:

Het zwaartepunt van het pedagogische profiel ligt op warmte, veiligheid en een familiale sfeer. Deze voorzieningen zijn pas geëvolueerd van een gezinsvervangend tehuis met inwonend echtpaar/inwonende verantwoordelijke, naar een begeleidingstehuis. Bij jeugdrechtbanken/consulenten staan deze begeleidingstehuizen nog steeds bekend als voorzieningen die kinderen opnemen met een eerder 'zwakke context' ('mentale beperkingen, psychische stoornissen bij de ouders, desinteresse, ...) voor een langdurige periode. Hoewel in deze voorzieningen soms wel enige contextgerichtheid is (ouders, grootouders, ... worden uitgenodigd voor feesten, ouderavonden en worden op de hoogte gehouden van het functioneren van hun kind), is er weinig contextbegeleiding.

Gezinsaanvullend:

Het zwaartepunt van dit pedagogische profiel ligt op het versterken van de context van kinderen/jongeren. Deze begeleidingstehuizen vangen kinderen/jongeren korte tijd op en laten hen gedurende deze periode zoveel mogelijk in hun context verblijven. Gedurende dit verblijf is er een intensieve contextbegeleiding.

De 36 begeleidingstehuizen die hebben deelgenomen aan dit onderzoek, kunnen aan de hand van de interviews en hun pedagogische visieteksten worden geordend op dit continuüm als zijnde meer gezinsvervangend of meer gezinsaanvullend naargelang ze meer of minder gezinsvervangende kenmerken (zwaartepunt = familiale sfeer, contextgerichtheid i.p.v. contextbegeleiding, veel kinderen/jongeren die lang in de voorziening verblijven en veel kinderen/jongeren met een zwakke context) of gezinsaanvullende kenmerken (zwaartepunt= versterken van de context, veel kinderen/jongeren die kort in de voorziening verblijven) bezitten.

Tabel 4.31. Overzicht kenmerken van de voorzieningen van verschillende profielen

	familiale sfeer	Context- gericht	Lang- verblijvers	zwakke context	versterken context	Kort- verblijvers	N
Profiel 1	9	8	8	9	1	1	9
Profiel 2	3	0	8	19	24	14	24
Profiel 3	0	0	0	1	3	3	3

Samenhangend met de positie op dit continuüm, kunnen er drie profielen worden onderscheiden in de wijze waarop het ministeriële besluit al dan niet wordt toegepast.

PROFIEL 1: 'Het ministeriële besluit is hier gewoon niet van toepassing.'

De sleutelfiguren uit de (eerder) gezinsvervangende voorzieningen stellen dat het ministeriële besluit op hun werking (eerder) niet van toepassing is. Zij geven aan dat de context van hun kinderen/jongeren 'te zwak' is. Ouders hebben bijvoorbeeld mentale beperkingen, een psychiatrische stoornis, een verslavingsproblematiek of zijn afwezig door overlijden, immigratie of een gebrek aan interesse in hun kinderen. De kinderen/jongeren die in deze voorzieningen worden opgevangen kunnen vaak zelfs niet in het weekend of tijdens vakanties naar huis, waardoor het maximum van 60 dagen afwezigheid (zoals geformuleerd in het vorige ministeriële besluit) (bijna) nooit wordt overschreden en de flexibele norm voor hen geen voordelen brengt. Wel maakt het ministeriële besluit dat ze flexibeler omspringen met weekend- en vakantie-regelingen (zo kan een

weekend nu ook van vrijdag tot zaterdag en niet enkel van zaterdag tot zondag) en dat ze in functie van een terugkeer naar huis kinderen/jongeren ook tijdens het schooljaar op 'proefverlof' kunnen laten gaan (waar vroeger werd gewacht tot de grote vakantie). In sommige voorzieningen wordt het proefverlof ook geleidelijker opgebouwd sinds het ministeriële besluit. Daar er weinig kinderen/jongeren uit deze voorzieningen terug naar hun context kunnen, blijft de toepassing van de maatregel echter beperkt. Daarenboven geven sleutelfiguren uit deze voorzieningen aan dat er te weinig personeel is om de context van hun kinderen/jongeren intensief te begeleiden: wanneer er bijgevolg de vraag zou komen naar een flexibel traject, zou hier geen intensieve contextbegeleiding kunnen worden geboden.

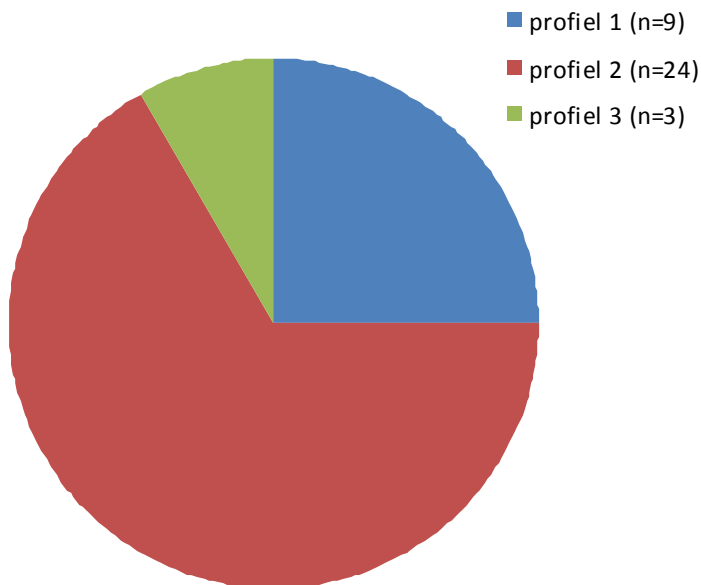
PROFIEL 3: 'De flexibele wijze van werken was al lang aanwezig. Het ministeriële besluit legitimeert dit enkel formeel.'

De sleutelfiguren uit de gezinsaanvullende voorzieningen geven aan dat kinderen/jongeren bij hen reeds lange tijd op flexibele wijze in hun context verbleven. Hierbij werd het minimum van 60 dagen vaak overschreden. Onder deze noemer vallen onder andere de begeleidingstehuizen met een CANO- profiel (Centrum voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning). Het ministeriële besluit geeft deze voorzieningen het financiële voordeel dat de subsidie voor het desbetreffende kind/ jongere wordt behouden. Als nadeel noemen zij het minimum van 30% aanwezigheid per jongere op jaarbasis dat aangegeven wordt als uitgangspunt. Dit staat volgens hen een flexibele werking op maat van de jongere en zijn context, in de weg.

PROFIEL 2: 'Het ministeriële besluit heeft ervoor gezorgd dat we hebben samengezeten en nagedacht'.

De grootste groep voorzieningen beweegt zich tussen deze twee polen. De sleutelfiguren geven hier aan dat het ministeriële besluit hen aanzet tot het herbekijken van hun concrete werking (inzet personeel, organisatie leefgroepen, ...) en hun dossiers om te kijken hoe op een flexibele wijze meer contextgericht kan gewerkt worden. Dit is een proces dat bij deze voorzieningen nog volop aan de gang is.

De 3 profielen zijn in de volgende mate aanwezig bij de 36 bevraagde begeleidingstehuizen:

Hieronder beantwoorden we de onderzoeksvragen per profiel.

4.7.2. Profiel 1

Zoals eerder vermeld bevinden de negen begeleidingstehuizen met profiel 1 zich links op het beschreven continuüm. Zij beschouwen het ministeriële besluit als niet (onmiddellijk) op hen van toepassing omwille van een te 'zwakke' context bij hun kinderen/jongeren en te weinig personeel. Eén voorziening geeft aan al twee flexibele trajecten te hebben opgestart, maar: *'beide zijn mislukt omwille van een te complexe problematiek'*. De andere 8 voorzieningen hebben nog geen flexibel traject opgestart. Op de gestelde onderzoeksvragen antwoorden ze het volgende:

4.7.2.1. Organisatorische consequenties

Het ministeriële besluit heeft voor de voorzieningen met dit profiel weinig/geen organisatorische consequenties:

- Geen enkele voorziening met dit profiel heeft zijn leefgroep(en) gereorganiseerd of de functies van het personeel veranderd. Eén voorziening denkt er wel aan om een capaciteitsuitbreiding aan te vragen en de extra personele middelen in te zetten om contextbegeleiding te kunnen bieden.
- Geen enkele voorziening met dit profiel heeft een visietekst uitgeschreven betreffende dit besluit. Er werden geen veranderingen aangebracht in het pedagogische profiel of het kwaliteitshandboek.
- Bij vier van de negen begeleidingstehuizen is (nog) geen financiële regeling uitgewerkt. Eén sleutelfiguur licht toe: *'Momenteel hebben wij een vaste populatie van 22 kinderen waar er bij geen enkel kind perspectief is op een terugkeer naar huis. Wanneer de kans zich aandient om een flexibel traject op te starten, zullen we het individueel bekijken.'* De vijf andere voorzieningen hebben de volgende financiële regeling opgesteld:

- 5 euro/nacht vanaf 3 overnachtingen in de context (alle kosten voor de voorziening). Bij zeer frequent verblijf in de context wordt 1/3 van de kinderbijslag in verhouding terugbetaald.
- 5 euro/nacht bij meer dan 48u in de context tijdens schoolvakanties en verlengde weekends. 6,5 euro/dag bij tijdelijke ambulante begeleiding (tijdens schooljaar in context). Dit bedrag omvat voeding- en kledingskosten. Alle andere kosten komen op rekening van de voorziening.
- 7 euro/dag voor kinderen die bij afronding van een begeleiding naar huis gaan (alle kosten op rekening van de ouders)
- 5 euro/dag voor kinderen die tijdens schoolvakanties minstens 5 aaneensluitende dagen in hun context verblijven (alle kosten op rekening van de voorziening). 7 euro/dag voor kinderen die bij afronding van een begeleiding naar huis gaan (alle kosten op rekening van de ouders)
- Tussen 3,5 euro en 6 euro per dag (afgesproken op het regionaal overleg)

4.7.2.2. Financiële consequenties

De sleutelfiguren uit voorzieningen met dit profiel hebben geen zicht op eventuele (positieve of negatieve) financiële consequenties van het ministeriële besluit omdat er nog weinig/geen flexibele trajecten werden opgesteld. Negen sleutelfiguren geven aan niet genoeg personeel te hebben om contextbegeleiding te bieden. Eén contextbegeleider licht toe: *'Wie moet die intensieve gezinsbegeleiding in een flexibel traject op zich nemen? Ik heb al mijn handen vol en de leefgroepbegeleiders hebben hiervoor niet de tijd en de opleiding.'* Een andere sleutelfiguur geeft aan: *'We hebben er het personeel niet voor. De bijzondere functie is te beperkt en we kiezen er expliciet voor om de individuele begeleiders niet te betrekken in de contextbegeleiding: deze behoren geheel achter de jongere te staan.'* Eén sleutelfiguur vestigt de aandacht op de extra vervoerskosten.

4.7.2.3. Consequentie voor de interactie met verwijzers

Daar er in deze voorzieningen nog weinig/geen flexibele trajecten werden opgestart, ervaren de sleutelfiguren uit voorzieningen met dit profiel, geen impact van het ministeriële besluit op de interactie met de verwijzers. Twee sleutelfiguren geven aan dat verwijzers nog nooit hebben voorgesteld een flexibel traject op te starten. Eén sleutelfiguur licht toe: *'Consulenten zijn meestal voorzichtig in het toestaan van een terugkeer naar de context.'*

4.7.2.4. Consequenties voor de Bijzondere Jeugdbijstand

Drie sleutelfiguren geven aan dat er wellicht enige impact is op de begeleidingsduur van jongeren in begeleidingstehuizen en zo ook op de processen van in- en doorstroom en beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdzorg. Eén sleutelfiguur licht toe: *'mogelijk heeft dit gevolgen voor de thuisbegeleidingsdiensten gezien begeleidingstehuizen dan minder beroep doen op deze diensten om een terugkeer naar huis te verwezelijken.'* Eén sleutelfiguur geeft aan dat het ministeriële besluit wellicht weinig zal veranderen: *'bij vele gezinnen zijn de problemen te groot om met contextbegeleiding op te lossen.'* Vanuit twee voorzieningen wordt aangegeven dat het ministeriële besluit niet meteen een effect zal hebben op de begeleidingsduur en de processen van in- en

doorstroom in de Bijzondere Jeugdzorg, maar wel op de kwaliteit van de hulpverlening (een contextverblijf kan uitgetoet worden, er kan snel worden ingegrepen, leerpunten komen sneller aan de oppervlakte, ...). Drie sleutelfiguren geven aan hier geen zicht op te hebben.

4.7.2.5. Aanbevelingen

- Extra personele middelen zijn nodig (9x/9)
- Er zou een inhoudelijk onderscheid gemaakt moeten worden tussen proefverlof (waarbij alle verantwoordelijkheden bij de voorziening liggen) en flexibele trajecten (waar een gedeelde verantwoordelijkheid is tussen de context en de voorziening) (1x/9)
- Het is niet duidelijk hoe aanwezigheden en afwezigheden worden berekend. Loopt dit over een kalenderjaar of over een begeleidingsjaar (1x/9)
- Er zou een uniforme financiële regeling moeten opgesteld worden (2x/9)
- Er moet doorgegeven worden aan de overheid dat het realiseren van flexibele trajecten voor kleine voorzieningen quasi onmogelijk is (2x/9)
- Beter zou er een overbrugging tussen 2 maatregelen nl. thuisbegeleidingsdienst en residentiële werking, mogelijk zijn (1/9)
- 'Ik hoop wel dat er oog is voor die kinderen/jongeren waarbij problemen in hun context zo zijn geëscaleerd of dermate complex zijn dat een zuivere residentiële werking nodig blijft' (1x/9)

4.7.3. Profiel 2

Het merendeel van de voorzieningen heeft profiel twee (24 van 36 voorzieningen). Dit profiel wil zeggen dat ze zich bewegen tussen de pool 'gezinsvervangend' en 'gezinsaanvullend'. De sleutelfiguren geven hier aan dat het ministeriële besluit hen aanzet tot het herbekijken van hun werking (inzet personeel, organisatie leefgroepen, ...) en hun dossiers om te kijken hoe op een flexibele wijze meer contextgericht kan gewerkt worden. Wat betekent dit voor onze onderzoeksvragen?

4.7.3.1. Organisatorische consequenties

Het ministeriële besluit maakt dat stafleden in vijf voorzieningen met dit profiel plannen samen te zitten om een visietekst te schrijven t.a.v. het ministeriële besluit. Vier van de 24 voorzieningen hebben reeds een visietekst geschreven t.a.v. het ministeriële besluit. Drie van vier voorzieningen schrijven in deze visietekst criteria waaraan moet worden voldaan alvorens een flexibel traject kan opgestart worden. Bijvoorbeeld:

- *De jongere en/of ouders moeten een duidelijke hulpvraag hebben*
- *Voldoende basis ouderlijke vaardigheden*
- *In de context moet voldoende stabiliteit zijn op de volgende levensterreinen: echtelijke relatie, woonsituatie, werksituatie, psychisch functioneren,*
- *De consulent/jeugdrechter moet akkoord gaan*

Vanuit één voorziening zijn ook checklisten opgesteld die moeten doorlopen worden bij de start van een flexibel traject. Vanuit een andere voorziening werden tevens contracten opgesteld met betrekking tot de financiële bijdrage en concrete afspraken betreffende de contextbegeleiding,

Eén voorziening onderscheidt in deze visietekst drie vormen van flexibel traject:

- *In functie van reïntegratie thuis*
- *Met behoud van plaatsing (bijvoorbeeld wanneer ouders een chronische psychiatrische problematiek hebben, kunnen kinderen tijdens de 'goede' perioden langdurig naar huis en komen ze tijdens de 'slechte' perioden terug naar de voorziening)*
- *In functie van samenwonen (jongeren in kamertraining kunnen BZW starten en samenwonen. Wanneer dit niet lukt, kunnen ze terugkeren)*

In één voorziening van de 24 voorzieningen met dit profiel werden veranderingen in de concrete organisatie doorgevoerd. Zo is in de meest recente leefgroep beslist twee plaatsen structureel te behouden voor flexibele trajecten: er zijn m.a.w. 8 bedden voor 10 jongeren voorzien. Twee sleutelfiguren geven aan dat de uurroosters van de leefgroepbegeleiders in de toekomst zullen worden herbekeken om meer ruimte vrij te maken voor contextbegeleiding. In een andere voorziening vertelt de directie: *'ik denk eraan om het personeel voor de nachtpermanentie anders in te zetten, leefgroepen intensiever te laten samenwerken, ... om zo personeel vrij te maken voor contextbegeleiding.'*

In vijf voorzieningen van de 24 voorzieningen met dit profiel is nog geen financiële regeling uitgewerkt. Een financiële bijdrage werd in 19 van de 24 voorzieningen met dit profiel uitgewerkt als volgt:

Het kindergeld wordt in verhouding terugbetaald (5x)

- 2/3 van het kindergeld wordt in verhouding terugbetaald (alle kosten zijn voor de context) (3x)
- Bij <10 dagen/maand in de context wordt 2/3 van het kindergeld in verhouding terugbetaald, maar blijven alle schoolkosten, medische kosten, ... op rekening van de voorziening. Bij > 10 dagen/maand wordt 2/3 van het kindergeld in verhouding terugbetaald, maar zijn alle schoolkosten, medische kosten, ... voor de context.
- 2/3 van het kindergeld wordt in verhouding terugbetaald. Een deel van de medische kosten blijven op rekening van de voorziening

Een vaste dagprijs en het terugstorten van het kindergeld wordt in combinatie gebruikt (2x)

- 3,5 euro/dag (= voeding, alle andere kosten worden gedragen door de voorziening) en bij geleidelijke terugkeer naar huis wordt 2/3 van het kindergeld in verhouding terugbetaald
- 4,5 euro/dag (= voeding, alle andere kosten worden gedragen door de voorziening) en bij geleidelijke terugkeer naar huis wordt 2/3 van het kindergeld in verhouding terugbetaald

Een vaste dagprijs wordt doorgestort (12x)

- 3 euro (-12 jarigen) en 4 euro (+ 12 jarigen) per dag (= enkel voeding, alle andere kosten worden gedragen door de voorziening. Bij een bijna volcontinu verblijf in de context worden de kledingbudgetten, ... daarenboven doorgestort
- 3,84 euro/dag (=voeding, alle andere kosten zijn op rekening van de voorziening)
- 3,5 euro/dag (= voeding, alle andere kosten zijn op rekening van de voorziening) (5x)
- 4 euro/dag (=voeding, alle andere kosten zijn op rekening van de voorziening) (2x)
- 4 euro/dag + 30 euro/maand voor kledij (alle andere kosten zijn op rekening van de voorziening)

- 5 euro/dag (=voeding, alle andere kosten zijn op rekening van de voorziening)
- het voedingsbedrag per jongere (110 euro/maand) + bedrag voor kledij (50 euro/maand) wordt in verhouding terugbetaald (alle andere kosten zijn voor de rekening van de voorziening)

4.7.3.2. Financiële consequenties

Vier van 24 sleutelfiguren uit voorzieningen met dit profiel vertellen dat het ministeriële besluit voor hen geen financiële consequenties heeft. Eén sleutelfiguur haalt positieve financiële consequenties aan: *'vroeger werd het minimum van zestig dagen vaak overschreden en kregen we geen subsidies meer voor die jongeren'*. Vijftien sleutelfiguren vertellen dat ze te weinig personele middelen hebben om contextbegeleiding te bieden en hiervan zeggen drie sleutelfiguren dat het geven van een financiële bijdrage aan de context voor hen negatieve financiële consequenties heeft:

- *'Het is een moeilijke berekening om te bepalen of we voeding- en ontspanningskosten van jongeren die wel voltijds in de leefgroepen verblijven nog zullen kunnen dragen. Bovendien wordt het niet vanzelfsprekend om ons personeel in te zetten voor de contextbegeleidingen: de leefgroep moet immers nog draaien.'*
- *'Financieel is het sowieso moeilijk om rond te komen. Voorzieningen komen nooit toe met de werkmiddelen en zijn dus genoodzaakt om een deel van de dagprijs van de kinderen, te gebruiken voor de algemene werking.'*
- *'De financiële regeling betekent een meerkost. Zo kost koken voor zeven jongeren niet substantieel minder, maar heeft de voorziening wel beduidend minder geld. Voor 1 afdeling kostte dit in 2008, 5000 euro extra. Daar we meer afdelingen hebben, komt het totale budgettaire evenwicht echter niet in gevaar.'*

Eén sleutelfiguur zegt nog geen financiële consequenties te hebben ondervonden, maar maakt zich hier wel zorgen over. Drie sleutelfiguren zeggen hier geen zicht op te hebben.

4.7.3.3. Consequentie voor de interactie met verwijzers

Vijf sleutelfiguren uit de 24 voorzieningen met dit profiel, vertellen dat de samenwerking met verwijzers intenser is bij flexibele trajecten: *'De samenwerking tussen de verwijzers en de begeleiding is intenser bij flexibele trajecten: er wordt samen een traject opgesteld en dit wordt sneller geëvalueerd.'*

Zeven sleutelfiguren geven aan geen verschil te merken in de samenwerking met verwijzers.

- *'Een samenwerking met verwijzers is er zoals in elk dossier, maar deze verloopt soms moeilijk door het grote beloop van personeel op CBJZ en jeugdrechtsbanken.'* (1x)
- *'Een intensieve samenwerking is moeilijk door de grote case-load van verwijzers.'* (3x)

Drie sleutelfiguren geven aan dat verwijzers moesten overtuigd worden om een flexibel traject op te starten:

- *'Er werd bij een aantal minderjarigen aan verwijzers voorgesteld om een flexibel traject op te starten, maar dit werd steeds geweigerd met het argument dat de wachtlijsten te lang zijn.'*

Sommige verwijzers menen dat door jongeren in de context te begeleiden immers de residentiële plaats van een andere jongere wordt ingenomen.'

- *'De teambegeleiders voelen een druk van verwijzers om flexibele trajecten niet te lang te laten aanlopen zodat lege plaatsen snel kunnen worden ingevuld met jongeren op de hoog oplopende wachtlijsten. Ik vind het goed dat hiermee wordt rekening gehouden, maar dit argument mag niet voorgaan op inhoudelijke argumenten.'*

Negen sleutelfiguren geven aan hier geen zicht op te hebben.

4.7.3.4. Consequenties voor de Bijzondere Jeugdbijstand

Tien sleutelfiguren zeggen dat begeleidingen via het ministeriële besluit gemiddeld korter duren (er wordt meer geëxperimenteerd, de context wordt meer betrokken) en 6 sleutelfiguren hiervan menen dat dit een minimaal effect kan hebben op de processen van in- en doorstroom en de beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdzorg. Twee sleutelfiguren denken dat het besluit enkel voor een bepaalde groep jongeren van toepassing is. Eén sleutelfiguur licht toe:

- *'Voor kinderen in ernstige, complexe situaties zal er weinig verandering zijn (zij kunnen immers niet in flexibel traject tenzij er extra mogelijkheden geschapen worden zodat een intensievere begeleiding mogelijk is) en voor kinderen in situaties met duidelijke perspectieven op een terugkeer naar huis zal er ook weinig verschillen (zij keerden immers al naar huis). Met de tussengroep zal echter sneller kunnen geëxperimenteerd worden en zullen begeleidingsduren bijgevolg misschien iets korter zijn. Ik zie wel niet meteen een impact op de in- en doorstroom en beschikbaarheid in Bijzondere jeugdzorg.'*

Een sleutelfiguur schrijft: *'Op termijn denk ik dat de situatie in evenwicht zal komen: sommige begeleidingen zullen sneller afgesloten kunnen worden (doordat intensievere begeleiding mogelijk is), terwijl anderen juist langer zullen duren (doordat langer in de context wordt gewerkt). Bredere maatschappelijke factoren hebben volgens hem meer impact op de processen van in- en doorstroom dan 1 specifieke maatregel. Zo voelen voorzieningen bijvoorbeeld aan dat uitbreidingen niet kunnen blijven gebeuren om het probleem van de wachtlijsten aan te pakken en voelen ze de druk om oa. intensiever te begeleiden.'*

Vier sleutelfiguren geven aan dat begeleidingen kwalitatiever kunnen verlopen, doch dat er niet meteen een effect is op begeleidingsduren en zo op de in- en doorstroom en/of beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdzorg.

Zeven sleutelfiguren geven aan hier geen zicht op te hebben.

4.7.3.5. Aanbevelingen

Volgende aanbevelingen werden geformuleerd door sleutelfiguren uit de zestien voorzieningen met dit profiel:

- Meer personeel (15x)
- Een uniforme financiële richtlijn (6x)

- Meer duidelijkheid over de ondergrens van 30%: wordt dit berekend op kalender- of begeleidingsjaar (4x)
- Het besluit mag niet gebruikt worden om lege bedden te creëren: *'Ik heb bezwaar wanneer de maatregel wordt gebruikt om meer lege plaatsen te creëren in de leefgroepen en deze op te vullen met andere jongeren van op de uitgebreide wachtlijst. Ik sta er om privacyredenen op dat jongeren die in begeleiding zijn van de voorziening hun kamer behouden.'* (4x)
- Behoud de mogelijkheid om flexibele trajecten en de financiële bijdrage zelf uit te werken (3x)
- Verwijzers moeten beter op de hoogte worden gebracht (2x)
- Er zou een nauwere opvolging moeten zijn van het besluit: *'voorzieningen die constructief omgaan met dit ministeriële besluit, zouden moeten beloofd worden en misbruik zou moeten bestraft worden'*.
- Er zou een samenwerking moeten zijn tussen thuisbegeleidingsdiensten en residentiële begeleidingstehuizen: *'Ik vraag mij af waarom er geen wisselwerking is tussen diensten thuisbegeleiding en residentiële centra, zodat een jongere in thuisbegeleiding waarbij het plots moeilijk wordt om hem thuis te houden, niet tijdelijk opgenomen wordt in het residentieel centrum. Nu zijn het steeds residentiële plaatsen die ambulante ingezet worden: de omgekeerde beweging is er niet. Daarom zijn consulenten misschien ook geneigd dit te zien als verkleining van de leefgroep i.p.v. als kans op betere zorg.'*
- *'Er zou meer aandacht moeten zijn voor de expliciete rol van verwijzers bij het in het oog houden van een traject van een jongere en het al dan niet responsabiliseren van de context. Deze zouden ook oneigenlijk gebruik van het ministeriële besluit kunnen tegengaan.'*
- Het besluit is een goede kans om aan de in- en doorstroom te werken in de Bijzondere Jeugdzorg. De instroom is echter ook maatschappelijk bepaald: de frustratie van jongeren lijkt steeds groter te worden en problematieken zo steeds complexer. Preventief werken is dan ook een noodzaak.
- Specifieke vorming vanuit de Overheid zoals bij decreet Rechtspositie zou welkom zijn
- Enige investering in het doorgeven van expertise op de werkvloer via expertisepunten binnen verschillende regionale netwerken, zou zeer welkom zijn. Mensen op de werkvloer kunnen op deze wijze nadenken over bepaalde knelpunten in de Bijzondere Jeugdzorg
- Meer richtlijnen voor de verslaggeving zouden welkom zijn
- Een verwerkingsstelsel voor het bijhouden van de aanwezigheden is nodig zodat elke voorziening de aan- en afwezigheden per maand kan uittellen (om de 50% ondergrens te bekijken)
- Er wordt veel verwacht van residentiële voorzieningen en er blijft weinig tijd over om 'gewoon' kwalitatief met de jongeren te werken
- Het succes van het ministeriële besluit mag niet afgetoetst worden aan eventuele effecten op de begeleidingsduur en in- en uitstroom van jongeren in de Bijzondere Jeugdzorg.

4.7.4. Profiel 3

Zoals eerder vermeld bevinden de begeleidingstehuizen met profiel 3 zich rechts op het beschreven continuüm. Zij waren reeds lang flexibel en contextgericht aan het werken.

4.7.4.1. Organisatorische consequenties

Het ministeriële besluit heeft voor de voorzieningen met dit profiel weinig/ geen organisatorische consequenties. Eén voorziening licht toe: *'Het ministeriële besluit heeft weinig verandering gebracht in de voorziening. De flexibele werkwijze en de nadruk op contextbegeleiding is reeds lang aanwezig. Het besluit biedt hiervoor wettelijke legitimatie.'*

- Bij de 3 voorzieningen met dit profiel is het flexibel en contextgericht werken ingeschreven in hun pedagogisch profiel en kwaliteitshandboek.
- De 3 voorzieningen met dit profiel hebben een financiële regeling uitgewerkt. Eén voorziening heeft zijn financiële regeling naar aanleiding van het besluit aangepast.
 - 2/3 van het kindergeld wordt in verhouding terugbetaald (alle kosten zijn bij de context) (2x)
 - 3,5 euro/dag (alle kosten op rekening van de voorziening) (1x).

4.7.4.2. Financiële consequenties

De sleutelfiguren vanuit 2 van de 3 voorzieningen met dit profiel zeggen dat flexibel en contextgericht werken een financiële inspanningen vraagt (vervoer- en telefoonkosten, inzet personeel) en dat dit het budgettaire evenwicht in gevaar brengt. Dit kan gecompenseerd worden met enkele andere afdelingen van de vzw/andere projecten die middelen inbrengen. Eén sleutelfiguur heeft hier geen zicht op.

4.7.4.3. Consequentie voor de interactie met verwijzers

De sleutelfiguren uit 2 van de 3 voorzieningen met dit profiel hebben de verwijzers moeten overtuigen van het flexibel en contextgericht werken: *'Het intensief werken met en naar de context was in het begin niet gemakkelijk voor de verwijzers. Er is door de begeleiders en de directie van de voorziening heel wat gepleit voor deze werkwijze om verwijzers te overhalen.'* Wanneer ze werden overtuigd, verliep de samenwerking intensiever. Eén sleutelfiguur geeft aan dat er al lang flexibel en contextgericht wordt gewerkt in zijn voorziening en dat hij dus geen zicht heeft op eventuele verschillen in samenwerking met verwijzers t.o.v. vroeger.

4.7.4.4. Consequenties voor de Bijzondere Jeugdbijstand

Twee sleutelfiguren voorspellen een minimale impact op begeleidingsduur en processen van in- en doorstroom in de Bijzondere Jeugdzorg . Eén sleutelfiguur zegt dat flexibel en contextgericht werken begeleidingsduren verkort met 4-6 maanden. Dit heeft echter geen impact op de in- en doorstroom in de Bijzondere Jeugdzorg omdat lege plaatsen niet onmiddellijk worden opgevuld.

4.7.4.5. Aanbevelingen

- *'Is het de bedoeling om lege bedden, gecreëerd door flexibele contextbegeleiding, opnieuw worden opgevuld? En wat is dan de impact op de kwaliteit van de hulpverlening?'* (1x)
- Kan er een uniforme financiële regeling komen? (1x) Een sleutelfiguur licht toe: *'De suggestie die werd gemaakt om als financiële bijdrage het kindergeld in verhouding terug te betalen, kan niet worden opgenomen aangezien de voorziening een uniform bedrag ontvangt per jongere en dus geen rekening kan houden met verhoogde toeslagen (omwille van handicap, derde kind, ...).'*

- Het minimum van 30% staat zorg op maat tegen (3x)
- Het minimum van 50% is te beperkt voor CANO-voorzieningen (1x)
- Regio's zouden moeten opgedeeld worden en begeleidingstehuizen richten zich op een beperkte regio. Op deze wijze kan er intensiever in de context worden gewerkt (1x)
- *'Verwijzers moeten beter geïnformeerd worden. Vaak zijn ze niet op de hoogte van het ministeriële besluit en moeten ze overtuigd worden om een flexibel traject op te starten'* (1x)
- *'Het is niet vanzelfsprekend om contextbegeleiding te bieden: er moet meer geïnvesteerd worden in opleiding.'* (1x)
- Er zijn extra middelen nodig voor de organisaties die nog niet op deze wijze werken (1x)
- Er is ondersteuning nodig op voorzieningniveau rond het omgaan met dit besluit (1x)

4.7.5. Samenvatting

Tabel 4.32. Overzicht resultaten interviews sleutelfiguren

	Profiel 1 (n=9)	Profiel 2 (n=24)	Profiel 3 (n=3)	Totaal (n=36)
ORGANISATORISCH				
Concrete veranderingen	0	1	0	1
Visietekst	0	4	3	7
Financiële regeling	5	19	3	27
Vaste prijs	4	2	1	7
Kindergeld	0	5	2	7
Combinatie	1	12	0	13
FINANCIËLE CONSEQUENTIES				
positief		1	0	1
meerkost	9	16	2	27
INTERACTIE VERWIJZERS				
intensiever	0	5	2	7
verwijzers moeten overtuigd worden	0	3	2	5
geen verschil	0	7	0	7
BIJZONDERE JEUGDZORG				
begeleidingsduur	2	10	3	15
processen van in- en doorstroom	3	6	2	11
beschikbaarheid	3	6	2	11

We kunnen concluderen dat de maatregel nauwelijks tot concrete organisatorische veranderingen leidde. Een beperkte groep dacht na over wat de maatregel voor de voorziening zou kunnen betekenen. Wat de meer praktische uitwerking betreft inzake de financiële bijdrage hebben drie vierde van de voorzieningen een beleid uitgewerkt. Driekwart van de voorzieningen zijn het er over eens dat de maatregel resulteert in een meerkost. Inzake de interactie met de verwijzers zijn de

effecten eveneens minimaal. Een beperkte groep (vooral zij die wensen flexibeler te werken) geven aan verwijzers over de streep te moeten trekken. Evenveel geven echter aan dat de maatregel zeker geen effect op de interactie heeft. Ongeveer 40% denkt dat de maatregel misschien een positieve invloed op de begeleidingsduur kan hebben en als gevolg hiervan ook op de doorstroming van de jongeren en de beschikbaarheid van plaatsen.

4.8. Analyse van de interviews met de verwijzers

4.8.1. Inleiding

Zoals reeds geschreven in hoofdstuk 3 werden zestien verwijzers geïnterviewd. De antwoorden van de verwijzers op de verschillende vragen worden hieronder besproken.

4.8.2. Veranderingen in het pedagogische profiel.

Eén verwijzer denkt dat het pedagogische profiel van (de betreffende) voorziening(en) is veranderd:

'Ik wist niet dat er een ministerieel besluit was, maar heb wel een verandering opgemerkt. Er is meer ruimte voor contextverblijven en contextbegeleidingen in deze voorziening. Er hoeft niet meer gepuzzeld worden met die zestig dagen. In het begin was het vrij experimenteel, intussen is dit volgens mij wel ingeschreven in hun pedagogische profiel.'

De vijftien andere verwijzers (inclusief vijf regio/team-verantwoordelijken) schrijven dat het pedagogische profiel van (de desbetreffende) voorziening(en) niet is gewijzigd als gevolg van het ministeriële besluit. Acht verwijzers geven hierbij een verdere uitleg:

- drie verwijzers geven aan dat het pedagogische profiel van de desbetreffende voorziening niet is veranderd, maar dat de werking van begeleidingstehuizen algemeen wel wat flexibeler en met meer samenwerking tussen de voorziening en de context gebeurt
- twee verwijzers geven aan dat er voor het ministeriële besluit in de desbetreffende voorziening al flexibel werd gewerkt
- één verwijzer schrijft: *'Ik ken de maatregel niet. Er zijn geen veranderingen zichtbaar in het profiel van de voorziening waar de minderjarige wordt begeleid. Er wordt nog altijd zeer weinig/niet in de context gewerkt.'*
- één verwijzer werkte nog niet op het CBJZ voor 1 januari 2008 en geeft aan niet te kunnen vergelijken.
- één verwijzer geeft aan: *'Niet direct. Om de 2 jaar hebben wij met onze voorzieningen een gesprek over de samenwerking. Sinds het in voege zijn van het ministeriële besluit is dit op de bespreking nog niet expliciet aan bod gekomen. Geen enkele voorziening heeft ons wijzigingen meegedeeld m.b.t. hun pedagogisch profiel naar aanleiding van het besluit.'* (regio-verantwoordelijke)

Twee verwijzers geven aan dat dit een invloed heeft op hun verwijspraktijk omdat:

- *'Ja, want hierdoor kan een plaatsing minder ingrijpend zijn voor de minderjarige en de context en zal de afweging van een uithuisplaatsing toch enigszins anders benaderd worden. Als consulente vind ik dit een positieve zaak.'*
- *'Voordeel voor verwijzers is dat er ook direct terug beroep kan gedaan worden op de residentiële werking indien ambulante niet voldoende blijkt te zijn.'*

4.8.3. Veranderingen in concrete organisatie

Twaalf verwijzers (inclusief vijf regio/team-verantwoordelijken) geven aan dat er volgens hen niets veranderd is in de concrete organisatie van begeleidingstehuizen. Drie verwijzers geven aan dat ze hier geen zicht op hebben omdat ze nog niet lang genoeg in het werkveld staan. Eén verwijzer zegt dat er wel iets is veranderd in de concrete organisatie van de desbetreffende voorziening:

- *'Als gevolg van het ministeriële besluit weet ik niet, maar leefgroepbegeleiders spelen nu een grotere rol in de contextbegeleiding'*

4.8.4. Financiële vergoeding

Negen verwijzers (inclusief één regio/team-verantwoordelijken) geven aan dat ze niet op de hoogte zijn van een financiële vergoeding die vanuit voorzieningen aan de context wordt gegeven wanneer een kind/jongere bij hen verblijft. Eén verwijzer geeft aan dat hij er geen zicht op heeft of de desbetreffende voorziening een financiële vergoeding uitbetaalt, maar wel heeft vernomen dat sommige voorzieningen dit doen.

Zes verwijzers (inclusief vier regio/team-verantwoordelijken) schrijven dat ze op de hoogte zijn van een financiële vergoeding die vanuit de voorzieningen wordt uitbetaald. Eén verwijzer schrijft hierover:

- *'Een aantal voorzieningen hebben daar algemene afspraken over en vaste bedragen. Andere voorzieningen bekijken dit per kind en de financiële situatie van het gezin. Eenduidigheid is er dus niet. Het hangt af van de goodwill of het beleid van een voorziening af i.p.v. van de 'voorwaarde' in het besluit. Consulënten ervaren dat dit thema maar ter sprake komt wanneer zij daarover de voorziening aanspreken en dat het geen evidentie is dat de voorziening dit rechtstreeks met de ouders opneemt.'*

4.8.5. Verandering in samenwerking tussen verwijzers en begeleidingstehuizen

Dertien verwijzers (inclusief vier regio/team-verantwoordelijken) geven aan dat de samenwerking met begeleidingstehuizen niet is veranderd. Eén verwijzer geeft aan niet te kunnen vergelijken omdat hij/zij nog niet lang genoeg in het werkveld staat. Twee verwijzers geven aan dat er in dossiers waarin beroep wordt gedaan op het ministeriële besluit meer appel op hen wordt gedaan:

- *'Nee, ik heb geen flexibele trajecten lopen in deze voorziening. Ik merk wel dat bij flexibele trajecten die ik lopende heb in andere voorzieningen, intensiever wordt samengewerkt. Er wordt vaak op mij beroep gedaan voor het afoetsen van situaties.'*

4.8.6. Begeleidingsduur van trajecten

Drie verwijzers geven aan dat het ministeriële besluit wellicht geen impact heeft op de begeleidingsduur van jongeren in een voorziening. Eén verwijzer schrijft:

- *'Ik denk niet dat begeleidingen sneller kunnen afgesloten worden want lege bedden kunnen niet opgevuld worden.'*
- *'Intensief contextueel werken laat uiteraard toe dat er meer gericht met en naar de context kan gewerkt worden, wat ervoor kan zorgen dat kinderen meer thuis kunnen zijn. Of dit begeleidingen sneller kan doen afsluiten, is een stap verder. Bij chronische problematieken is de marge vaak smal om effectieve terugkeer naar huis te bewerkstelligen. Vanuit gerechtelijke hulpverlening werd de vrijwilligheid reeds uitgeput, wat vaak een grens aanduidt.'*

Vier verwijzers schrijven dat het ministeriële besluit in sommige situaties wellicht een positieve impact heeft op de begeleidingsduur en in andere (ernstige) situaties wellicht niet.

- *'Bij sommige cliënten kunnen begeleidingen wellicht sneller worden afgesloten. Bij een groot deel is de situatie echter zo ernstig dat dit geen impact heeft.'*
- *'Het meer betrekken zou meer kansen moeten bieden naar terugkeer en eventueel sluiten van begeleiding. Het is niet zo eenduidig te stellen. Een aantal kinderen kan zeer frequent naar huis gaan, terwijl de algemene situatie in het thuismilieu van die aard is dat de residentiële ondersteuning verder noodzakelijk is. Voor andere kinderen, waarvan de contacten met het eigen milieu niet zo groot zijn, kunnen bepaalde wijzigingen in het milieu een terugkeer bespoedigen. Veel hangt ook af van de mogelijkheid tot verandering binnen de context.'*

Eén verwijzer schrijft dat het ministeriële besluit een positieve impact kan hebben indien er een intensieve begeleiding kan opgezet worden:

- *'Enkel in die situaties waarin er al een intensieve begeleiding was en de voorziening al goed zicht had op het functioneren van de minderjarige en de context en waar er al een vertrouwensband was. Bepaalde voorzieningen bereiken nooit deze criteria omdat ze niet over de juiste ingesteldheid/visie/tijdsbesteding (=contacten met cliënten) beschikken. Sommige gezinsbegeleiders hebben zeer beperkte contacten met de context.'*

Drie verwijzers geven aan dat het ministeriële besluit een impact kan hebben op de begeleidingsduur, maar dat deze impact zowel positief als negatief kan zijn:

- *'Dit is soms dubbel. Door meer in de context te kunnen werken met cliënten, kan er voor de minderjarigen meer verbindend worden gewerkt. Bepaalde situaties kunnen dan ook begeleid geoefend worden binnen de thuiscontext. Bij sommige begeleidingen zal dit maken dat de begeleiding misschien sneller kan worden afgerond. Anderzijds kan dergelijke aanpak ook misschien sneller duidelijk maken dat de context nog niet klaar is voor een terugkeer van de minderjarigen naar huis en kan het perspectief verlengd worden.'*
- *'Of de aanwezigheid van het kind/ de kinderen in zijn/haar/hun context het hulpverleningsproces versnelt of belemmert is mij niet duidelijk.'*

Vier verwijzers geven aan dat het ministeriële besluit een positieve impact kan hebben op de begeleidingsduur. Dit omdat het samenleven met de context sneller kan uitgetoet worden, wensen van de jongere/context kunnen gehoord worden, doelstellingen op maat van het gezin kunnen opgesteld worden en de problemen vaak bij de context liggen.

Eén verwijzer schrijft *'dat het toch de bedoeling zou moeten zijn'* dat begeleidingen korter duren als gevolg van het ministeriële besluit

4.8.7. Flexibele hulpverlening

Tien verwijzers geven aan dat het ministeriële besluit tegemoet komt aan de nood aan flexibele hulpverlening. Twee verwijzers plaatsen hierbij wel een opmerking:

- *'Ja, maar het is wel opvallend dat niet alle voorzieningen het kennen en ook voor de consulenten is het nog vaag. Het is zeker een initiatief dat tegemoet komt aan flexibele hulpverlening want hierdoor moet je als verwijzer niet 'of-of' kiezen maar eerder 'en en' (ambulant en residentiële).*
- *'Ja, anderzijds moet men er voor waken dat er geen misbruiken zijn bijvoorbeeld het open houden van een plaatsing terwijl het kind voldoende thuis kan functioneren of een moeilijk te hanteren jongere met een geringe motivatie tot verdere residentiële opvang thuis laten terwijl de plaatsing open blijft. In tijden van schaarste is het problematisch dat in kader van flexibiliteit jongeren in een geplaatste situatie overwegend thuis verblijven, terwijl andere jongeren waarvoor een residentiële hulp noodzakelijk is, niet kunnen opgenomen worden.'*

Twee verwijzers geven aan dat het besluit een stap in de goede richting is. Eén verwijzer vindt niet dat het ministeriële besluit tegemoet komt aan de nood aan flexibele hulpverlening:

- *'Vanuit ons team ervaren wij flexibele hulpverlening vnl. vanuit de MFC's. Het is het soepel en naadloos kunnen inzetten van de meest gepaste hulp in de juiste timing, dat een veelheid aan hulpverleningsaanbod omhelst, nl. een brede waaier, gaande van residentiële, over semi-residentiële en semi-ambulante, tot ambulante vormen, waarbij functies –over diensten heen– naast elkaar een programma vormen op maat. De flexibele norm biedt niet dezelfde bandbreedte aan. De werking blijft gestoeld op een residentiële organisatie, die naar de context toe werkt, binnen de bestaande (residentiële) middelen (methodiek, personeel, e.a.). Bovendien kampen we met een schrijnend tekort aan residentiële plaatsen voor jongeren in ernstige gevaarsituaties, terwijl bedden soms weken/maanden leeg staan tgv. de flexibele norm. Dit roept bij consulenten veel onmacht op.'*

Twee verwijzers geven aan dat ze het ministeriële besluit niet of onvoldoende kennen en hierover aldus niet kunnen oordelen.

4.8.8. Veranderingen aan het ministeriële besluit en aanbevelingen

Verwijzers schrijven dat het volgende moet behouden blijven aan het ministeriële besluit:

- Flexibiliteit

- Continuïteit in de hulp: nazorg moet niet door een nieuwe (ambulante) begeleider worden geboden
- Er kan korter op de bal worden gespeeld
- Er kan een voldoende lang proefverlof worden opgezet dat een flexibele terugkeer naar huis mogelijk maakt
- Er is een tussenvorm mogelijk tussen ambulante en residentiële hulp.

Er moeten volgens verwijzers ook enkele veranderingen worden doorgevoerd:

- Er zou een voorwaarde moeten opgesteld worden dat tevens in de context moet gewerkt worden
- De verwijzer zou de rol moeten krijgen om oneigenlijk gebruik tegen te gaan
- Er zouden limieten of voorwaarden moeten gesteld worden: lege plaatsen kunnen geen lange tijd open staan.
 - *'Het is een vreemde vaststelling dat er een verzwaring van de problematieken is waarop met deze flexibiliteitsmaatregel gereageerd wordt. Liggen financiële of begeleidingsmotieven aan de oorsprong van deze maatregel?'*
 - *'In praktijk werden we wel met volgende situatie geconfronteerd. Een jongere is geplaatst door de jeugdrechter in een residentiële voorziening. In realiteit verblijft de jongere voltijds binnen de familiale context. Door een nieuwe probleemsituatie in deze familiale context, kan de jongere niet anders dan opnieuw residentieel opgevangen worden. Dit gebeurde kort voor de meerderjarigheid van deze jongere. Op moment dat de jongen 18 wordt en een vraag naar voortgezette hulp stelt aan het comité, stelt de voorziening dat hun setting niet de juiste setting is voor deze jongere en opteren ze er voor om de vraag naar voortgezette hulp van de jongere niet te honoreren. Ondanks het standpunt van het comité dat de voorziening en het comité hierin toch zijn verantwoordelijkheid moeten nemen, oriënteert de voorziening de jongere binnen enkele dagen naar de sector van het AWW. We kunnen ons de vraag stellen of het in dat geval verantwoord was om een residentiële plaats 4 maanden bezet te houden.'*
- Er zou controle moeten zijn om misbruik tegen te gaan
- De financiële bijdrage zou verplicht moeten worden
- Het besluit zou beter gecommuniceerd moeten worden
- Verwijzers zouden meer betrokken moeten worden

Vier verwijzers geven aan het besluit niet of onvoldoende te kennen en één verwijzer geeft aan hier geen mening over te hebben.

4.8.9. Samenvatting

Het ministeriële besluit heeft volgens verwijzers weinig/geen impact op de werking van begeleidingstehuizen en hun samenwerking hiermee. Zo merkt slechts één van zestien verwijzers veranderingen op in het pedagogisch profiel van de begeleidingstehuizen en één van zestien

verwijzers in de concrete organisatie. Zes van zestien verwijzers zijn op de hoogte van een financiële bijdrage voor contextfiguren.

Verwijzers vinden wel dat het besluit een impact kan hebben op de begeleidingsduur van jongeren (12/16) en dat het besluit een goede realisatie is van het doel tot meer flexibele hulpverlening (10/16). Graag zouden ze echter limieten en controle zien om oneigenlijk gebruik van het besluit tegen te gaan.

HOOFDSTUK 5 Besluit

In dit hoofdstuk vatten we de resultaten samen, vergelijken we de verschillende visies en trachten we op basis van de verkregen gegevens de onderzoeksvragen te beantwoorden. Ieder onderzoek heeft echter beperkingen. Deze beperkingen moeten meegenomen worden bij de interpretatie van de resultaten. We bespreken dan ook eerst de beperkingen van het onderzoek (5.1.). Vervolgens beantwoorden we systematisch alle onderzoeksvragen op microniveau (5.2.), mesoniveau (5.3.) en macroniveau (5.4.). We ronden af met een globale conclusie (5.5.).

5.1. Beperkingen van het onderzoek

In het onderzoek werd gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. We gebruikten een dossieranalyse, maakten gebruik van vragenlijsten en analyseerden cijfergegevens aangeleverd door de voorzieningen. Hieronder laten we de beperkingen geassocieerd met iedere onderzoeksmethode de revue passeren.

5.1.1. Dossieranalyse

Een dossieranalyse heeft als belangrijke beperking dat sommige gegevens onbekend blijven. We hebben dit opgevangen door in geval van ontbrekende gegevens de dossierverantwoordelijken te bevragen. Zo werd de frequentie van contextbegeleiding onvoldoende helder genoteerd in het dossier en werden deze gegevens verkregen van de dossierverantwoordelijken. Dit had wel als nadeel dat een vergelijking met voor 1/1/2008 niet meer mogelijk was.

Een andere beperking is dat een en ander toch af hangt van de interpretatie van de onderzoekster. Zo was het aan de onderzoekster om bijvoorbeeld het doel 'beheersen agressie vader' te categoriseren als een doel gericht op de opvoedingsrelatie tussen de ouders of als een doel gericht op een vermindering van het geweld tussen ouder en kind. In geval van een man die alleen agressief is ten aanzien van zijn partner is dit eenvoudig. Echter, meestal zijn mannen met een dergelijke problematiek agressief ten aanzien van hun partner en van de kinderen.

5.1.2. Vragenlijsten

Een beperking van een vragenlijstenonderzoek is dat een aantal jongeren, contextfiguren en begeleiders de vragenlijsten niet hebben ingevuld en/of geretourneerd. Dit aantal was respectievelijk 118 (41%), 180 (62%) en 59 (20%). Vergelijking van respons en non-responsgroep toont dat beide groepen niet van elkaar verschillen op een beperkt aantal gegevens van de jongere (geslacht, leeftijd en gezinssituatie) verkregen met de dossieranalyse. Dit kan er op wijzen dat de groep kinderen waarover wordt gerapporteerd niet is gebiased. Of er een bias is opgetreden op het niveau van de begeleiders en de contextfiguren (begeleiders of contextfiguren met specifieke kenmerken vulden de vragenlijst niet in) kan niet worden achterhaald.

Doordat een groot aantal jongeren en contextfiguren de vragenlijsten niet retourneerden, beschikken we van weinig casussen over gegevens van de jongere, contextfiguur en

contextbegeleider. Dat maakt dat de vergelijking tussen deze casussen werd uitgevoerd (4.5) op zeer kleine aantallen en wellicht niet veralgemeenbaar is voor de hele steekproef.

Bij het invoeren van de gegevens en de analyse ervan bleek dat een aantal vragen niet valide werden beantwoord. Deze vragen zijn niet gebruikt in de analyses. Voor de kinderen/jongeren betreft het vragen naar:

- Frequentie en aard van contextbegeleiding (*In de voorziening heb je een individuele begeleider. Deze houdt soms ook apart met jou gesprekken in de voorziening. Begeleidt deze begeleider ook de mensen op nummer 1? Ja-nee, frequentie, aard van begeleiding.*)
- Mening over de maatregel (*Wat vind je goed aan deze regel? Wat vind je niet goed aan deze regel?*)

Voor de contextfiguren betreft het vragen naar:

- Samenstelling gezin (*Hoe ziet uw gezin eruit? Ik heb... kinderen die niet bij mij verblijven*)
- Het zakgeld gegeven door de contextfiguur (*Dit kind krijgt zakgeld wanneer hij/zij bij mij is. Hoeveel?*)
- Mening over de maatregel (*Wat vindt u goed aan deze regel? Wat vindt u niet goed aan deze regel?*)

Door de onderzoekster werd gedurende het interview de verschillende vragenlijsten aan de sleutelfiguren bezorgd en een lijst met initialen van de geselecteerde jongeren werd opgesteld. Later bleek dat een aantal vragenlijsten werden geretourneerd met ontbrekende of doorkruiste initialen. Hierdoor konden aan aantal vragenlijsten niet worden gematched met de oorspronkelijke steekproef (gebruikt in de dossieranalyse). We zijn niet zeker of vragenlijsten komen van jongeren die beantwoorden aan de inclusiecriteria. Om zo weinig mogelijk informatie te verliezen is ervoor geopteerd om deze vragenlijsten mee te analyseren. Bovenstaande opmerkingen moeten dus in het achterhoofd worden gehouden.

5.1.3. Interviews

De interviews werden kwalitatief geanalyseerd. Ook hier speelt de interpretatie van de onderzoeker een belangrijke rol. Om de validiteit van de analyses te verhogen is echter gebruik gemaakt van een 'membercheck'. Uitgeschreven interviews werden bezorgd aan de geïnterviewde zodat deze kon nazien of alles correct was begrepen door de interviewer. Er is slechts van een beperkt aantal verwijzers een interview bekomen. Er werden echter heel wat inspanningen gedaan om verwijzers te bereiken (drie herinneringsmails en twee pogingen om het interview telefonisch af te nemen). Dit leverde slechts een zeer beperkt aantal bijkomende interviews op.

5.2. Onderzoeksvragen op microniveau

5.2.1. Vindt er meer gezinsbegeleiding of begeleiding in de context plaats?

De frequentie van de contextbegeleiding werd niet vermeld in de dossiers. Er kon dus niet worden nagegaan of er meer gezinsbegeleiding of contextbegeleiding plaatsvindt sinds de invoering van het ministeriële besluit. Indirect kunnen we vermoeden dat er niet meer contextbegeleiding plaatsvindt, daar jongeren niet meer in de context verblijven (voor een verdere uitwerking zie 5.2.3.). Inzake contextbegeleiding bespreken we een aantal resultaten diepgaander hieronder.

5.2.1.1. *Worden contexten begeleid?*

In functie van de verschillende perspectieven blijkt dat 10 (perspectief dossierverantwoordelijken) tot 17% (perspectief contextfiguren) van de contexten niet worden begeleid. Dit resultaat impliceert dat 10 tot 17% van de jongeren voor wie een plaatsing was aangewezen omwille van een context- of kindproblematiek toch in de context verblijven zonder ondersteuning. Dit gegeven roept vragen op inzake het doel van het contextverblijf maar eveneens ten aanzien van de veiligheid van de jongeren en van de invloed ervan op de ontwikkeling van de jongere.

5.2.1.2. *Begeleidingsfrequentie*

Volgens de dossierverantwoordelijken, de contextfiguren en begeleiders worden respectievelijk 50, 39 en 38% van de contextfiguren minimaal tweewekelijks begeleid. De frequentie gerapporteerd door de dossierverantwoordelijken ligt hoger dan de frequentie gerapporteerd door de begeleiders en de contextfiguren. Dit is wellicht deels te verklaren door een verschil in vraagstelling.

Dossierverantwoordelijken rapporteerden over de begeleiding *van* de context. Wellicht rapporteerden zij over het totaal aantal begeleidingscontacten (in de voorziening en in de context). De contextfiguren daarentegen rapporteerden enkel over de begeleiding in de context (dus op verplaatsing en niet in de voorziening). De frequentie gerapporteerd door de contextfiguren en de begeleiders is dus logischerwijze lager.

Uit de resultaten blijkt dat volgens de contextfiguren, begeleiders en dossierverantwoordelijken 50 tot 62% van de contexten maximaal een keer per maand begeleid worden. Dit kan niet echt veel genoemd worden, zeker als de bedoeling van de contextbegeleiding de realisatie van een stabiele en ontwikkelingsstimulerende opvoedingssituatie is met het oog op een terugkeer naar of een definitief verblijf in deze context. Contextbegeleidingen gaan echter wel frequenter door bij jongeren die meer in de context verblijven in vergelijking met jongeren die minder in de context verblijven. Daarnaast stellen we vast dat 12% van de begeleidingen gebeurt op afstand⁹. Ook hiervan kan de zin in vraag worden gesteld. Begeleidingen op afstand lijken ons niet voldoende om een stabiele opvoedingssituatie te creëren. Ook hier geldt dat dit vaker voorkomt bij jongeren die nauwelijks in de context verblijven (niet-contextverblijvers) in vergelijking met jongeren die geregeld in de context verblijven. Bovenstaande bevindingen (verschil in frequentie en verschil in aard van begeleiding tussen contextverblijvers en niet-contextverblijvers) doen vermoeden dat er twee soorten contextbegeleiding kunnen worden onderscheiden. Namelijk een groep waarbij de contextbegeleiding (intensief) wordt ingezet om een terugkeer naar de context voor te bereiden en

⁹ In geval van meerdere methoden werd de meest gehanteerde en/of de meest formele gecodeerd.

een groep die soms in de context verblijft maar waarbij de context niet intensief wordt begeleid. Voor deze groep is niet duidelijk wat het begeleidingsdoel van het contextverblijf en/of contextbegeleiding is. Het contextverblijf vergroot hier wellicht voornamelijk het welbevinden van de jongere en de contextfiguren (zie 4.2.3 en 4.3.3.).

5.2.1.3. Effecten van de contextbegeleiding

De meeste jongeren, contextfiguren en begeleiders rapporteren positieve effecten van de contextbegeleiding op het opvoedend handelen van de contextfiguren (met uitzondering van zelfzorg), het schoolse functioneren van de jongere, de gezinsrelaties en de transfer van door de jongere verworven vaardigheden. De grootste invloed van de contextbegeleiding wordt door alle respondenten ervaren op de transfer van de verworven vaardigheden. Als tweede belangrijkste beïnvloedingsdomein noemen begeleiders en jongeren de meer realistische verwachtingen van de contextfiguren. Contextfiguren zelf noemen als tweede belangrijkste beïnvloedingsdomein de gezinsrelaties. Dit laatste domein wordt door de jongeren en de begeleiders het derde belangrijkste invloedsdomein genoemd. Volgens jongeren en begeleiders heeft de contextbegeleiding weinig invloed op de zelfzorg van de contextfiguur. Daarnaast rapporteren jongeren, contextfiguren en begeleiders dat de contextbegeleiding weinig invloed heeft op het sociale netwerk van de jongere en de context. Dit laatste is jammer. Interventies zijn immers effectiever naarmate ze erin slagen de sociale netwerken rondom de jongere en zijn gezin te activeren.

De effecten van de contextbegeleiding verschillen weinig tussen jongere en oudere kinderen. Oudere kinderen rapporteren een grotere invloed in vergelijking met jongere kinderen op de zelfzorg (een domein waarop jongeren als groep weinig invloed van de begeleiding ervaren). Begeleiders menen dan weer dat contextbegeleiding bij contextfiguren van jongere kinderen meer invloed heeft op de persoonlijke problematiek van de contextfiguren en dat contextfiguren van jongere kinderen minder de greep op het kind verliezen als gevolg van de begeleiding. Van casussen waarbij zowel kinderen, contextfiguren als begeleiders een vragenlijst hebben ingevuld zijn de jongeren steeds van mening dat het resultaat van de contextbegeleiding kleiner is in vergelijking met de contextfiguren en de begeleiders. Contextfiguren rapporteren in vergelijking met de jongeren een grotere invloed op hun opvoedingsvaardigheden (disciplineren, positief opvoeden, toezicht houden), de gezinsrelaties en de vergroting van het sociale netwerk. Het lijkt erop dat vooral de contextfiguur baat heeft bij een contextbegeleiding. De jongere zelf ervaart de (positieve) effecten minder.

5.2.1.4. Tevredenheid met de contextbegeleiding

De jongeren en de contextfiguren zijn over het algemeen wel zeer tevreden over de contextbegeleiding (over de informatie die ze krijgen, de voortgang van de begeleiding, de professionaliteit, het contact met de contextbegeleider), zij het in mindere mate met de geformuleerde doelen en de wijze waarop ze tot stand kwamen. Ook dit laatste is zeer jammer. Interventies zijn immers effectiever wanneer meer gebruik wordt gemaakt van met de cliënten overeengekomen concrete doelen (participatief) en wanneer alle partijen (jongeren en contextfiguren) zich achter de doelen kunnen scharen.

Van casussen waarbij zowel kinderen als contextfiguren een vragenlijst hebben ingevuld, zien we dat contextfiguren en jongeren even tevreden zijn over de professionaliteit van de hulpverlener. Contextfiguren zijn wel significant meer tevreden dan de jongeren over het contact met de contextbegeleider en marginaal significant meer tevreden over de informatie die ze krijgen van de contextbegeleider. Jongeren zijn daarentegen significant meer tevreden met de geformuleerde doelen en de wijze waarop deze tot kwamen. Ook dit verschil kan wijzen op een probleem inzake doelformulering. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat het moeilijk is om alle partijen inzake doelformulering te verzoenen. Dit heeft natuurlijk een invloed op de effectiviteit van de begeleiding (zie hierboven).

5.2.2. Worden medewerkers op een andere manier ingezet.

De medewerkers worden slechts op een zeer beperkte wijze anders ingezet. Slechts één verwijzer rapporteert dat leefgroepbegeleiders sinds het ministeriële besluit een grotere rol spelen in de contextbegeleiding. Andere verwijzers rapporteren geen veranderde inzet van de medewerkers. Ook de meeste begeleiders rapporteren geen veranderingen in hun job (86%). Slechts 14% zegt dat hun takenpakket is veranderd. Hiervan zegt 39% dat ze de context meer betrekken in de begeleiding. Ook sleutelfiguren rapporteerden weinig concrete veranderingen in de functieprofielen en uurroosters van begeleiders naar aanleiding van het ministeriële besluit. Drie sleutelfiguren uit voorzieningen met profiel 2 geven wel aan dat ze er over nadenken om leefgroepbegeleiders in de toekomst meer in te zetten in de contextbegeleiding.

Vraag is evenwel hoe dit het best gebeurt. Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat begeleiders uit de voorzieningen die het sterkst contextualiseren (=gezinsaanvullende voorzieningen) het minste taken hebben nl. gemiddeld 1,43 (N=14, sd=.94) en de meeste (79%) uitsluitend contextbegeleiding als opdracht hebben. Hieruit zou kunnen worden besloten dat de inzet in de contextbegeleiding liefst niet gebeurt naast een inzet in de leefgroep, als individueel begeleider, ... maar dat het een specifieke taak is die een zekere specialisatie vereist.

5.2.3. Zijn jongeren effectief meer in hun context sinds de invoering van de flexibele norm?

5.2.3.1. De voorziening als context?

Alvorens in te gaan op de vraag welke de context is waar kinderen en jongeren blijven overnachten wanneer ze niet in de voorziening verblijven, is het belangrijk te vermelden dat in functie van de bron 16 tot 30% van de jongeren geen context hebben waar ze terecht kunnen. De voorziening is hun belangrijkste leefwereld en de enige context waarop ze kunnen terugvallen. Dit kan enerzijds het gevolg zijn van te zwakke contexten. Het betreft jongeren van wie de context geen perspectief op terugkeer (naar huis) biedt. Anderzijds kan dit ook het gevolg zijn van een tekort aan inspanningen om voor deze jongeren een terugkeer te realiseren en/of een alternatieve context te zoeken en uit te bouwen. Een context hoeft immers niet te bestaan uit ouders of grootouders. Alternatieven kunnen worden gevonden in de brede familiekring, onthaalgezinnen enzovoort.

5.2.3.2. Meer in de context?

Uit de analyse van de *aan- en afwezigheidscijfers* blijkt dat jongeren sinds de invoering van de maatregel niet meer in hun context verblijven. Analyse van de *verblijfsgegevens* (via dossieranalyse) toont eveneens dat jongeren na de regel niet meer aanwezig zijn in de context. Er zijn wel duidelijke aanwijzingen voor het feit dat voorzieningen die deel uitmaken van een vzw met meerdere voorzieningen meer afwezigheidsdagen realiseren in vergelijking met de voorzieningen die niet tot een vzw met meerdere voorzieningen behoren. Wanneer dit bekeken wordt op jaarbasis (de relatieve afwezigheid berekend over een heel jaar) en over een langere periode (2006-2009) vervaagt het 'vzw-effect' en wordt het marginaal significant. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat in deze laatste analyses beroep gedaan wordt op geschatte RAFW-dagen voor het jaar 2009. Een mogelijke verklaring voor het 'vzw-effect' kan worden gevonden in het feit dat voorzieningen die behoren tot een vzw met meerdere voorzieningen als gevolg van samenwerkingsverbanden hun opnamebeleid kunnen differentiëren en afstemmen op de 'contextualiseerbaarheid' van jongeren. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat specifieke voorzieningen binnen een samenwerkingsverband zich specialiseren in 'contextbegeleiding' en dus voornamelijk jongeren opnemen waarvan de kans op een succesvolle 'contextualisering' groot is. Andere voorzieningen (al dan niet deel uitmakend van de vzw) nemen dan jongeren op die moeilijker kunnen worden 'gecontextualiseerd'. Een andere mogelijkheid is dat het 'vzw-effect' ten dele een capaciteit-effect is. Voorzieningen in onze steekproef die deel zijn van een vzw met meerdere voorzieningen hebben immers een grotere kans een grotere voorziening te zijn. Grotere voorzieningen kunnen binnen hun eigen voorziening een aantal organisatorische maatregelen treffen waardoor zij er in slagen meer contextgericht en flexibeler te werken. Kleinere voorzieningen kunnen gelet op de beperktere speelruimte die ze hebben inzake inzet personeel, hergroeperen van leefgroepen enzovoort veel minder organisatorische aanpassingen doen waardoor ze er minder in slagen om flexibel en contextgericht te werken.

5.2.3.3. Reden van contextverblijf

Begeleiders werd gevraagd waarom kinderen al dan niet in hun context verblijven. Een te zware contextproblematiek (48%), een verbod door de jeugdrechter (24%) en een te zware problematiek van het kind (17%) zijn de belangrijkste redenen om een kind niet in zijn/haar context te laten verblijven. Het welbevinden van de jongere (87%) en zijn/haar context (78%) zijn dan weer belangrijke redenen waarom kinderen/jongeren wel in hun context verblijven. Opvallend is dat 9% van de begeleiders niet weet waarom een jongere in zijn/haar context verblijft.

Een belangrijke groep jongeren kreeg voor de instroom in het begeleidingstehuis reeds ambulante, mobiele of semi-residentiële hulp die een plaatsing niet kon voorkomen (19% verbleef in een CKG, 14% kreeg thuisbegeleiding, 6% kreeg semi-residentiële hulp in een dagcentrum, ...) of verbleven reeds in een (alternatieve) gezinscontext maar konden zich daar niet handhaven (10% is afkomstig uit pleegzorg). De hulpverleningsvoorgeschiedenis differentieert niet tussen contextverblijvers en niet-contextverblijvers. Dit kan te maken hebben met de gehanteerde definitie van contextverblijver. Misschien zou een andere definiëring (of afkappunt¹⁰) van contextverblijf

¹⁰ Het gehanteerde afkappunt is nu maximaal code 7 (zie bijlage 4 handleiding codeerschema).

(bijvoorbeeld meer in de context verblijven alvorens een contextverblijver te worden genoemd) resulteren in andere resultaten. Toch suggereren deze resultaten dat voorgaande ervaringen in zake hulpverlening weinig sturend zijn voor de begeleiding in het begeleidingstehuis en met name voor een verblijf in de context. Vanuit de aanname dat een contextverblijf gepaard gaat met een contextbegeleiding en vanuit de vaststelling dat contextbegeleiding veel inspanningen vraagt van een voorziening, kan de vraag worden gesteld of een contextverblijf en de inzet van contextbegeleiding niet gepaard moet gaan met een indicatiestelling waarbij (resultaten van) voorgaande hulp mee in rekening wordt genomen. Deze indicatiestelling heeft als doel een zo efficiënt mogelijke inzet van de beperkte middelen inzake contextbegeleiding. Een aantal voorzieningen formuleerden reeds criteria waaraan moet worden voldaan om een flexibel traject op te starten (zie 4.7.3.1.).

5.2.3.4. Wie is de context?

We schreven reeds dat in functie van de respondent 16 tot 30% van de jongeren geen context heeft waar ze terecht kunnen. De voorziening is hun belangrijkste leefwereld en de enige context waarop ze kunnen terugvallen. Wanneer jongeren wel kunnen terugvallen op een context buiten de voorziening zijn op basis van de antwoorden van jongeren, contextfiguren en begeleiders ouders en grootouders de belangrijkste context. Andere familieleden (tantes, nonkels, ...) volgen daarna. Opvallend is dat jongeren en begeleiders rapporteren dat jongeren geregeld bij vrienden of vriendjes/vriendinnetje verblijven (jongeren respectievelijk 31 en 15%, begeleiders respectievelijk 16 en 4%). Dit is wellicht een goede zaak voor jongeren voor wie er geen andere context is of kan worden gevonden. Wanneer een verblijf in deze relatief onstabiele contexten (vrienden en vriendjes en vriendinnetjes wisselen dikwijls) ook gepaard gaat met een contextbegeleiding kunnen vragen gesteld worden naar de (langere termijn) effecten van de geleverde inspanningen. Contextbegeleiding is duur (in termen van inspanningen door de voorziening). Liefst hebben de geleverde inspanningen duurzame effecten en resulteren ze in een solide terugvalbasis voor de jongere op langere termijn. Vraag kan worden gesteld of dit ook kan worden verwacht van deze laatste contexten.

Daarnaast zouden deze laatste resultaten er ook op kunnen wijzen dat jongeren als gevolg van de maatregel minder in de voorziening zijn (bij vrienden, ...) (en voorzieningen worden hierop niet afgestraft) maar dat dit niet noodzakelijk resulteert in meer context- of gezinsgericht werken.

5.2.3.5. Flexibele trajecten?

Een andere vaststelling is dat heel wat jongeren stabiele trajecten hebben (in functie van de onderzochte periode en de onderzochte groep varieert het percentage van 77 tot 61%). Dit aantal verschilt niet significant tussen de verschillende referentieperioden. Er zijn dus niet meer flexibele trajecten in 2009 in vergelijking met 2007. Bovendien blijkt dat wanneer jongeren in een bepaald verblijfsregime geraken, de kans zeer groot is dat zij voor lange tijd (minstens een jaar) in dit zelfde verblijfsregime blijven. De stabiliteit van de verblijfsregimes is immers beoordeeld over een jaar.

Ten slotte kan worden vastgesteld dat in slechts een beperkt aantal trajecten naar de context toe wordt gewerkt (dus met een toename van het verblijf in de context). Tegelijkertijd moet echter worden vastgesteld dat in telkens bijna evenveel trajecten de jongere steeds minder in de context

verblijft. Flexibel werken en met behulp van contextbegeleiding de jongere steeds meer in de context te laten verblijven blijkt niet evident.

5.2.4. Wat zijn de gevolgen van deze maatregel voor de minderjarige en zijn omgeving en hoe tevreden zijn ze met de maatregel?

5.2.4.1. Gevolgen voor de jongere en zijn context

Zoals hierboven aangegeven verblijven jongeren sinds het ministeriële besluit niet meer in hun context en zijn de individuele trajecten van jongeren in een begeleidingstehuis nauwelijks veranderd (ze blijven veeleer stabiel). De gevolgen van het besluit zijn dan voor de jongeren en hun context minimaal. Slechts een beperkt aantal jongeren profiteert volop van de maatregel en zij verblijven nog nauwelijks in de voorziening (6%).

De meeste respondenten zijn vrij positief over de gevolgen van een verblijf in de context. 71% van de jongeren geeft aan dat ze sneller hun begeleidingsdoelstellingen bereiken wanneer ze in hun context verblijven, 72% dat ze zich minder gestigmatiseerd voelen en 93% dat ze zich beter voelen in hun context. Eenzelfde beeld zien we bij de contextfiguren: 64% vindt dat de jongere sneller zijn/haar doelstellingen bereikt wanneer hij/zij bij hen verblijft, 68% voelt zich minder gestigmatiseerd en 95% voelt zich beter met het kind of jongere in zijn buurt. Wanneer we de gevolgen van een contextverblijf nader bekijken bij die casussen waarbij zowel kinderen als contextfiguren een vragenlijst hebben ingevuld, zien we dat het welbevinden van contextfiguren significant hoger is dan dat van de jongeren bij een contextverblijf. Deze data suggereren dat vooral contextfiguren van het contextverblijf profiteren. Dit gegeven kan erop wijzen dat inzake contextverblijf de nodige voorzichtigheid moet worden gerealiseerd. Nogal wat jongeren worden geplaatst omdat de veiligheid en de ontwikkelingskansen van de jongere in de context in het gedrang zijn. Deze argumenten worden terecht dikwijls gebruikt om een contextverblijf niet toe te laten. Een contextverblijf kan dan ook slechts wanneer de veiligheid van de jongere is gegarandeerd en dat het bijdraagt aan zijn/haar ontwikkeling. Wanneer een contextverblijf het belang van het kind onvoldoende dient, kan dit niet plaatsvinden. De veiligheid en het belang van het kind primeren immers op de belangen van de ouders/contextfiguren. Een andere verklaring voor dit resultaat kan zijn dat de meerderheid van de onderzoeksgroep uit adolescenten bestaat. Voor adolescenten zijn ouders en grootouders (de belangrijkste contexten) niet de meest uitdagende omgevingen.

56% van de jongeren, 49% van de contextfiguren en 96% van de begeleiders kennen het besluit. Wanneer wordt gevraagd of het ministeriële besluit op hun situatie van toepassing is, antwoorden 39% van de kinderen, 37% van de contextfiguren en 31% van de begeleiders dat het besluit van toepassing is. Hieruit kan worden afgeleid dat een groot aantal jongeren en contextfiguren op de hoogte is van de maatregel. Er zijn echter nog begeleiders die niet op de hoogte zijn van de maatregel: een maatregel die een directe invloed kan hebben op het welbevinden en de doelrealisatie van de aan hun zorgen toevertrouwde jongere.

De maatregel is van toepassing op slechts 30 tot 40% van de jongeren. Dit is relatief weinig. Dit gegeven bevestigt echter opnieuw dat de maatregel slechts invloed heeft op de begeleiding van een beperkt aantal jongeren.

De antwoorden van de jongeren over wat ze goed en niet goed vinden aan het besluit zijn moeilijk te interpreteren. Hoewel ouders en kinderen aangeven het besluit te kennen, zijn de antwoorden op de vragen naar wat er goed aan is dikwijls irrelevant. Duidelijkere informatie met betrekking tot de maatregel kan dan ook aangewezen zijn. Alle begeleiders (met uitzondering van één) die het besluit kennen, vinden het een goed besluit. Het ministeriële besluit draagt volgens hen bij aan de realisatie van de begeleidingsdoelstellingen en maakt mogelijk begeleiding op maat te bieden. Als voornaamste negatief punt wordt aangegeven dat het niet bevorderlijk is voor het klimaat in de leefgroep wanneer sommige kinderen veel en anderen weinig in de leefgroep verblijven.

5.2.4.2. Gevolgen voor de begeleiders

Begeleiders rapporteren weinig veranderingen in hun job als gevolg van het ministeriële besluit. Slechts 14% van de begeleiders zegt dat hun takenpakket is veranderd. De veranderingen situeren zich voornamelijk op een meer betrekken van de context in de begeleiding en meer verslaggeving. Ook sleutelfiguren rapporteren weinig concrete veranderingen in functieprofielen en uurroosters van begeleiders naar aanleiding van het ministeriële besluit. Logischerwijze heeft de maatregel dan ook weinig impact op de arbeidssatisfactie van begeleiders. Het merendeel van de begeleiders ervaart sinds het besluit niet meer autonomie. Daarentegen ervaart 48% wel meer ruimte om zijn/haar kennis en vaardigheden te gebruiken en 43% van de begeleiders houdt meer van zijn/haar job. Kortom, voor bijna de helft van de begeleiders draagt de maatregel bij aan een grotere job-satisfactie.

5.3. Onderzoeksvragen op mesoniveau

5.3.1. Stelt de nieuwe regeling de residentiële voorzieningen in staat om daadwerkelijk meer contextueel te werken zonder dat het budgettaire evenwicht in gevaar komt?

De voorzieningen kunnen gecategoriseerd worden in drie profielen: profiel 1 (eerder gezinsvervangend), profiel 3 (gezinsaanvullend) of profiel 2 (tussengroep).

De voorzieningen van profiel 3 (n=3) werken reeds lang contextueel. Doch twee van de drie sleutelfiguren rapporteren dat deze manier van werken duur is. Ze geven aan dat er te weinig middelen zijn om een intensieve contextbegeleiding te kunnen bieden. Het aanwenden van middelen uit andere afdelingen, projecten etc. maakt mogelijk het budgettaire evenwicht te bewaren. De voorzieningen van profiel 1 kunnen dit niet. Zij zeggen allemaal niet genoeg middelen te hebben om een (intensieve) contextbegeleiding te kunnen bieden. De respondenten uit profiel 2 antwoorden verdeeld. Eén sleutelfiguur geeft aan dat het besluit positieve financiële consequenties heeft: vroeger werd het minimum van zestig dagen vaak overschreden en kregen ze geen subsidies meer (hiermee is trouwens niet gezegd dat er meer contextbegeleiding wordt gedaan). Als gevolg van de maatregel verliezen ze deze subsidies niet. Vijftien sleutelfiguren uit profiel 2

geven echter aan dat ze te weinig personele middelen hebben en contextueel werken voor hen te duur is. Drie sleutelfiguren merken daarbij op dat de financiële bijdrage voor de context resulteert in minder middelen voor de algemene werking en voor de andere jongeren (ontspanning- en voedingsbudget).

Kortom, sleutelfiguren stellen dat de maatregel niet ten volle kan worden uitgevoerd wanneer er geen input is van bijkomende middelen via andere kanalen. De afschaffing van de bestraffing die voortvloeide uit de voormalige 60-dagen regel is onvoldoende om op grote schaal meer jongeren intensief in de context te begeleiden.

5.3.2. Welke organisatorische consequenties heeft dit voor de voorziening en de verwijzende instantie?

De overgrote groep van sleutelfiguren geeft aan dat er (voorlopig) geen concrete organisatorische veranderingen zijn gebeurd naar aanleiding van het besluit. Slechts één van 36 voorzieningen rapporteert concrete organisatorische veranderingen (d.i. voorziening uit profiel 2). Verwijzers rapporteren evenmin veranderingen in de concrete werking van begeleidingstehuizen. Begeleiders geven eveneens aan dat hun takenpakket niet werd gewijzigd als gevolg van de maatregel.

Het besluit maakt wel dat een aantal voorzieningen uit profiel 2 een visietekst hebben ontwikkeld of dit wensen te doen. De maatregel heeft dus voor voorzieningen uit deze groep niet zo zeer consequenties in de concrete werking, ze zet wel aan tot nadenken over hulpverlening. In de gezinsaanvullende voorzieningen was flexibel en contextgericht werken reeds opgenomen in hun pedagogisch profiel en hun kwaliteitshandboek. Voor hen veranderde er dus weinig.

Bijna geen verwijzers merken veranderingen in het pedagogisch profiel van begeleidingstehuizen. Slechts één verwijzer merkte op dat er flexibeler met de context wordt gewerkt en denkt dat dit intussen wel is ingeschreven in het pedagogisch profiel van de desbetreffende voorziening.

5.3.3. Is er een gewijzigde inzet van verblijfssubsidies?

Er is nauwelijks een gewijzigde inzet van de verblijfssubsidies. De maatregel had immers nauwelijks organisatorische consequenties. Een element waarbij moet worden stilgestaan is de financiële tegemoetkoming voor de context bij een contextverblijf. In 27 van de 36 voorzieningen werd een financiële regeling ontwikkeld: wanneer kinderen in hun context verblijven wordt aan de contextfiguren een financiële bijdrage betaald. Dit is zo in vijf van negen (eerder) gezinsaanvullende voorzieningen, 19 van 24 voorzieningen uit de tussengroep en alle gezinsaanvullende voorzieningen. In zeven voorzieningen wordt contextfiguren een vast bedrag betaald van 3,5 tot 7 euro per dag. In zeven voorzieningen wordt de kinderbijslag in verhouding terugbetaald en in dertien voorzieningen wordt een combinatie gebruikt van beide.

5.3.4. Wat is de impact op de interactie tussen de voorziening en verwijzende instanties?

De meeste verwijzers rapporteren dat de samenwerking met begeleidingstehuizen niet is veranderd. Twee verwijzers geven wel aan dat er in dossiers waarin beroep wordt gedaan op het ministeriële besluit meer appel op hen wordt gedaan.

Ook sleutelfiguren rapporteren weinig verschil in de interactie met verwijzers. Geregeld wordt wel gerapporteerd dat de samenwerking met verwijzers intensiever verloopt bij flexibele trajecten. Voorzieningen geven tevens aan dat verwijzers moeten worden overtuigd om kinderen/jongeren (flexibel) in hun context te laten verblijven. Dit lijkt logisch. Jongeren worden immers in een begeleidingstehuis geplaatst omdat (1) hun veiligheid, integriteit en ontplooiingskansen in het gedrang zijn en (2) voorgaande ambulante en/of mobiele hulp niet heeft gewerkt (in onze steekproef zijn we zeker van 60% van de jongeren waarbij voorgaande hulp heeft gefaald). Het betreft dus contexten die door de verwijzer zijn beoordeeld als onvoldoende veilig en/of als contexten waarvan de mogelijkheden om te profiteren van (ambulante/mobiele) hulp beperkt zijn. Ook deze situaties tonen aan dat een indicatiestelling inzake contextverblijf en contextbegeleiding noodzakelijk is. Door gebruik te maken van een proces van indicatiestelling zal het niet meer nodig zijn om een verwijzer te 'overtuigen'. Er zal op basis van een transparant diagnostisch proces met heldere argumenten kunnen worden afgewogen in welke mate het contextverblijf en de contextbegeleiding kunnen bijdragen aan de realisatie van de begeleidingsdoelstellingen.

5.4. Onderzoeksvragen op macroniveau

5.4.1. Wat zijn de effecten op de begeleidingsduur, op de processen van instroom en doorstroom, in-, en uitstroom in de Bijzondere Jeugdbijstand en wat is de impact op de beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdbijstand?

Een vierde van de verwijzers geeft aan dat het ministeriële besluit een positieve impact kan hebben op de begeleidingsduur. Dit omdat een terugplaatsing sneller kan worden uitgeprobeerd, wensen van de jongere/context kunnen worden gehoord en doelstellingen op maat van het gezin kunnen worden geformuleerd. Er worden echter een aantal kanttekeningen door de verwijzers geformuleerd: de lege bedden kunnen niet worden opgevuld, heel wat kinderen kunnen omwille van te ernstige (context)problematieken niet naar hun context en contextgericht werken kan het hulpverleningsproces versnellen maar ook vertragen.

Ongeveer de helft van de sleutelfiguren geven aan dat het besluit een positief effect kan hebben op de begeleidingsduur. Een aantal meent dat er ook een effect op de processen van in- en doorstroom en de beschikbaarheid in de Bijzondere Jeugdzorg kan zijn. Sleutelfiguren plaatsen echter ook de volgende kanttekeningen: heel wat kinderen/jongeren kunnen niet terug naar hun context, wanneer een begeleiding wordt afgesloten, wordt een lege plaats niet meteen opgevuld en bredere maatschappelijke factoren hebben een invloed op de processen van in- en doorstroom in de Bijzondere Jeugdzorg

Dit alles maakt dan ook dat de te verwachten effecten niet eenduidig zijn en positieve en negatieve effecten elkaar kunnen opheffen waardoor het nettoresultaat nul is.

5.5. Eindconclusie

Uit de verschillende analyses blijkt dat jongeren sinds de maatregel niet meer in de context verblijven: er zijn niet meer contextverblijvers, het aantal relatieve afwezigheidsdagen nam niet toe en er zijn niet meer flexibele trajecten. De gevolgen van de maatregel zijn dan ook beperkt en de maatregel resulteerde niet in een meer flexibele hulpverlening geboden door begeleidingstehuizen. Redenen hiervoor op voorzieningsniveau zijn dat een aantal voorzieningen

reeds contextgericht werkte. De maatregel biedt deze voorzieningen een wettelijk kader die hun werking legitimeert maar resulteert niet in een andere manier van werken sinds de maatregel. Een tweede groep voorzieningen menen dat deze maatregel niet van toepassing is op de door hen opgevangen doelgroep. Dit is een realiteit die niet mag worden vergeten. Onze resultaten tonen immers (1) dat een belangrijke groep jongeren niet kan terugvallen op een context buiten de voorziening en (2) dat veel jongeren zijn geplaagd nadat eerdere context- en gezinsgerichte hulp hebben gefaald. Voor de grootste groep voorzieningen is echter nog niet echt duidelijk wat ze moeten denken van de maatregel en hoe ze deze in de concrete werking kunnen inpassen. Deze voorzieningen zijn nog bezig om de maatregel te vertalen naar hun concrete werking waardoor er vandaag nog geen effecten kunnen worden geobserveerd.

Daarnaast gaf de maatregel evenmin aanleiding tot meer contextgericht werken. Immers, een groot aantal contexten wordt zeer beperkt begeleid (maximaal een keer per maand), 85% van de begeleiders zegt dat hun takenpakket niet is veranderd sinds de maatregel en opnieuw mag niet worden vergeten dat een belangrijke groep jongeren als voornaamste context de voorziening heeft (waardoor contextgericht werken als het ware onmogelijk is). De maatregel resulteerde dus niet in een andere manier van hulpverlening. Voorzieningen stellen dat een gebrek aan middelen een belangrijke reden is naast een niet altijd gemakkelijk te contextualiseren doelgroep en een (voorlopig) onvoldoende zicht hebben op hoe de maatregel te concretiseren. Sleutelfiguren stellen dat contextgericht werken duur is. Hiervoor zijn meer middelen nodig en daarin voorzag de maatregel niet.

Tegelijkertijd moet er op worden toegezien dat deze maatregel kaderend in een steeds groter wordende nadruk op contextueel en gezinsgericht werken, niet bijdraagt tot een verdeeld (residentieel) hulpverleningslandschap met twee snelheden: voorzieningen die slechts deze jongeren opnemen met een voldoende sterke context, al dan niet in combinatie met een lichtere kind-problematiek waardoor de 'contextualisering' van de jongere (bijna) gegarandeerd is (en als gevolg van het grote aantal contextverblijvers kleinere leefgroepen hebben, ...), en voorzieningen die deze jongeren krijgen toegeschoven die moeilijker kunnen worden 'gecontextualiseerd'. Deze laatste jongeren hebben een zwaardere problematiek en een zwakkere context, maar verblijven bijvoorbeeld ook in grotere leefgroepen enz. Deze laatste voorzieningen krijgen als het ware een soort vuilbakfunctie: ze vangen de jongeren op waarmee geen eer kan worden behaald (in het licht van de nieuwe accenten en visies in de jeugdhulpverlening).

HOOFDSTUK 6 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk bespreken we de aanbevelingen die we denken te kunnen formuleren op basis van het onderzoek. Deze aanbevelingen kunnen worden gesitueerd op twee niveaus. Op een eerste niveau situeren zich de aanbevelingen geformuleerd door de sleutelfiguren en door de verwijzers in de interviews (6.1.). Een aantal van deze aanbevelingen worden tevens door de auteurs van het rapport becommentarieerd (6.1.1., 6.1.2. en 6.1.4.). Het tweede niveau betreft de aanbevelingen door de onderzoekers gedaan op basis van de data-analyses (6.2.).

6.1. Aanbevelingen vanuit sleutelfiguren en verwijzers

In de interviews formuleerden de sleutelfiguren en verwijzers enkele aanbevelingen. Deze aanbevelingen kunnen samengevat worden in vijf punten: (1) duidelijkheid omtrent lege bedden, (2) een duidelijk kader waarbinnen vrij kan worden gehandeld, (3) meer middelen, (4) ondersteuning en opleiding en (5) betere communicatie.

6.1.1. Duidelijkheid omtrent de 'lege bedden'

Het besluit betekent voor heel wat sleutelfiguren dat er kwalitatiever kan worden gewerkt: de context kan meer betrokken worden, contextverblijven kunnen sneller worden uitgetoetst en bijgestuurd enzovoort. Uit de interviews blijkt echter de vrees dat de maatregel zal resulteren in lege bedden die zullen moeten worden opgevuld met jongeren van de wachtlijst. Lege bedden kunnen echter niet zomaar worden opgevuld. Ook jongeren die veel in de context verblijven, moeten naar hun eigen persoonlijke kamer kunnen terugkeren. Verwijzers zijn op hun beurt dan weer bang dat (lege) bedden veel te lang leeg zullen staan, wat niet verantwoord is gelet op de lange wachtlijsten. Zij vragen om limieten en controle.

Op basis van het huidige onderzoek is deze vrees (voorlopig) ongegrond¹¹. Tegelijkertijd neemt dit niet weg dat er door voorzieningen voldoende moet kunnen worden beargumenteerd waarom en wanneer er voor een flexibel traject wordt gekozen, en dat dit voldoende helder moet worden opgenomen in het handelingsplan. Tegelijkertijd moet steeds duidelijk blijven waarom deze jongere in een begeleidingstehuis verblijft en niet in een andere (lichtere) hulpverleningsvorm. Het blijft immers een terechte verwachting dat een jongere in een begeleidingstehuis nood heeft aan een andere begeleiding (intensiever, gecombineerd met een dag- en nachtopvang) dan bijvoorbeeld een jongere begeleid door een thuisbegeleidingsdienst. We benadrukten hierboven reeds het belang van indicatiestelling. Bovenstaande impliceert opnieuw dat geregeld (iedere zes maanden?) bij het traject van de jongere wordt stilgestaan en indien aangewezen veranderingen (doorschakeling naar lichtere hulp, ..) worden gerealiseerd.

6.1.2. Een duidelijker kader waarbinnen vrij kan worden gehandeld

Sleutelfiguren vragen om meer duidelijkheid in het besluit omtrent:

¹¹ Commentaar door onderzoekers.

- hoe aan- en afwezigheden worden berekend. Loopt dit over een kalenderjaar of begeleidingsjaar?
- over de ondergrens van 30%: wordt dit berekend op kalenderjaar of begeleidingsjaar?
- of het minimum van 30% enkel een richtlijn is of nauwgezet moet nagevolgd worden?
- de verslaggeving: moet er een aparte visietekst rond de flexibele norm worden geschreven?

Daarnaast vragen heel wat sleutelfiguren en verwijzers om een vaste financiële bijdrage. Zij vinden het niet kunnen dat ouders in de ene voorziening een ander bedrag zouden krijgen dan in de andere voorziening. Dit brengt jaloezie teweeg, strubbelingen met de ouders, Tegelijkertijd vragen de sleutelfiguren ook om de vrijheid die ze hebben om het besluit zelf te interpreteren en toe te passen, te behouden. Sommige sleutelfiguren zijn bijvoorbeeld blij met de ruimte die ze krijgen om zelf een financiële bijdrage te ontwikkelen die hen geen financiële problemen bezorgt.

Als onderzoekers denken we dat een algemene regeling inzake financiële bijdrage een aantal voordelen heeft¹². Een algemene regel maakt dat voorzieningen uit de discussie inzake de financiële bijdrage kunnen worden gehouden. Nu zijn voorzieningen kwetsbaar en kunnen hierop worden aangesproken (bv. als gevolg van het hanteren van een andere (misschien minder voordelige) regeling dan een andere voorziening). Een voorstel van een bijdrage in functie van de mate waarin de jongere in de context verblijft zou kunnen zijn: een vaste dagprijs van ongeveer 4 euro (alle kosten voor de voorziening) wanneer de jongere meer dan 3 opeenvolgende nachten in zijn context verblijft en een terugbetaling van 2/3 van het kindergeld wanneer het kind volledig in zijn context verblijft in het kader van een terugkeer naar de context. In ieder geval is overleg hierover in het werkveld noodzakelijk.

6.1.3. Meer middelen

Alle voorzieningen geven aan dat de intensieve contextbegeleiding met de huidige middelen niet kunnen worden gefinancierd. Ze stellen dat indien men wil dat contextbegeleiding voor alle (of alvast voor meer) jongeren mogelijk wordt, hiervoor meer middelen moeten worden vrijgemaakt.

6.1.4. Ondersteuning en opleiding

Voorzieningen vragen ondersteuning bij de uitwerking en implementatie van het ministeriële besluit (zoals bij het decreet rechtspositie) en opleiding in contextgericht werken voor de mensen op de werkvloer. Eén sleutelfiguur vraagt ook of er geen expertisepunten kunnen komen binnen verschillende regionale netwerken waar mensen van op de werkvloer kunnen nadenken over bepaalde knelpunten in de Bijzondere Jeugdzorg.

Uit de analyse van de taakverdeling van de begeleiders kan worden afgeleid dat contextbegeleiding een specialisme is¹³. Deze taak wordt liefst niet aan personeelsleden toegewezen bovenop andere taken. Begeleiders uit voorzieningen met een traditie in contextbegeleiding hebben immers minder

¹² Commentaar van de onderzoekers.

¹³ Commentaar van de onderzoekers.

taken dan begeleiders uit de andere profielen en de meeste houden zich uitsluitend bezig met contextbegeleiding (zie 4.4.1.).

6.1.5. Betere communicatie

Zowel sleutelfiguren als verwijzers vragen om het besluit beter te communiceren aan verwijzers. Heel wat verwijzers kennen –volgens de sleutelfiguren en de verwijzers zelf- het besluit niet.

Uit het onderzoek bleek echter ook dat niet alle begeleiders op de hoogte waren van de maatregel. Dus ook begeleiders in begeleidingstehuizen zouden beter op de hoogte gesteld moeten worden van de maatregel.

6.2. Aanbevelingen op basis van de verkregen data

6.2.1. Toepassing van de regel

Op basis van het onderzoek bleek dat de regel weinig correct wordt toegepast. Een aantal administratieve voorwaarden werden niet nageleefd. Zo wordt in de maatregel duidelijk gesteld dat flexibele trajecten in overleg met de verwijzer moeten worden bepaald en in de handelingsplannen moeten worden vastgelegd. In slechts een zeer beperkt aantal handelingsplannen werd over de toepassing van de regel gerapporteerd. Uit de bevraging van de dossierverantwoordelijken bleek bovendien dat moeilijk kon worden uitgemaakt op wie de regel van toepassing was.

Een element dat bovenstaande problematiek in de hand werkt is de afwezigheid van een definitie van een flexibel traject. Op dit ogenblik wordt de maatregel op twee manieren geïnterpreteerd in het werkveld. Een eerste interpretatie van de maatregel is: een jongere verblijft steeds meer in de context naarmate het hulpverleningsproces vordert. Finaal wordt een permanent verblijf in de context beoogd. Een tweede interpretatie is: jongeren verblijven (indien mogelijk) met behulp van contextbegeleiding maximaal in de context met het oog op een zo snel mogelijk permanent verblijf in de context. Deze interpretatie impliceert niet dat de jongere in de voorziening heeft verbleven (geslapen). Conform deze interpretatie kan bij inschrijving dadelijk een 'flexibel traject' worden opgestart dat een maximaal verblijf in de context en een minimaal verblijf (dus helemaal niet) in de voorziening inhoudt. Daar er in de toelichting van de maatregel wordt van uitgegaan dat de jongere minimaal 30% van het jaar in de voorziening is, lijkt de eerste interpretatie het meest in overeenstemming met de geest van de maatregel. Doch, afwezigheid van een duidelijke definitie en een niet sanctioneren van een niet respecteren van de 30%-regel, maakt dat beide interpretaties even geldig zijn en in het werkveld voorkomen.

Daarbij komt nog dat de maatregel geformuleerd is op voorzieningniveau en niet vertaald werd naar het cliëntniveau. Dit laatste was en is de vrijheid van de voorziening. Wanneer echter gevraagd wordt aan voorzieningen om 'flexibel werken' in het handelingsplan te beschrijven en acties conform de regel te registreren, impliceert dit dat er duidelijkheid bestaat over wat 'flexibel werken' is. Bij gebrek aan een definitie heerst nu veel onduidelijkheid en circuleren verschillende interpretaties.

Voor bovenstaand probleem zien we twee oplossingen:

- De opname van een definitie van flexibel traject in het besluit. Deze definitie zou minimale vereisten inzake veranderingen in verblijfsregime (eventueel zelfs de snelheid waarmee veranderingen moeten worden gerealiseerd), contextverblijf en contextbegeleiding moeten omvatten. Bijvoorbeeld¹⁴: het verblijfsregime evolueert (binnen het half jaar) van een eerste periode van twee maanden met een situatie van een weekend en alle vakanties in de context naar een verblijfsregime van minstens 3 opeenvolgende nachten per week gedurende het schooljaar (niet vakanties of wettelijke feestdagen) en gedurende deze laatste periode wordt de context minimaal tweewekelijkse begeleid.
- Een definiëring van een flexibel traject in een visietekst en kwaliteitshandboeken. Indien een jongere instapt in een flexibel traject kan verwezen worden naar de eigen definitie in het handelingsplan.

6.2.2. Indicatiestelling

Contextverblijvers en niet-contextverblijvers verschillen nauwelijks inzake problematiek bij instroom en hulpverleningsgeschiedenis. Dit kan er op wijzen dat er bij de beslissing om een jongere in zijn context te laten verblijven geen rekening gehouden wordt met (effecten van) vroegere hulp en met de toestand van de context (er bestaat wel een verschil inzake geweld gebruikt tussen ouders en kinderen wat erop wijst dat dit zeker wordt meegenomen). Het kan ook wijzen op het bestaan van een soort standaardregime (iedereen gaat elk weekend en de vakanties naar huis¹⁵). Standaardverblijfsregimes staan echter in contrast met zorg op maat en maken onmogelijk dat het contextverblijf wordt gebruikt als een therapeutisch middel. Tevens bestaat het vermoeden dat voor sommige contextverblijven niet steeds duidelijk is wat het (therapeutisch) doel is of wat ermee wordt beoogd (zie 5.2.1.2.). Het zou dan ook goed zijn dat inzake een contextverblijf vragen als: Welk doel heeft het contextverblijf?, Hoe kan dit doel het best worden gerealiseerd met een contextverblijf (aard, frequentie, ...)?, Wie is dan deze context? Welke contextbegeleiding is nodig om dit doel met het contextverblijf te realiseren? worden beantwoord alvorens tot een contextverblijf wordt besloten.

Hierboven gaven we aan dat uit de indicatiestelling moet blijken welke de context is die het best kan bijdragen aan de realisatie van de beoogde doelen. We stelden vast dat heel wat contextverblijven doorgaan bij vrienden en/of vriendjes/vriendinnetjes. Gelet op het gebrek aan stabiliteit die dergelijke contexten kenmerken (er wordt geregeld van partner gewisseld, relaties met leeftijdgenoten kunnen zeer vluchtig zijn, ...), kan de vraag worden gesteld welke de effecten van dit verblijf zijn en of de intensieve begeleiding van deze contexten iets zal opleveren. Daarbij moet niet alleen naar de actuele winst worden gekeken maar ook naar de effecten op langere termijn. Heel veel jongeren hebben immers nood aan een netwerk dat de grenzen van de Bijzondere Jeugdbijstand overstijgt en waarop ze kunnen terugvallen nadat ze de Bijzondere Jeugdbijstand zijn ontgroeid.

¹⁴ Deze definitie is een operationalisatie van de eerste interpretatie. De tweede interpretatie heeft geen nood aan een operationalisatie van een verandering in verblijfsregime.

¹⁵ Dit is het meest voorkomende verblijfsregime (zie 4.1.2.3).

6.2.3. Modulering van residentiële begeleidingen en profilering van begeleidingstehuizen

Om te voorkomen dat een residentieel hulpverleningslandschap met twee snelheden ontstaat, denken we dat een herwaardering van de residentiële zorg noodzakelijk is. Residentiële zorg kan en mag niet meer worden gezien als een vorm van hulpverlening die slechts in beeld komt wanneer alle andere hulp is uitgeput. Het is ook niet zo dat residentiële hulp niet effectief is. In tegenstelling tot wat nogal eens wordt gedacht is residentiële zorg wel degelijk effectief. Uit een recente meta-analyse van Harder, Knorth en Zandberg (2006) blijkt immers dat de gemiddelde effectgrootte van residentiële hulp op algemeen probleemgedrag en externaliserend probleemgedrag .60 bedraagt. Dit effect is groot tot middelgroot. De invloed op internaliserend probleemgedrag is kleiner. Daarnaast moet worden voorkomen dat voorzieningen die jongeren opnemen die moeilijk of niet te 'contextualiseren' zijn worden gezien als een soort vuilbak of als voorzieningen die er niet in slagen om nieuwe en effectievere vormen van hulpverlening te concretiseren. Het onderzoek toonde immers aan dat een belangrijke groep jongeren geen andere context dan de voorziening heeft. Niet iedereen kan worden gecontextualiseerd en ook deze jongeren hebben recht op een kwaliteitsvolle opvang. Bij gebrek aan context zal de hulp aan deze jongeren anders moeten worden ingevuld en een andere finaliteit kennen.

Het zou daarom goed zijn om in het veld van de residentiële zorg een soort specialisatie toe te laten voor begeleidingstehuizen. Begeleidingstehuizen kiezen dan voor enerzijds een opvoed- of anderzijds een hulpverleningsvariant.

Begeleidingstehuizen die behoren tot de *opvoedvariant* hebben een stabiele opvoedingssituatie in de voorziening als finaliteit. Zij vangen jongeren op van wie na indicatiestelling en indien mogelijk na een aantal pogingen tot 'contextualisering' in de hulpverleningsvariant, duidelijk is geworden dat een terugplaatsing in de context geen optie is omwille van een eigen problematiek of omwille van een te zwakke context. De opvang is gericht op het bieden van een veilig, stabiel, accepterend en familiaal leefklimaat, een heldere structuur, een adequaat relationeel aanbod en de ontwikkeling van vaardigheden noodzakelijk om zelfstandig te kunnen functioneren na uitstroom bij meerderjarigheid. Deze voorzieningen zullen kleiner zijn en hun doorstroom is liefst zo klein mogelijk. Een plaatsing in de opvoedvariant impliceert niet dat contacten met de context onmogelijk zijn of worden. Een plaatsing in de opvoedingsvariant maakt wel helder dat het accent van de hulp niet ligt in een ondersteuning van de context met het oog op een terugkeer naar de context. Contacten met de context zullen wellicht een meer vrijblijvend karakter hebben waarbij het onderhouden van relaties met belangrijke anderen waarop kan worden teruggevallen in de periode na de BJB een belangrijke doelstelling zal zijn.

De *hulpverleningsvariant* onderzoekt de mogelijkheid van een (terug)plaatsing naar het gezin van herkomst of een nieuwe context (bv. grootouders, familie, ..). De resultaten van dit onderzoek moeten helder worden binnen een periode van zes (?) maanden. Dit onderzoek kan voor een plaatsing in de hulpverleningsvariant reeds zijn gebeurd door een verwijzer (later eventueel de toegangspoort) of een O.O.O.C. Indien een terugkeer naar de context wenselijk is, wordt deze begeleid. De plaatsing in de hulpverleningsvariant is van korte(re) duur (1/2 tot liefst maximaal 1 jaar) en de context wordt gedurende de plaatsing intensief begeleid. Doelstellingen van deze begeleiding zijn een versterking van de context inzake opvoedingsvaardigheden, eigen problematiek, draagkracht, Daarnaast moet ook de jongere worden begeleid inzake accepteren van gezag, naleven van afspraken en vermindering van externaliserend probleemgedrag opdat een

functioneren in een gezinssituatie mogelijk wordt. Dit laatste impliceert ook dat de begeleidingsfrequentie van de contextbegeleiding moet stijgen. Nu wordt 50 tot 60% van de contexten maximaal maandelijks begeleid. Een begeleiding van contexten en jongeren met een dermate zware problematiek die een uithuisplaatsing noodzakelijk maakt zal voldoende intensief moeten zijn (wekelijks tot minimaal tweewekelijks) en alleszins meer dan een keer per maand. Liefst situeren de contexten van de jongeren zich ook nabij de voorziening. Dit maakt de 'contextualisering' eenvoudiger.

6.2.4. Modulering van trajecten

Bovenstaande maatregelen en aanbevelingen inzake indicatiestelling en modulering van residentiële trajecten zullen natuurlijk werkzamer en efficiënter zijn binnen een kader waarbinnen daadwerkelijk kan worden gemoduleerd in functie van de behoeften van de jongere en zijn gezin. We gaven in 6.1.1. reeds aan dat de trajecten van jongeren geregeld moeten worden geëvalueerd en dat de noodzakelijkheid van residentiële hulp voortdurend moet kunnen worden aangetoond. Eenmaal deze noodzaak weg valt (bv. als gevolg van een intensieve contextbegeleiding) moet snel en gemakkelijk kunnen worden overgeschakeld naar andere hulpverleningsvormen (bv. thuisbegeleiding, een dagcentrum, ...). In 6.2.3. breken we een lans voor een gemakkelijke overstap van een hulpverleningsvariant naar een opvoedvariant. Wanneer deze overgangen onvoldoende gemakkelijk kunnen worden gemaakt zullen bovenstaande aanbevelingen weinig opleveren.

6.2.5. Gebruik van heldere en concrete doelen

In de rand van dit onderzoek werd gevonden dat cliënten het minst tevreden zijn met de begeleidingsdoelstellingen (in vergelijking met andere aspecten van tevredenheid). Bovendien verschillen jongeren en contextfiguren inzake de tevredenheid omtrent de begeleidingsdoelen. Het gebruik van heldere en concrete doelstellingen waarover cliënt en hulpverlener het eens zijn (doelstellingen die eigendom zijn van de cliënt) is echter een algemeen werkzame factor in de jeugdhulpverlening. Het is dan ook een belangrijk punt van aandacht om een voldoende hoge overeenstemming tussen de jongere, contextfiguren en hulpverlener na te streven met het oog op het bieden van een zo efficiënt mogelijke hulp.

6.2.6. Bijzondere aandacht voor een versterking van de sociale context

De contextbegeleiding blijkt weinig effect te hebben op het gebied van de versterking, vergroting, ... van de sociale context van de jongere en zijn context. Een interventie is echter effectiever naarmate ze sociale netwerken (familienetwerken, school, peergroep, buurt, enz.) rond de ouders en jongeren activeert. Dit blijkt niet evident. Contextbegeleiding zou dan ook specifieke aandacht moeten besteden aan het helpen van cliënten om het eigen netwerk uit te bouwen en te versterken. Specifieke methodieken zouden moeten worden ontwikkeld en/of toegepast.

6.2.7. Contextbegeleiding een specialisme?

Begeleiders uit voorzieningen met een traditie inzake flexibel werken hebben het minst verschillende taken. Dit impliceert dat contextbegeleiding als 'een vak apart' wordt gezien. Het lijkt dan ook aangewezen op basis van de ervaringen opgedaan in deze voorzieningen om van

'contextbegeleider' een soort specialisme te maken. Een begeleidingsvorm waar begeleiders zich specialiseren en profileren. Contextbegeleiding erbij nemen naast een aantal andere taken lijkt geen goed idee.

6.2.8. Zoeken naar alternatieve contexten voor niet-contextverblijvers

Hierboven gaven we reeds meerdere keren aan dat we vonden dat een belangrijke groep jongeren geen andere context dan de voorziening heeft. Dit kan enerzijds het gevolg zijn van te zwakke contexten die onvoldoende perspectief op terugkeer (naar huis) bieden. Anderzijds kan dit ook het gevolg zijn van een tekort aan inspanningen om voor deze jongeren een terugkeer te realiseren en/of een alternatieve context te zoeken en uit te bouwen. Voor deze jongeren voor wie een terugkeer naar de context onmogelijk blijkt (na bijvoorbeeld een onderzoek en/of meerdere pogingen in de hulpverleningsvariant en die (zullen) worden opgevangen in de opvoedvariant) is het belangrijk op zoek te gaan naar alternatieve contexten en de ontwikkeling van netwerken te stimuleren die liefst de Bijzondere Jeugdbijstand overstijgen (in termen van personen maar ook in termen van tijd (dus na het bereiken van de meerderjarigheid). Moeilijke gezinssituaties maken dat geplaatste jongeren met weinig perspectief op een terugkeer naar de context in de volwassenheid (en dus na de beëindiging van de plaatsing) niet steeds kunnen terugvallen op ouders en/of familie. Idealiter zouden zij een langetermijnrelatie hebben met één of meerdere mentors. Soms vervullen begeleiders, consultants of andere therapeuten deze functie en onderhouden ze tot lang in de volwassenheid contacten met de jongere. Mentors functioneren als rolmodellen, vrienden en zijn een sociaal vangnet. Ze bevorderen de positieve betrokkenheid van de ex-geplaatste jongere op de maatschappij, ondersteunen hem/haar in de zoektocht naar hulp op andere levensdomeinen, ... Ze kunnen zelfs bijdragen aan een vermindering van het stigma dat gepaard gaat met een plaatsing.

Literatuur

- Boendermaker, L. (1995). *Jongeren in justitiële behandelingsrichtingen*. Den Haag: Ministerie van Justitie/WODC (rapport 40).
- Fletcher, B. (1993). *Not just a name: The views of Young people in foster and residential care*. London: National Consumer Council.
- Grietens, H., & Mercken, I. (2006). *Werkprincipes bij het globaal plan: een aanzet tot uitdieping*. Leuven: Centrum voor Orthopedagogiek, Katholieke Universiteit Leuven.
- Harder, A.T., Knorth, E., & Zandberg, T. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld. Een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten*. Amsterdam: SPW
- Hermanns, J. (2006). Opvoedingsondersteuning: van pedagogische preventie naar empowerment. J. Decoene, F. Myny, T. Vanthuyne, & G. Verschelden (red.), *Samen op een hobbelpaard. Over preventie en ondersteuning van opvoedingssituaties*. (pp. 151-161). Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Hermanns, J., Öry, F., & Schrijvers, G. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden: eerder, sneller en beter. Een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei-problemen*. Utrecht: Inventgroup.
- Vervotte, I. (2006). *Globaal Plan Jeugdzorg. De kwetsbaarheid voorbij ... Opnieuw verbinding maken*. Brussel: auteur.
- Jansma, J. B., & de Coole, R. L. (1996). *Gezinsklimaatsschaal (GKS-II). Handleiding*. Lisse: Swets a Zeitlinger.
- Jansen, M. G., & Feltzer, M. J. (2002). Follow-up en belevingsonderzoek bij jeugdigen uit een behandelingstehuis. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 41, 332-345.
- Klooster, E., & van Burik, A. (2000). Ouders van pleegkinderen gehoord. *Mobiel*, 3, 1-3.
- Lange, A. (2001). *De Ouder-Kind Interactie Vragenlijst – Revised. OKIV-R. Verantwoording en handleiding*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Ramos, C., Stams, G. J., Stoel, R., Faas, M., van Yperen, T., & Dekovic, M. (2006). Het meten van cliënttevredenheid in de Jeugdzorg. *Kind en Adolescent*, 27, 157-168.
- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C., & Turner, K. M. T. (2003). Theoretical, Scientific and Clinical Foundations of the Triple P Positive Parenting Program: A Population Approach to the Promotion of Parenting Competence. *Parenting Research and Practice Monograph*, 1.
- Patterson, G. R., Reid, J. B., & Dishion, T. J. (1992). *Antisocial boys. A social interactional approach*. Eugene OR: Castalia Publishing Company.
- Van der Ploeg, J. D., & Scholte, E. M. (2002). *Arbeidssatisfactie Index. Instrument ter bepaling van de arbeidstevredenheid bij werkers in de jeugdzorg*. Amsterdam. SPW.
- van der Ploeg, J. D., & Scholte, E. M. (2003). *Effecten van behandelingsprogramma's voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen in residentiële settings*. Amsterdam: NIPPO.
- Wels, P. M. A., & Robbroeckx, L. M. H. (1996). *Nijmeegse Vragenlijst voor de Opvoedingssituatie. Handleiding*. Lisse: Swets & Zeitlinger.

Bijlagen

Bijlage 1: De schalen in de vragenlijsten

Gevolgen van het contextverblijf (kinderen en contextfiguren)

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN</u>
Welbevinden	welbevinden
Ik ben graag op deze plek	Ik heb dit mijn kind graag bij me
Het doet mij goed hier te zijn	Het doet me goed wanneer mijn kind bij me is
Op deze plek kan ik meer mezelf zijn dan in de voorziening	
doelstellingen	doelstellingen
Ik bereik sneller mijn doelstellingen wanneer ik hier ben	Mijn kind bereikt sneller zijn/haar doelstellingen wanneer hij/ zij bij me is
Door meer op deze plek te verblijven, zal ik sneller uit de voorziening kunnen vertrekken	Door meer bij ons te verblijven, zal mijn kind sneller uit de voorziening kunnen vertrekken
Hoe meer ik op deze plek ben, hoe slechter het gaat met mijn gedrag, mijn schoolwerk, ...	Hoe meer mijn kind bij ons thuis is, hoe slechter het gaat met zijn/haar gedrag, schoolwerk, ...
stigmatisering	stigmatisering
Wanneer ik op deze plek ben, voel ik mij "gewoner" dan in de voorziening	Wanneer mijn kind bij me is, word ik door anderen beschouwd als een beter ouder
Wanneer ik op deze plek ben, wordt er minder met me gelachen dan wanneer ik in de voorziening ben	Wanneer mijn kind bij me is, wordt ik beter aanvaard door mijn naaste omgeving

Gevolgen van de contextbegeleiding (kinderen, contextfiguren en begeleiders)

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN / BEGELEIDERS</u>
Transfer	Transfer
De contextbegeleider helpt je om hetgeen je hebt geleerd in de voorziening ook op deze plek toe te passen.	De contextbegeleider helpt dit kind om hetgeen hij/ zij heeft geleerd in de voorziening ook bij jullie thuis toe te passen?
Functioneren op school	Functioneren op school
De contextbegeleider helpt je om beter je huiswerk te kunnen doen op deze plek	De contextbegeleider helpt je om je kind bij te staan met zijn/ haar huiswerk
De contextbegeleider stimuleert je om naar school te gaan	De contextbegeleider helpt je je kind te stimuleren om naar school te gaan

Discipline	Discipline
Door de contextbegeleiding zijn er minder ruzies tussen mij en mijn ouders	Door de contextbegeleiding bestaan er minder ruzies tussen mij en dit kind die niet uitgesproken kunnen worden
Door de contextbegeleiding ben ik minder	Door de contextbegeleiding is mijn kind minder de

de baas in huis	baas in huis
De contextbegeleider helpt me onze huisregels te respecteren	Door de contextbegeleiding worden onze huisregels gerespecteerd
Door de contextbegeleiding wordt het niet meer door de vingers gezien wanneer ik mijn afspraken niet nakom	De contextbegeleider maant me aan het niet meer door de vingers te zien wanneer dit kind afspraken niet nakomt
Positieve omgangswijze	Positieve omgangswijze
Door de contextbegeleiding zijn mijn ouders trotser op mij	Door de contextbegeleiding ben ik trotser op dit kind
Door de contextbegeleider helpt mij beter te luisteren naar mijn ouders	Door de contextbegeleiding luistert dit kind beter wanneer ik iets uitleg
Door de contextbegeleiding krijg ik meer complimenten van mijn ouders	In de contextbegeleiding leer ik meer complimenten aan mijn kind te geven
Door de begeleiding nemen mijn ouders meer tijd om naar me te luisteren	Door de contextbegeleiding neem ik meer tijd om naar mijn kind te luisteren
Monitoring	Monitoring
Ondanks de contextbegeleiding kan je in ons gezin doen en laten wat je wil	Ondanks de contextbegeleiding kan je in ons gezin doen en laten wat je wil
Door de contextbegeleiding letten mijn ouders er goed dat ik op tijd thuis ben	Door de contextbegeleiding let ik er goed op dat mijn kind op tijd thuis is
Door de contextbegeleiding houden mijn ouders goed in de gaten met welke vrienden de kinderen omgaan	Door de contextbegeleiding hou ik goed in de gaten met welke vrienden de kinderen omgaan
De contextbegeleiding helpt ons erop te letten dat we ons aan onze afspraken houden	De contextbegeleiding helpt ons erop te letten dat we ons aan onze afspraken houden
Realistische verwachtingen	Realistische verwachtingen
Door de contextbegeleiding weten mijn ouders beter wat ze van me kunnen verwachten en wat niet	Door de contextbegeleiding weet ik beter wat je van een kind van die leeftijd kan verwachten en wat niet
Zelfzorg	Zelfzorg
De contextbegeleider moedigt mijn ouders aan om af en toe tijd voor zichzelf te nemen?	Door de contextbegeleiding neem ik af en toe tijd voor mezelf
Individuele problematiek	Individuele problematiek
Door de contextbegeleiding voelen mijn ouders zich beter.	Door de contextbegeleiding voelen ik mij persoonlijk beter.
Door de contextbegeleiding praten mijn ouders meer over hun problemen	Door de contextbegeleiding praat ik meer over mijn persoonlijke problemen
Door de contextbegeleiding nemen mijn ouders mijn opvoeding meer in handen	De contextbegeleiding helpt me de opvoeding van dit kind beter in handen te nemen.

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN / BEGELEIDERS</u>
	Gezinsbelasting
-	Door de contextbegeleiding heb ik het gevoel dat ik de opvoeding van dit kind goed aankan
-	Ondanks de contextbegeleiding vergt de opvoeding van dit kind veel van mijn krachten
-	De contextbegeleiding helpt mij om de greep op mijn kind niet te verliezen

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN / BEGELEIDERS</u>
Gezinsrelaties	Gezinsrelaties
De contextbegeleider helpt ons om elkaar hoe dan ook te steunen	De contextbegeleider helpt ons om elkaar hoe dan ook te steunen
De contextbegeleider helpt ons om meer samen te doen	De contextbegeleider helpt ons om meer samen te doen

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN / BEGELEIDERS</u>
Sociaal netwerk	Sociaal netwerk
De contextbegeleider helpt me vrienden te maken	De contextbegeleider helpt dit kind om vrienden te maken
De contextbegeleider helpt ons om meer dingen samen met andere mensen te doen	De contextbegeleider helpt ons om meer dingen samen met andere mensen te doen

Tevredenheid met de contextbegeleiding (kinderen, contextfiguren)

<u>KINDEREN</u>	<u>CONTEXTFIGUREN</u>
Contact	Contact
De contextbegeleider is vriendelijk	De contextbegeleider is vriendelijk
De contextbegeleider neemt ons serieus	De contextbegeleider neemt ons serieus
De contextbegeleider heeft begrip voor onze problemen	De contextbegeleider heeft begrip voor onze problemen
Professionaliteit	Professionaliteit
De contextbegeleider geeft goede adviezen	De contextbegeleider geeft goede adviezen
De contextbegeleider weet genoeg om ons te kunnen helpen	De contextbegeleider heeft voldoende kennis om ons te kunnen helpen
De contextbegeleider komt zijn afspraken na	De contextbegeleider komt zijn afspraken na
Informatie en vooruitgang	Informatie en vooruitgang
Ik krijg van de contextbegeleider voldoende informatie over de begeleiding	Ik krijg van de contextbegeleider voldoende informatie over de hulp aan dit kind

Onze persoonlijke gegevens worden zorgvuldig behandeld door de contextbegeleider	Onze persoonlijke gegevens worden zorgvuldig behandeld door de contextbegeleider
De contextbegeleider geeft duidelijk antwoord op onze vragen	De contextbegeleider geeft duidelijk antwoord op onze vragen
Doel en resultaat	Doel en resultaat
Ik weet waarvoor de hulp dient	Ik weet wat het doel van de hulp is
Ik mag mee beslissingen maken in de contextbegeleiding	Ik mag mee beslissingen maken in de contextbegeleiding
De contextbegeleiding sluit goed aan op wat ik wil veranderen	De contextbegeleiding sluit goed aan op wat ik wil veranderen
Ik zet me in om de hulp tot een succes te maken	Ik zet me in om de hulp tot een succes te maken
Ik zou een ander aanraden om hulp te zoeken bij deze contextbegeleider	Ik zou een ander aanraden om hulp te zoeken bij deze contextbegeleider

Arbeidssatisfactie (contextbegeleiders)

Om de arbeidssatisfactie te meten, werd gebruik gemaakt van de schaal 'autonomie' met volgende items: *'ondanks de maatregel kan ik nog veel te weinig zelf regelen'* *'er wordt mij sinds de maatregel een grotere vrijheid gelaten in mijn werk'* en *'ik mag sinds de maatregel meer beslissen in de begeleiding van mijn cliënten'*. Volgende items worden apart beschouwd: *'Door de maatregel hou ik meer van het werk dat ik doe'*, *'Door de maatregel heb ik meer ruimte om mijn kennis en vaardigheden te gebruiken'*, *'Sinds de maatregel zoek ik een baan buiten de sector waar ik nu werk'*.

Bijlage 2: Steekproef van voorzieningen

Tussen haakjes het aantal jongeren dat werd geselecteerd.

	≤15	16-35	≥36	
Oost VI	Raveling (8) Sint Vincentius Kinderhuis (alleen cijfergegevens)	Home Mangolia (10) Hof Ter Welle (10) Home Elisabeth (10) Huize Ten Berg (10) Home Maria Goretti (8)	Steevliet (9) De Steiger (10)	9
VI Brabant	't Spiegeltje (8)	Jeugdzorg Malpertuus (3)	Monte Rosa (9)	3
West VI	't Groot Hersberge (6) Walhoeve (10) Ti-Ki (7)	Huis De Witte Berken (10) Oranjehuis (5) De Kleine Dennen (10)	Ons tehuis (10) Huize Godtschalk (10) Centrum Int Begeleid (10)	9
Antwerpen	Vreugdeborg (7) Leeuwenwelp (5) Dageraad (7) De Sibbe (7)	Home Boeckenberg (4) De Link (8) Sint Isabella (10)	Jongenstehuis Don Bosco (10) Juno (8) Ter Loke (9)	10
Limburg	Jongenstehuis Don Bosco (2) Mariahuis (8) (geen cijfergegevens)	Pieter Simenon (6) De Wiekslag (8)	Sint Vincentius (10)	11

Brussel: atomix (6)

Bijlage 3: Codeerschema

Codeerschema voor de dossieranalyse

1. PersoonskenmerkenGEBORTE DATUM .. / .. /GESLACHT

- Mannelijk
 Vrouwelijk

2. Situatie bij instroomGEZINSSITUATIE BIJ INSTROOM

- Kerngezin: biologische vader + biologische moeder
 Biologische vader en moeder zijn uit elkaar

	Alleen	Met Bezoekregeling	Met co – ouderschap
Biologische vader			
Biologische moeder			
Biologische vader met partner			
Biologische moeder met partner			

- Adoptievader + adoptiemoeder
 Adoptievader en –moeder zijn uit elkaar

	Alleen	Met Bezoekregeling	Met co – ouderschap
Adoptievader			

Adoptiemoeder			
Adoptievader met partner			
Adoptiemoeder met partner			

Andere :

HULPVERLENING ONMIDDELIJK VOORAFGAAND AAN INSTROOM

- Er is geen hulpverlening aanwezig bij instroom
- Er is hulpverlening aanwezig onmiddellijk voorafgaand aan instroom

Bijzondere Jeugdzorg

- Categorie 1: Begeleidingstehuizen
- Categorie 2: Gezinstehuizen
- Categorie 3: Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra (OOOC)
- Categorie 4: Dagcentra
- Categorie 5: Thuisbegeleidingsdiensten
- Categorie 6: Diensten voor begeleid zelfstandig wonen
- Categorie 7: Diensten voor pleegzorg
- Categorie 8 : HCA
- Categorie 9: CAH
- Projecten
- Gemeenschapsinstelling

Vlaams Fonds

- Thuisbegeleiding
- MPI
 - Kortverblijf
 - Semi – residentieel
 - Residentieel

Kind en gezin

- Ckg
 - Thuisbegeleiding
 - Semi-residentieel
 - Residentieel

Gespecialiseerd kinderdagverblijf

Gezondheidszorg

Cggz

Revalidatiecentrum

Ambulant

Semi-residentieel

Residentieel

Psychiatrie

Ambulant

Semi-residentieel

Residentieel

Logopedist

Kinesitherapeut en psychomotorisch therapeut

Therapeut of psycholoog

Onderwijs

CLB

GOK- begeleiding

GON -begeleiding

Andere

Welke:

VERBLIJF BIJ INSTROOM

Thuis

Bij familie

In een pleeggezin

Netwerkplaatsing

Bestandplaatsing

In een hulpverleningssetting

Andere :

HULPVERLENINGSGESCHIEDENIS

Onbekend

Nee

Ja

Bijzondere Jeugdzorg

- Categorie 1
- Categorie 2
- Categorie 3
- Categorie 4
- Categorie 5
- Categorie 6
- Categorie 7
- Categorie 8 : HCA
- Categorie 9: CAH
- Projecten
- Gemeenschapsinstelling

 Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

- Thuisbegeleiding
- MPI
 - Kortverblijf
 - Semi – residentieel
 - Residentieel

 Kind en gezin

- Ckg
 - Thuisbegeleiding
 - Semi-residentieel
 - Residentieel
- Gespecialiseerd kinderdagverblijf

 Gezondheidszorg

- Cggz
- Revalidatiecentrum
 - Ambulant
 - Semi-residentieel
 - Residentieel

- Psychiatrie
 - Ambulant
 - Semi-residentieel
 - Residentieel
- Logopedist

- Kinesitherapeut en psychomotorisch therapeut
- Therapeut of psycholoog

Onderwijs

- CLB
- GOK- begeleiding
- GON -begeleiding

Andere

- Welke:

VERWIJZENDE INSTANTIE

- Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
- Jeugdrechtbank

PROBLEMATIEK BIJ INSTROOM

- MOF
- POS

Problematiek jongere

- Internaliserende problematiek
- Externaliserende problematiek
- Aandachtsproblematiek
- Seksuele problematiek
- Lichamelijke problemen en/of gezondheidsproblemen
- Verstandelijke problemen of ontwikkelingsachterstand
- Problemen met vrije tijd en/of sociale contacten
- Psychiatrische problematiek
- _____
- _____
- _____

Problematiek context

- Problemen opvoedingsrelatie ouderfiguren
- Problemen relatie ouderfiguren- kind
 - Geweld
 - Seksueel misbruik

- Andere
- Problemen maatschappelijk functioneren (ouders)
- Individuele problematiek vaderfiguur
- Individuele problematiek moederfiguur
- _____
- _____
- _____

3. De begeleiding

DOELEN

- Ten aanzien van de jongere:
 - Gericht op Internaliserende problematiek
 - Gericht op externaliserende problematiek
 - Gericht op aandachtsproblematiek
 - Gericht op seksuele problematiek
 - Gericht op lichamelijke problemen en/of gezondheidsproblemen
 - Gericht op verstandelijke problemen of ontwikkelingsachterstand
 - Gericht op problemen met vrije tijd en/of sociale contacten
 - Gericht op psychiatrische problematiek
 - _____
 - _____
 - _____

- Ten aanzien van de context
 - Gericht op problemen opvoedingsrelatie ouderfiguren
 - Gericht op problemen relatie ouderfiguren- kind
 - Geweld
 - Seksueel misbruik
 - Andere
 - Gericht op problemen maatschappelijk functioneren (ouders)
 - Gericht op individuele problematiek vaderfiguur
 - Gericht op individuele problematiek moederfiguur
 - _____
 - _____
 - _____

--	--	--

INTERVENTIES

Individuele begeleiding

Nee

Ja

Aantal uren: _____

Contextbegeleiding

Nee

Ja

Aantal uren: _____

Plaatsen: _____

Andere

Nee

Ja

Aantal uren: _____

Bijlage 4: Handleiding codeerschema

Gelieve onderstaande handleiding grondig te herlezen voor het invullen van de vragenlijst en te herlezen bij twijfel tijdens het invullen van de vragenlijst

- Voor de dossieranalyse betrekken we 10 dossiers per voorziening uit alle dossiers die op het moment van de steekproeftrekking al minstens 6 maanden lopend zijn
- Er dient voor elk dossier een codeerschema te worden ingevuld
- In de vragenlijst werden voornamelijk gesloten vragen gebruikt waarbij u het antwoord dient aan te kruisen dat van toepassing is op de jongere. Soms wordt nog gevraagd naar bijkomende uitleg bij het aangekruiste antwoord. In andere gevallen kan het zijn dat het van toepassing zijnde antwoord op de vraag niet vermeld staat bij de antwoordmogelijkheden en is er ruimte om uw antwoord te formuleren.
- Noteer op de eerste pagina van het codeerschema de naam van het begeleidingstehuis + de afdeling. Ook een dossiernummer of een ander merkteken wordt gevraagd zodat het dossier op een later tijdstip indien nodig terug opgespoord kan worden voor aanvullende of verhelderende informatie.

2. Persoonskenmerken

GEBOORTEDATUM

Dit is de geboortedatum van het kind / de jongere. Gelieve deze in te vullen op de volgende wijze DAG / MAAND / JAAR (bijvoorbeeld 11/12/1985)

GESLACHT

Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan

2. Situatie bij instroom

GEZINSSITUATIE BIJ INSTROOM

Kruis aan hoe de gezinssituatie van het kind/ de jongere was op het moment van instroom. Wanneer de biologische vader en moeder of de adoptievader en -moeder uit elkaar zijn; gelieve de tabel in te vullen. Hier kan aangeduid worden of het gezin van het kind / de jongere bij instroom bestaat uit:

- een alleenstaande ouder met/zonder nieuwe partner: 1 ouder staat in voor de ouderlijke zorg. Het kind/ de jongere heeft geen contact (meer) met de andere ouder.
- een alleenstaande ouder met bezoekerregeling voor de andere ouder en al dan niet een nieuwe partner: 1 ouder staat in voor de ouderlijke zorg. Het kind/ de jongere heeft contact met de andere ouder
- co- ouderschap van moeder en vader: beide ouders delen de ouderlijke zorg. 1 van beide partners mag worden aangeduid met een kruisje bij co – ouderschap (welke partner wordt aangeduid, is niet van belang).

Wanneer geen van bovenstaande antwoordmogelijkheden van toepassing is, kan “andere” worden aangeduid en moet meer uitleg worden weergegeven op de stippelijnen.

HULPVERLENING BIJ INSTROOM

Hier dient u aan te geven of de jongere op het moment van instroom werd begeleid vanuit de hulpverlening. Indien dit het geval is, dient u aan te kruisen welke vorm van hulpverlening.

!!! Onder de projecten in de bijzondere jeugdzorg horen de ervaringsprojecten, de time –outprojecten, ontheeming, GKRB (gestructureerde kortdurende residentiële begeleiding), GIT (gestructureerde intensieve trajectbegeleiding)

Wanneer geen van bovenstaande antwoordmogelijkheden van toepassing is, kan “andere” worden aangeduid en moet meer uitleg worden weergegeven op de stippelijnen.

VERBLIJF

Hier dient u aan te geven waar het kind/de jongere op het moment van instroom verbleef. Meerdere antwoordmogelijkheden zijn mogelijk. Wanneer geen van bovenstaande antwoordmogelijkheden van toepassing is, kan “andere” worden aangeduid en moet meer uitleg worden weergegeven op de stippelijnen.

HULPVERLENINGSGESCHIEDENIS

Hier dient u aan te geven of de jongere (voor de start van de hulpverlening in de voorziening) al eerder hulpverlening heeft gehad. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

!!! Onder de projecten in de bijzondere jeugdzorg horen de ervaringsprojecten, de time –outprojecten, ontheeming, GKRB (gestructureerde kortdurende residentiële begeleiding), GIT (gestructureerde intensieve trajectbegeleiding)

Meerdere antwoordmogelijkheden zijn mogelijk. Wanneer geen van bovenstaande antwoordmogelijkheden van toepassing is, kan “andere” worden aangeduid en moet meer uitleg worden weergegeven op de stippelijnen.

VERWIJZENDE INSTANTIE

Dit is de instantie die de jongere naar de betreffende afdeling heeft verwezen. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan.

PROBLEMATIEK BIJ INSTROOM

Dit zijn de problemen waar de jongere (en zijn gezin) mee te maken hebben bij de start van de hulpverlening in de betrokken afdeling. Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Er zijn meerdere antwoordmogelijkheden mogelijk.

MOF: een als misdrijf omschreven feit.

Internaliserende problematiek: gedrag dat in de eerste plaats problematisch is voor de betreffende persoon zelf en dat onder meer tot uiting kan komen via angstig, teruggetrokken, depressief gedrag, psychosomatische klachten, suïcidaal gedrag en zelfverwonding, ...

Externaliserende problematiek: gedrag dat in de eerste plaats problematisch is voor de (sociale) omgeving en dat onder meer tot uiting kan komen door agressie, delinquentie en alcohol- en drugsmisbruik

Aandachtsproblematiek: aandacht – en/of concentratieproblemen, ...

Seksuele problematiek: dader van seksueel geweld

Lichamelijke problemen en/of gezondheidsproblemen: lichamelijke ziekte, aandoening of handicap, gebrekkige zelfverzorging, gebrekkige hygiëne

Verstandelijke problemen of ontwikkelingsachterstand: mentale achterstand, zwakbegaafdheid, verstandelijke handicap

Problemen met vrije tijd en/of sociale contacten: delinquente vrienden, risicovolle vriendenkring, bendevorming, geen vrienden, gebrek aan sociaal netwerk, geïsoleerd bestaan, moeite om vrije tijd zinvol te besteden, relatieproblemen met leeftijdsgenoten, moeite om zich te vermaken, het spel van anderen verstoren, doelloos rondhangen op straat, zich vervelen,

Psychiatrische problematiek: hechtingsproblemen (- stoornis), eetproblemen (-stoornis), angstproblemen (-stoornis), ...

Problemen opvoedingsrelatie ouderfiguren: aanpak van ouders niet op elkaar afgestemd, aanpak van ouders is strijdig, geen overleg tussen ouders, overleg tussen ouders is conflictueus, echtscheidingsproblematiek

Problemen relatie ouderfiguren – kind: inadequate pedagogische opvoedingsstijl, problematische ouder – kindrelatie. Wanneer dit geweld, seksueel misbruik of verwaarlozing betreft; gelieve dit aan te kruisen. In alle andere gevallen moet "andere" aangekruist worden.

Problemen maatschappelijk functioneren (ouders): problemen op het vlak van contact met derden (familie, buurt, vrienden, school, collega's, politie, ...), gebrek aan sociaal netwerk, sociaal geïsoleerd, gebrek aan steunfiguren in de omgeving van het gezin.

Individuele problematiek vaderfiguur: hulpverleningsverleden, misbruikt, psychische en psychiatrische problemen, verslaving, gezondheidsproblemen, emotionele problemen

Individuele problematiek moederfiguur: hulpverleningsverleden, misbruikt, psychische en psychiatrische problemen, verslaving, gezondheidsproblemen, emotionele problemen

Andere: hier kan u een ander van toepassing zijnde antwoord formuleren, indien dat niet voorkomt in de antwoordmogelijkheden

4. De begeleiding

DOELEN

Gericht op de internaliserende problematiek: de internaliserende problemen (zie boven) verminderen of stoppen

Gericht op de externaliserende problematiek: de externaliserende problemen (zie boven) verminderen of stoppen

Gericht op de aandachtsproblematiek: de denk- en aandachtsproblemen (zie boven) verminderen of stoppen

Gericht op de seksuele problematiek: gericht op het verminderen of stoppen van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Gericht op de lichamelijke problemen en/of gezondheidsproblemen: de lichamelijke toestand of gezondheid van de jongere verbeteren

Gericht op problemen met vrije tijd en/of leeftijdsgenoten: relatieproblemen met leeftijdsgenoten verminderen of opheffen, de vrije tijd zinvol leren invullen,

Gericht op de opvoedingsrelatie ouderfiguren: opvoedingsproblemen die te maken hebben met de relatie tussen de ouderfiguren (zie boven) verminderen of opheffen door bijvoorbeeld de opvoedingsaanpak van beide ouders op elkaar af te stemmen

Gericht op de relatie ouderfiguren- kind: opvoedingsproblemen die te maken hebben met de relatie tussen de ouderfiguren en de jongere (zie boven) verminderen of opheffen

Gericht op het maatschappelijk functioneren (ouders): problemen met betrekking tot contact met derden, de maatschappelijke positie of het sociaal netwerk van het gezin verminderen of oplossen

Gericht op de individuele problematiek vaderfiguur: de persoonlijke problemen van de vaderfiguur (zie boven) verminderen of opheffen

Gericht op de individuele problematiek moederfiguur: de persoonlijke problemen van de moederfiguur (zie boven) verminderen of opheffen

BEGELEIDINGSTRAJECT

Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Indien het kind/ de jongere tijdens zijn/haar begeleiding door de betrokken voorziening in de leefgroepen is verbleven dient u aan te vullen hoeveel dagen van het totaal begeleide dagen hij/zij in de leefgroep verbleef. Indien het kind/ de jongere tijdens zijn/haar begeleiding in de context verbleef dient u aan te vullen welke context (bij de biologische ouders, bij familie, ...) en hoeveel dagen van het totaal begeleide dagen hij/zij in de context verbleef.

U dient ook aan te kruisen welke code in welke periode van toepassing was. Een overzicht van de codes:

Code 0	verblijft alleen in voorziening
Code 1	eenmalig een vakantieperiode
Code 2	eenmalig een weekend
Code 3	sporadisch een vakantieperiode
Code 4	sporadisch een weekend
Code 5	1 vakantieperiode op 2
Code 6	elke vakantieperiode
Code 7	maandelijks een weekend
Code 8	maandelijks een weekend + sporadisch een vakantieperiode
Code 9	maandelijks een weekend + vakanties
code 10	1 weekend om de 14 dagen
Code 11	1 weekend om de 14 dagen + sporadisch vakantieperiode
Code 12	1 weekend om de 14 dagen + vakanties
Code 13	elk weekend
Code 14	elk weekend + sporadisch vakantieperiode
Code 15	elk weekend + vakanties
Code 16	het kind / de jongere verblijft gedurende ≥ 3 dagen en ≤ 7 dagen tijdens het schooljaar in zijn/ haar context
Code 17	het kind / de jongere verblijft gedurende > 7 dagen en ≤ 14 dagen tijdens het schooljaar in zijn/ haar context
Code 18	het kind verblijft gedurende > 14 dagen en ≤ 31 dagen tijdens het schooljaar in zijn/ haar context
Code 19	het kind verblijft in zijn context

Waarbij de volgende definities gelden:

Contextverblijf: een verblijf bij de ouders, opvoedingsverantwoordelijken of in de leefomgeving van het kind/de jongere. Hierbij worden de definities vanuit het decreet inzake de bijzondere jeugdbijstand gehanteerd:

- ouders : de natuurlijke personen die titularis zijn van het ouderlijk gezag of, bij ontstentenis van die personen, de wettelijke vertegenwoordigers;
- opvoedingsverantwoordelijken: de natuurlijke personen, andere dan de ouders, die de minderjarige op duurzame wijze in feite onder hun bewaring hebben of bij wie de minderjarige geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid;
- leefomgeving: de natuurlijke personen, met uitzondering van de ouders en de opvoedingsverantwoordelijken, die bij de minderjarige inwonen of met de minderjarige een bijzondere affectieve band hebben, evenals de natuurlijke personen die in de buurt van de minderjarige wonen of met wie de minderjarige geregeld contact heeft, onder meer bij het schoolgaan of tijdens de vrijetijdsbesteding

Weekend: -een periode maximum lopend tussen vrijdagavond en maandagochtend

Vakantieperiode: een schoolvakantie of verlengd weekend door feestdag

Tijdens het schooljaar: een periode wanneer het geen weekend of vakantie is

Sporadisch: minder dan 1 weekend om de 14 dagen of 1 vakantieperiode op 2 en meer dan eenmalig

INTERVENTIES

Kruis de van toepassing zijnde antwoordmogelijkheid aan. Vul tevens aan hoeveel uren aan de begeleiding werden besteed. Bij contextbegeleiding dienen ook de plaatsen waar de begeleiding plaatsvond (in de voorziening, in de context, ...) en de aanwezigen (ouders, school, ...) aangevuld te worden. Bij andere kunnen antwoordmogelijkheden die niet werden geformuleerd, worden aangevuld.

Bijlage 5: Interviewschema sleutelfiguren

A. PEDAGOGISCH CONCEPT

1. Welke zijn de peilers van jullie pedagogisch concept?
 - Zijn deze doorheen de jaren veranderd?
 - JA: op welke wijze/ vanuit welke motivatie/ hoe heeft deze verandering zich voltrokken
2. Zijn deze peilers als gevolg van het ministeriële besluit veranderd?
 - JA: op welke wijze/ vanuit welke motivatie/ hoe heeft deze verandering zich voltrokken
 - JA, ERMEE BEZIG: hoe/ vanuit welke motivatie/ hoe wordt dit uitgewerkt/ wat is de termijn waarop dit uitgewerkt zal zijn
 - NEE: vanuit welke motivatie/ ziet u deze in de toekomst veranderen

B. CONCRETE ORGANISATIE

3. Hoe is jullie voorziening concreet georganiseerd?
 - Hoeveel leefgroepen zijn er? Met hoeveel kinderen gemiddeld aanwezig? Schommelt dit? Waarvan is dit afhankelijk?
 - Hoe verloopt een gemiddeld traject van een jongere die naar jullie voorziening wordt doorverwezen? Zijn er hierop uitzonderingen?
 - Hoeveel begeleiders zijn er? Wat is hun takenpakket?
 - Hebben zich in dit alles de laatste jaren (voor het ministeriële besluit) veranderingen in voltrokken?
 - JA: op welke wijze/waarvan was deze verandering het gevolg
4. Hebben zich als gevolg van het ministeriële besluit in de concrete organisatie van de voorziening veranderingen voltrokken?
 - Is het aantal leefgroepen of het gemiddelde aantal kinderen aanwezig veranderd?
 - JA: op welke wijze/waarvan is deze verandering het gevolg/ wat zijn de organisatorische en financiële consequenties
 - Is het gemiddelde traject van een jongere veranderd? Worden er meer/minder uitzonderingen gemaakt?
 - JA: op welke wijze/waarvan is deze verandering het gevolg/ wat zijn de organisatorische en financiële consequenties
 - Is het aantal begeleiders veranderd? Is hun takenpakket veranderd?

- JA: op welke wijze/waarvan is deze verandering het gevolg/ wat zijn de organisatorische en financiële consequenties
 - Hebben zich nog veranderingen voltrokken?
 - JA: op welke wijze/waarvan is deze verandering het gevolg/ wat zijn de organisatorische en financiële consequenties
 - Komt het budgettaire evenwicht in gevaar via deze veranderingen? Bestaat de kans dat dit in de toekomst gebeurt?
 - Zullen er zich in de toekomst nog veranderingen voltrekken die het gevolg zijn van het ministeriële besluit?
 - JA: wat/ vanuit welke motivatie/ hoe wordt dit uitgewerkt/ wat is de termijn waarop dit uitgewerkt zal zijn / wat zullen de organisatorische, financiële gevolgen zijn
5. Is er als gevolg van het ministeriële besluit een gewijzigde inzet van verblijfssubsidies in uw voorziening?
- JA: op welke wijze worden deze nu ingezet? wat is de verandering met voorheen
6. Zijn er als gevolg van het ministeriële besluit binnen uw voorziening afspraken gemaakt over de vergoeding die aan ouders wordt meegegeven om in te staan voor het verblijf van de minderjarige (aangezien kinderbijslag wordt ingehouden)?
- JA: welke? Hoe wordt dit gecommuniceerd aan de ouders? Wordt dit ergens formeel genoteerd? Werd dit opgenomen in het kwaliteitshandboek?
7. Stelt het ministeriële besluit uw voorziening in staat om meer contextueel te werken zonder dat het budgettaire evenwicht in gevaar komt?

C. DE VERWIJZER

8. Verloopt de samenwerking met de verwijzers (CBJZ, Jeugdrechtbank) anders?
- JA: op welke wijze/ waarvan is deze verandering het gevolg / wat zijn de consequenties voor de voorziening en voor de verwijzers
 - Op welke manier worden afspraken gemaakt over de communicatie over wijzigingen in verblijfsituatie?

D. DE BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

9. Heeft u het gevoel dat het ministeriële besluit een impact heeft op de begeleidingsduur van jongeren in uw voorziening?
- JA: op welke wijze/ waarvan is deze verandering het gevolg / wat zijn de consequenties voor de voorziening, voor de verwijzers, voor jongeren en hun context
10. Heeft u het gevoel dat het ministeriële besluit een impact heeft op de processen van in- en uitstroom in de bijzondere jeugdbijstand?
- JA: op welke wijze/ waarvan is deze verandering het gevolg / wat zijn de consequenties voor de voorziening, voor de verwijzers, voor jongeren en hun context
11. Heeft u het gevoel dat het ministeriële besluit een impact heeft op de beschikbaarheid van de capaciteit in de bijzondere jeugdzorg?
- JA: op welke wijze/ waarvan is deze verandering het gevolg / wat zijn de consequenties voor de voorziening, voor de verwijzers, voor jongeren en hun context

E. BELEIDSAANBEVELINGEN

12. Vindt u het ministeriële besluit een goede invulling van de doelstelling tot flexibilisering in het Globaal Plan?
13. Wat zou u graag behouden zien in het ministeriële besluit?
14. Wat zou u graag anders zien?
- Van uit welke motivatie?
 - Op welke wijze?
 - Wat zouden de organisatorische en financiële gevolgen zijn?
15. Heeft u in verband met het ministeriële besluit aanbevelingen naar het beleid toe?

Bijlage 6: Elektronisch interview verwijzers**Elektronisch interview**

Vanaf 1 januari 2008 is het ministeriële besluit tot *gelijkstelling van bepaalde dagen afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van de subsidies voor het verblijf van minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand (categorieën 1 & 2)* van kracht, die de vroegere zestigdagenregel vervangt. De meer gangbare benaming van dit ministeriële besluit is 'de flexibele norm'. Het wijzigen van deze zestigdagenregel was één van de doelstellingen in het Globaal Plan Jeugdzorg om tegemoet te komen aan de nood aan meer flexibilisering in de Bijzondere Jeugdbijstand.

De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin kondigde in de toelichting bij dit besluit aan dat deze nieuwe regeling grondig geëvalueerd zou worden met als doel na te gaan welke meerwaarde deze vernieuwde norm heeft voor voorzieningen en hun cliënten. Dit onderzoek wordt in opdracht van de Vlaamse Overheid uitgevoerd door de Vrije Universiteit Brussel, onder leiding van Prof. Dr. Vanderfaeillie. Het onderzoek startte op 1 april 2009, het eindrapport is voorzien tegen eind maart 2010.

In het kader van het onderzoek werden aselect 37 begeleidingstehuizen van de Bijzondere Jeugdbijstand getrokken, waarbij ook de voorzieningUit deze voorziening werden aselect 10 jongeren en 1 verwijzer geselecteerd.

Ook u bent geselecteerd. Daarom nodigen wij u uit om deze vragenlijst in te vullen en binnen de veertien dagen door te sturen naar:

Roos Steens

Roos.Steens@vub.ac.be

02/629/18/38

Wij schatten dat het beantwoorden van de vragen twintig minuten van uw tijd in beslag neemt.

1. Hebt u het gevoel dat het pedagogische profiel van de voorziening waar de minderjarige ... wordt begeleid gewijzigd is als gevolg van het nieuwe ministeriële besluit? Op welke wijze? Heeft dit een invloed op uw verwijzingspraktijk?
2. Hebt u het gevoel dat de concrete organisatie van het begeleidingstehuis waar de minderjarige ...wordt begeleid als gevolg van het ministeriële besluit is veranderd? Op welke wijze? Heeft dit een invloed op uw verwijzingspraktijk?
3. Bent u op de hoogte van afspraken tussen de voorziening en de ouders over een vergoeding aan de ouders om in te staan voor het verblijf van de minderjarige?

4. Verloopt de samenwerking tussen u en het begeleidingstehuis anders sinds het het ministeriële besluit? Indien ja: wat is er veranderd? Heeft dit een invloed op uw verwijzingspraktijk?
5. Denkt u dat het meer in de context kunnen werken met cliënten ervoor zorgt dat begeleidingen sneller kunnen afgesloten worden? Waarom wel/niet?
6. Vindt u dat het ministeriële besluit tegemoetkomt aan de nood aan flexibele hulpverlening?
7. Wat zou graag behouden zien in het ministeriële besluit? Beargumenteer ...
8. Wat zou u graag anders zien in het ministeriële besluit? Wat zouden de gevolgen zijn voor uw verwijspraktijk?
9. Hebt u in verband met het ministeriële besluit aanbevelingen naar het beleid toe?